

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Білостоцький технологічний університет (Польща)
Вроцлавський економічний університет (Польща)
Гентський університет (Бельгія)
UNIVERSITY ISMA (Латвійська республіка)
UNIVERSITY NORTH (Хорватія)
VARNA FREE UNIVERSITY «CHERNORIZETS HRABAR» (Болгарія)
Академія праці, соціальних відносин та туризму
Міжрегіональна Академія управління персоналом
Національний технічний університет «Дніпропетровська політехніка»
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
Херсонський національний технічний університет
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ
Матеріали X Міжнародної
науково-практичної Інтернет-конференції**

27 квітня 2023 року

Полтава – 2022

УДК 35.073:34(477)

О64

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
Національного університету
імені Юрія Кондратюка заборонено

Редакційна колегія:

М. І. Лахижа, д. держ. упр., професор;

В. В. Гришко, д.е.н., професор;

І. О. Кульчій, к. держ. упр., доцент.

Організаційно-правові аспекти публічного управління в Україні : Матеріали X Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, 27 квітня 2023 р. Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2023. 178 с.

У збірнику матеріалів X Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції участю розглядаються теоретичні та правові аспекти модернізації публічного управління з урахуванням іноземного досвіду та воєнного стану в Україні, шляхи та методи оптимізації діяльності органів влади на регіональному рівні, іноземний досвід впровадження сучасних систем та методів управління в діяльність органів влади, організаційні та фінансові аспекти забезпечення діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, розвиток лідерства в публічному управлінні, підготовка та підвищення кваліфікації кадрів державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.

Розрахований на фахівців публічного управління, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти.

УДК 35.073:34(477)

*Матеріали друкуються мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів
відповідають автори.*

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

<i>Бородай Євгенія Олександрівна</i> ЗАРУБІЖНІ МЕХАНІЗМИ СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІ НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ	9
<i>Бутенко Ігор Романович</i> РОЗВИТОК НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	11
<i>Демченко Володимир Миколайович</i> НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ: АКТУАЛЬНІСТЬ КОДИФІКАЦІЇ.....	13
<i>Жук Наталія Анатоліївна</i> ГУМАНІЗМ ЯК ФІЛОСОФСЬКО-ЕТИЧНА ІДЕЯ ТА ПРИНЦИП ПРАВА: У РЕТРОСПЕКТИВІ ТА ПЕРСПЕКТИВІ З ОГЛЯДУ НА СУЧАСНІ РЕАЛІЇ РОЗВИТКУ ЛЮДСТВА	15
<i>Задорожній Олексій Вікторович</i> ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ	19
<i>Kuzmenko Oleksandr Vasyliovych</i> LEGAL CUSTOM AS A SOCIAL PHENOMENON AND OBJECT OF SCIENTIFIC RESEARCH.....	21
<i>Качан Яна Віталіївна</i> УПРАВЛІНСЬКЕ РІШЕННЯ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	24
<i>Лахижа Микола Іванович</i> РЕСПОНСИВНІСТЬ: НЕОБХІДНІСТЬ ЗБАГАЧЕННЯ ПОНЯТІЙНОГО АПАРАТУ ТА ПОГЛИБЛЕННЯ ТЕОРІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	26
<i>Литвин Андрій Миколайович</i> МОТИВАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ ОРГАНУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....	28
<i>Литвишко Ігор Ігорович</i> ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ОБОРОНИ УКРАЇНИ.....	30
<i>Мандриченко Лариса Леонідівна</i> УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ: КЛЮЧОВІ ДЕФІНІЦІЇ.....	31
<i>Мамедова Анна Володимирівна, Гаврилюк Катерина Максимівна</i> ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ	33
<i>Мяновська Діана Олександрівна, Лазуренко Вероніка Максимівна</i> ШЛЯХИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	35

Мирошниченко Аліна Іванівна ЩОДО ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ...	37
Калюжна Ліна Марківна ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ТА ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ ...	39
Кузьменко Ганна Олександрівна, Іванченко Костянтин Ігорович АНАЛІЗ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ УРЯДОМ ТА ГРОМАДЯНАМИ В УКРАЇНІ.....	42
Пащенко Альона Віталіївна ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	44
Петричук Леонід Вікторович СКЛАДОВІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ: КІБЕРНЕТИЧНА ВІЙНА, ПРОПАГАНДА ТА ДЕЗІНФОРМАЦІЯ.....	46
Салогуб Володимир Анатолійович ДОСВІД ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ В СФЕРІ РОЗВИТКУ ЛІДЕРСТВА НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ.....	47
Staruschenko Yaroslav PECULIARITIES OF THE FORMATION OF THE CULTURE OF CIVIL SERVANTS IN UKRAINE	49
Скрильник Олена Олександрівна ДЕРЖАВНА ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН	51
Усаченко Олександр Олександрович КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ФЕНОМЕНУ ВІЙСЬКОВОГО ЛІДЕРСТВА	53
Шкаревський Віталій Васильович ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ОРГАНУ ВЛАДИ.....	55
Шановал Григорій Григорович СЕРВІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ РОЗВИТОК СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ.....	57
Штанько Тетяна Володимирівна ОПЛАТА ПРАЦІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: ВИКЛИКИ ТА ПРІОРИТЕТИ	58
Щербаха Валерія Андріївна ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ УКРАЇНИ.....	60
Шульга Валерія Олегівна, Маковій Юлія Сергіївна ВІДКРИТІ ДАНІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	62
Чичкань Євген Владиславович ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В ФЕДЕРАТИВНІЙ РЕСПУБЛІЦІ НІМЕЧЧИНА	64

Філіпенко Олександр Миколайович РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ	67
---	----

**СЕКЦІЯ 2. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ**

Дурман Микола Олександрович, Дурман Олена Леонідівна ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	69
Загребельна Катерина Володимирівна АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕХАНІЗМІВ АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	71
Кривенко Вікторія Ярославівна, Кутовий Владислав Михайлович ПРАВОВИЙ СТАТУС ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	73
Лопушинський Іван Петрович ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ КЕРІВНИКІВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	75
Іонова Наталія Федорівна ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО НА РІВНІ МІСТА	77
Ігасенко Руслан Олександрович ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ І ТЕРИТОРІЙ ВІД НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ В УКРАЇНІ	79
Кривчун Інна Станіславівна, Старостенко Вікторія Миколаївна ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	81
Мирошниченко Іван Юрійович, Гладченко Дар'я Олександрівна ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПОЛЬЩІ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ	82
Кузьменко Ганна Олександрівна, Приймак Анна Михайлівна ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ НА РІЗНИХ РІВНЯХ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....	83
Підлісна Тетяна, Зінчук Юлія РЕЗЕЛЬСЕНТНІСТЬ ЛІДЕРІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ЕФЕКТ ПОСТРАВМАТИЧНОГО ЗРОСТАННЯ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	85
Толуб'як Віталій Семенович ЦИФРОВІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ	88

<i>Трегубенко Галина Петрівна</i> РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ	91
<i>Омельчук Леся Володимирівна, Омельчук Денис Олегович</i> ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ЕПОХУ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ	93
<i>Присяжнюк Валерія Володимирівна</i> ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	97
<i>Пругло Сергій Анатолійович</i> ПРИНЦИПИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ НА ТЕРИТОРІАЛЬНОМУ РІВНІ.....	99
<i>Сидоренко Світлана Станіславівна</i> ВЕКТОРИ КОМУНІКАТИВНИХ ПРОЦЕСІВ У БЕЗБАР'ЄРНІЙ СФЕРІ ПРОСТОРУ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ	101

СЕКЦІЯ 3. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

<i>Бондаренко Вікторія Вадимівна, Дідечкін Антон Васильович</i> РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ВАЛЮТНОГО ФОНДУ У ВІЙНІ В УКРАЇНІ	104
<i>Деркаченко Віталій Васильович</i> ВЗАЄМОДІЯ ВЛАДИ ТА БІЗНЕСУ: МОДЕЛІ ТА ІНСТРУМЕНТИ	106
<i>Варанкін Кирило Сергійович</i> КОНВЕРГЕНЦІЯ ДЕРЖАВ В ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ЇХ ДЕРЖАВНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ	108
<i>Дорошенко Віталій Олегович, Копійка Олександр Юрійович</i> ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН	110
<i>Жук Наталія Анатоліївна</i> ДЕРЖАВА ЕКОНОМІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА КОНЦЕПТУ «ВІЛЬНОГО РИНКУ»: ФАКТОРИ, АКТУАЛЬНІСТЬ, МЕЖІ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ	113
<i>Лисенко Альона Миколаївна</i> ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	116
<i>Забережна Анастасія Сергіївна, Педченко Галина Олександрівна</i> РОЛЬ ТОВАРИСТВА ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА В РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ	118
<i>Зубко Оксана Іванівна, Лобас Вікторія Геннадіївна</i> ОКРЕМІ ФАКТОРИ ЗМІНИ РІВНЯ ІНФЛЯЦІЇ НА ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	120
<i>Мирошніченко Анастасія Юріївна, Зоріна Дар'я Вадимівна</i> ПЛАТФОРМА UNITED24 ЯК МЕХАНІЗМ ЗАЛУЧЕННЯ КОШТІВ ДЛЯ ПОТРЕБ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	122

<i>Кузьменко Ганна Олександрівна, Горбаченко Тетяна Вікторівна</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСІВ ЗМІН У ПУБЛІЧНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ.....	124
<i>Носков Олексій Миколайович</i> ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ ДЛЯ УКРАЇНИ	126
<i>Поправка Артем</i> ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	128
<i>Пругло Віталій Олександрович</i> ПЛАНУВАННЯ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ПРОЄКТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....	131
<i>Трегубенко Галина Петрівна, Дронов Данило Олександрович, Чистик Олексій Олександрович</i> ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ СУЧАСНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЛЯ СФЕРИ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ	133
<i>Ракоцій Віталій Миколайович</i> ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ КОМУНАЛЬНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ МІСТА.....	134
<i>Червона Анна Василівна</i> ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ МОДЕРНІЗАЦІЇ В ОРГАНАХ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.....	136
<i>Чупайда Діана Вікторівна, Потапова Наталія Євгенівна</i> ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ В РАМКАХ ЛЮБЛІНСЬКОГО ТРИКУТНИКУ	138
<i>Хоменко Вячеслав Олександрович</i> НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА МІСТА.....	140
<i>Шумський Ігор Костянтинович</i> РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ВАЛЮТНОГО ФОНДУ У ФІНАНСОВІЙ СТАБІЛЬНОСТІ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	142
СЕКЦІЯ 4. РОЗВИТОК ПУБЛІЧНОГО ПРАВА: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ	
<i>Задорожний Володимир Петрович, Чайка Анастасія Сергіївна</i> ВАЖЛИВІСТЬ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	144
<i>Вова Вікторія Тарасівна, Пащенко Альона Віталіївна</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН У РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ	146
<i>Дорох Дар'я Андріївна</i> ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ ЄВРОАТЛАНТИЧНОГО ВЕКТОРУ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ.....	147

Зубченко Ілля Олександрович СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА	149
Коркішко Олександр Миколайович ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ЦИВІЛЬНИМ ЗАХИСТОМ НАСЕЛЕННЯ	152
Кузьменко Ганна Олександрівна, Тимошук Анастасія Валентинівна ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ СТРУКТУР ТА ОРГАНІЗАЦІЙ НА ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ	153
Кульчій Інна Олексіївна, Драчко Вячеслав Васильович МЕХАНІЗМ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	155
Логвиненко Ліліана Сергіївна, Кузьменко Олександр Васильович ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	157
Матвейчук Людмила Олександрівна, Кондратюк Олександр Олександрович ЗАХИСТ МЕДИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	157
Неборак Анна Віталіївна ПИСЬМОВЕ ПОЯСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ, ЩО ПРИТЯГАЄТЬСЯ ДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ, ЯК ГАРАНТІЯ ДОТРИМАННЯ ЙОГО ПРАВ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ДИСЦИПЛІНАРНОГО ПРОВАДЖЕННЯ, З УРАХУВАННЯМ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ	162
Орленко Валентина Іванівна ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ	164
Скрильник Андрій Сергійович ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ	167
Число Андрій Володимирович АДАПТАЦІЯ ДОСВІДУ КРАЇН ЄС ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ	169
Шульга Валерія Олегівна, Чайка Валерія Сергіївна РОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ГРОМАДЯН: ОГЛЯД ЗАКОНОДАВСТВА ТА ПРАКТИКА	170
Чупайда Діана Вікторівна МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ЇХ ФУНКЦІОНУВАННЯ В УКРАЇНІ	172
Шумський Ігор Костянтинович СИСТЕМА ВЕСТФАЛЬСЬКОГО МИРУ 1648 р. У ФОРМУВАННІ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН	174

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Бородай Євгенія Олександрівна

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», магістрант спеціальності
281 «Публічне управління та адміністрування»*

ЗАРУБІЖНІ МЕХАНІЗМИ СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІ НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ

Формування професійної та ефективної системи державного управління сприяє підвищенню загальному добробуту громадян України. Сучасна державна служба ставить нові вимоги до особистих та професійних якостей її службовців. Від залучення молоді до реалізації державної політики залежить ефективність її діяльності, а також впровадження нових технологій, формування оптимальної організаційно-функціональної структури системи державного управління, адже заматовані молоді спеціалісти прагнуть активно рухати державну машину. Саме тому цікавим стає дослідження методів мотивування до працевлаштування на державній службі в зарубіжних країнах.

Протягом ХХ ст. у світі сформувалася умовна класифікація методів мотивації праці: американські, європейські, японські. Кожна з цих моделей має свої національні особливості та особисті підходи до мотивації чиновників. Нині мотиваційні аспекти керівних посадових осіб набули важливого значення в багатьох країнах Західної Європи, США та Японії, і ці методи та досвід мотивації можна успішно перенести в Україну.

Американська мотиваційна система характеризується цілеспрямованим характером формування мотивів праці. Характерним для цього напрямку є розвиток стратегічної політики державної служби через постійне вдосконалення механізму мотивації. Акцент робиться на вдосконаленні матеріального стимулювання, визначенні різних видів стимулювання з метою найкращого задоволення потреб працівників. Відбувається підвищення заробітної плати, при цьому пріоритетним є кваліфікаційний рівень працівника, що відображає характер освіти, кількість спеціальностей. Велика увага приділяється персональній відповідності.

Суть цієї системи полягає в тому, що оклади працівників збільшуються залежно від особистої кваліфікації, кількості виконуваних завдань, якості їх виконання, тому постійне навчання та вдосконалення своїх навичок є гарним стимулом для отримання вищої заробітної

плати [1]. Також система США дозволяє своїм державним службовцям гідно забезпечити пенсійне життя, це і оплати медичного страхування, встановлення пільг, колективне страхування автомобілів, допомога дітям працівників тощо.

Державний апарат у Великобританії користується значними пільгами та отримує високі зарплати. Ці фактори визначили престиж роботи в державних органах та відповідальне ставлення керівників до своїх обов'язків. Ще у 1980-х років була введена нова система оплати праці, суть якої полягала у визначенні залежності рівня заробітної плати від кількості та якості виконуваної роботи [2].

Як бачимо, матеріальне забезпечення відіграє важливу роль у системі мотивації чиновників у розвинених країнах. Досвід сусідньої Польщі підтверджує цю тезу. Діюча система мотивації державних службовців складається з: основної винагороди, передбаченої для даної посади; надбавки за багаторічну працю; до складу винагороди урядовця державної служби входить крім того, надбавка державної служби з визначеним титулом заслуженого службового рівня (рангу) [3].

Враховуючи це, а також важливість матеріального забезпечення в системі мотивації, для України було б корисно реформувати систему оплати праці. Необхідно посилити посадову диференціацію заробітної плати з урахуванням рівня відповідальності керівників. Незважаючи на важливість матеріального забезпечення, існує ряд шляхів, які також спонукають чиновників до підвищення ефективності: вдосконалення організації, залучення персоналу до процесу управління, моральна мотивація, прагнення до кар'єрних результатів. Останній метод особливо популярний і розроблений за кордоном. Під кар'єрою розуміють поступове просування працівника по службі, зміну кваліфікації, навичок, умінь і розміру винагород, пов'язаних з його діяльністю [3].

Безперечно, важливим чинником підвищення ефективності державного управління є мотиваційна політика держави щодо державних службовців. Однією із складових цієї політики є матеріальне стимулювання. Розвинені країни значно підвищили якість державного управління завдяки матеріальній підтримці своїх посадовців. Європейське законодавство встановлює мотивуючі елементи, які сприяють підвищенню ефективності роботи. Особлива увага приділяється матеріальній безпеці та соціальним гарантіям.

Для побудови сильної держави, ефективної моделі державного управління необхідно розробити належно діючий механізм державної служби, залучити до нього відданих своїй справі професіоналів, патріотичних людей.

Для ефективного виконання функцій держави необхідно забезпечити підтримку належного рівня мотивації у осіб, які уповноважені на виконання таких функцій. Держава має створити дієвий механізм, систему заходів, спрямованих на заохочення державних службовців. Людина має розуміти, що держава піклується про неї, що вона діє на

благо суспільства. Зростає задоволення від своєї роботи, свого місця в житті. Таким чином держава підвищить якість виконання державними службовцями своїх обов'язків, що, в свою чергу, підвищить авторитет державної служби, яка є життєво необхідною для країни в наш час.

Література:

1. Щегорцова В. М. Порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду організації мотивації праці державних службовців / В. М. Щегорцова // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. / редкол. в. в. говоруха (голов. ред.) [та ін.]. вип. 2 (21). Харків : Харрі Наду «Магістр», 2008. С.417-423
2. Ігнат'єв П.М. Державна служба в країнах Співдружності Націй: деякі корисні уроки для України // Державне управління в умовах інтеграції України в Європейський Союз: Матеріали науково-практичної конференції. 29.05.2002. – Київ: Вид. УАДУ, 2002. С.47
3. Нинюк І. І. Як стати професійним урядовцем (державним службовцем) (досвід Республіки Польща) // Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентіві України. Київ: НАДУ, 2004. Вип. 1. С.99

Бутенко Ігор Романович

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», магістрант спеціальності
281»Публічне управління та адміністрування»*

РОЗВИТОК НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Виходячи з принципу, закріпленого в ст. 3 Конституції України [1] про те, що людина, її життя і здоров'я, честь та гідність, недоторканність і безпека визнані в Україні найвищою соціальною цінністю, права споживачів належать до найголовніших соціальних прав громадян, захист яких покладено на державу.

Державна політика у сфері захисту прав споживачів є безпосередньою реалізацією однієї з традиційних функцій держави у ринковій економіці – створення правової бази та суспільної атмосфери. Споживча державна політика – це цілеспрямована та системна діяльність органів державного управління, яка має на меті ефективне регулювання суспільно важливих питань у сфері споживання в інтересах кожного зі споживачів та водночас в інтересах усього суспільства, забезпечуючи при цьому дотримання прав споживачів за допомогою правових, адміністративних та економічних інструментів державного впливу з широким залученням громадськості та індивідуальної ініціативи споживачів. найважливішим її об'єктом є споживач, а точніше – права споживачів. Відповідно суттю державної споживчої політики є забез-

печення високого правового рівня захисту саме з боку держави, реалізації споживчих прав на безпеку, поінформованість, вибір, відшкодування збитків, здійснення контролю за якістю та безпекою продукції, робіт, послуг, сприяння діяльності громадських організацій споживачів.

Для удосконалення захисту прав споживачів ми вважаємо, що нормативна база потребує суттєвої переорієнтації національної політики захисту прав споживачів, доопрацювання законодавства цієї сфери на основі узагальнення накопиченого вітчизняного та світового досвіду.

Такими чином, Закон України «Про захист прав споживачів» [2] необхідно доповнити нормами, присвяченими:

1) поширенню дії закону на банківську, страхову, медичну, освітню та інші сфери та розширенню повноважень державних органів у справах захисту прав споживачів питаннями контролю за цінами на основні товари і послуги, тарифами на електро- і теплоенергію, житлово-комунальні, медичні, транспортні, освітні послуги, послуги електрозв'язку, кабельного телебачення тощо;

2) посиленню прав місцевих органів влади та громадських організацій споживачів і їх об'єднань, та їх державну підтримку;

3) передачі контрольно-інспекційних функцій за дотриманням законодавства про захист прав споживачів на місцях органам місцевого самоврядування – сільським, селищним, міським, районним у містах Радам.

На нашу думку є три ймовірних варіанти подальшого розвитку ситуації у сфері захисту прав споживачів: цілеспрямована інформаційна й просвітницька робота створеного органу, концепція вільного ринку, роль громадського сектору.

Для удосконалення державної політики у сфері захисту прав споживачів у Полтавській області слід звернути увагу на такі пропозиції: створити в органах місцевого самоврядування відділи з захисту прав споживачів; розширити повноваження органів місцевого самоврядування з питань здійснення контролю у сфері захисту прав споживачів делегувавши їм повноваження спеціально уповноважених територіальних органів виконавчої влади у сфері захисту споживачів; розроблення комплексної концепції регулювання регіонального споживчого ринку на довготерміновий період; створити додаткову низку вимог до підприємств

На рівні підприємств на території Полтавської області слід скористатися такими пропозиціями: передбачати додаткові витрати на заміну товарів, ремонт і тощо; в організаційну структуру підприємств-продавців необхідно включати рекламні відділи, створення яких одночасно буде означати початок руху до саморегулювання бізнесу.

Отже, політика держави із захисту прав споживачів має базуватися на таких базових принципах як: баланс інтересів учасників ринкових відносин; обов'язкове врахування інтересів споживачів при прийнятті владних рішень; соціальний діалог між державою та

громадськими організаціями споживачів; превентивність у побудові державної політики та діяльності у сфері захисту прав споживачів; поєднання зусиль урядових та громадських структур у створенні бар'єрів для нечесної підприємницької практики; прозорість та відкритість державної політики та відповідних дій щодо захисту прав споживачів; здорове споживання з урахуванням інтересів нинішніх та майбутніх поколінь.

Література:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р.: зі змінами згідно з законом України від 8 грудня. 2004 р. №2222. Київ: Парламентське видавництво, 2005. 98 с.

2. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р № 1024-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.

Демченко Володимир Миколайович
Херсонський національний технічний університет,
кандидат філологічних наук, доцент

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ: АКТУАЛЬНІСТЬ КОДИФІКАЦІЇ

Від початку декларованої державної незалежності постійно поновлювалася дискусія про пріоритетність духовного над економічним, що так само постійно припинялася під загрозою певних матеріальних ризиків у державному розвитку. Так, деякі науковці-економісти закликали навіть брати за приклад китайську економічну систему, що наприкінці ХХ сторіччя зробила значне прискорення. При цьому не бралися до уваги чинники іншого виміру – ментальні (духовні, етнічні, традиційні, історичні тощо), за якими китайці принципово відрізняються від українців (і взагалі слов'ян). У їх основі – радикальна централізованість і психологічна підкорюваність, що традиційно властиві населенню тиранічної держави, передаються в генетичному наборі з покоління в покоління. Ці основи ми бачимо в Росії, де з розвитком (тобто продовженням) тиранічного правління психіка народу буде все далі віддалятися від європейської демократичної культури та наближатися до азійської сатрапії. Так воно й було завжди, але кінець 80-х років дав примарні сподівання на зміни в російському менталітеті й державному устрої.

І лише через чверть століття будівництва демократичної держави в Україні питання національної ідентичності вийшли на перше місце у змаганні з економічними. Причина цьому – їхня пріоритетність в умовах повномасштабної війни, коли для захисту рідної землі від агресора потрібна насамперед єдність усього народу під українським прапором, адже лише таким чином можна перемогти фізично (на полі бою) та духовно (в інформаційній сфері, де потужній ідеологічній пропаганді «руського світу» може протидіяти лише згуртоване суспільство, що

ідентифікує себе виключно як українське – тут навіть не важливо, національне чи громадянське).

Саме тому впродовж усього часу російської агресії (від 24 лютого 2022 року) розроблявся Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» [1], що був затверджений Президентом 13 грудня. Цей Закон висвітлює патріотичні почуття переважної більшості громадян України, які відчували огиду й ненависть до ворога, особливо в умовах окупації, де опинилися чимало чоловіків призовного віку (наприклад, у Херсоні), чи в умовах постійних обстрілів, де потрібні були злагожденість і мужність міських служб (наприклад, у Миколаєві), чи зрештою в усій Україні, де громадяни відчували гордість за свою армію, що переважила ворога хай не кількісно, але якісно, показавши інтелектуальний потенціал українців як воїнів. Це оцінив і весь демократичний світ, що почав допомагати нашій армії озброєнням і військовою підготовкою.

Якщо розбирати основні позиції аналізованого Закону, то відзначаємо в ньому матеріалізацію (кодифікацію) актуальної тенденції до зазначеного вище об'єднання українського народу в політичну націю «незалежно від етнічного походження», а атрибутами такого єднання є спільні політичні інтереси, єдине громадянство, культура і традиції [2, с. 523]. Якщо ці атрибути до 2014 року були простою теоретичною декларацією, через що на них і не зважали проросійські політичні сили в Україні (зокрема й Президент Янукович), то з нападом на Крим і Донбас це об'єднання активізувалося, а вже з повномасштабною війною – консолідувалося. Тому й російськомовні українці, й етнічні росіяни в межах загальної української громади сьогодні виявляють патріотизм і оптимізм щодо перемоги над агресором. Останні навіть припиняють родинні зв'язки з батьками в Росії через принципову відмінність у поглядах, адже ті довгий час перебувають під впливом фейкової пропаганди, що століттями характеризувала російське державне управління. При тому складником цього ідеологічного механізму є й російська Церква, що ще від часів Івана III втратила свою духовну сутність, перетворившись на підвладний інструмент самодержавного правління.

За аналізованим Законом, українська ідентичність складає елемент реалізації національної безпеки. Проте (ніби звернення до розумних патріотів-націоналістів) українська ідентичність диференціюється на національну та громадянську, що верифікуємо як належні відповідно етнічним українцям й іншим громадянам України, які мають «усвідомлення свого політико-правового зв'язку з Україною, українським народом», усвідомлюють власну належність «до української нації як самобутньої спільноти», об'єднані такими атрибутами, як назва Україна, історична пам'ять, духовно-культурні цінності, мова [1].

Отже, незважаючи на розмежування в аналізованому Законі національної та громадянської ідентичності, ця дихотомія передбачає не

антагонізм, а більшою мірою поєднання – через формування у громадян «активної громадянської позиції» на основі «духовних цінностей українського народу, національної самобутності», поваги до державної мови і зрештою – шанування «суспільно-державних (національних) цінностей України, розуміння їх важливості для становлення держави» [1]. Тобто дихотомія національного й громадянського має сприяти перемозі української політичної нації над імперським агресором, який саме й намагався використати протистояння між «націоналістами» та «радянськими громадянами», що чекали на «визволення» від перших, але програв цю стратегічну боротьбу.

Література:

1. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності : Закон України від 13.12.2022 р. № 2834-IX. Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>

2. Політологічний словник / за ред. Головатого М.Ф., Антонюка О.В. Київ : МАУП, 2005. 792 с.

Жук Наталія Анатоліївна

Національний університет

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,

к.ю.н., доцент,

старший науковий співробітник

НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування

НАПрН України

ГУМАНІЗМ ЯК ФІЛОСОФСЬКО-ЕТИЧНА ІДЕЯ ТА ПРИНЦИП ПРАВА: У РЕТРОСПЕКТИВІ ТА ПЕРСПЕКТИВІ З ОГЛЯДУ НА СУЧАСНІ РЕАЛІЇ РОЗВИТКУ ЛЮДСТВА

Майже в усі часи своєї історії Людина вела запеклу боротьбу за волю і справедливість, за належне їй місце у Всесвіті, за визнання у неї права на співтворчість та права вважатися «дитиною Божою», а не «рабом Господа», за свою гідність та звільнення від пригноблення з боку будь-яких штучних надбудов та експлуаторських систем (церковних, станових, державних, корпоративних тощо).

Сьогодні політико-правове визнання людини найвищою соціальною цінністю позначається поняттям «гуманізм» (від лат. homo – «людина», humanus – «людяний»), феномен якого пов'язується з прогресивним характером соціальних інституцій, а визнання цінності і гідності людини, її права на щастя та реалізацію своїх здібностей – поняттям «принцип гуманізму», який є одним із основоположних принципів права (як загальнолюдського надбання) поряд із принципами свободи, рівності і справедливості [див.: 1].

Поява гуманізму як масштабного суспільного явища, яким у питанні пізнання і сприйняття світу особливого значення було надано критичному, раціональному та емпіричному мисленню, сформованому на основі античної літератури, на протигагу католицькому догматизму та схоластичним забобонам, пов'язується з феноменом європейського Відродження. Гуманізм того періоду означав перенесення людини в центр світу (з огляду на що цей термін можна вважати синонімом слова «антропоцентризм» та протилежністю терміну «теоцентризм»), що обумовило дослідження людини такою, як вона є, «вивчення всього, що складає цілісність людського духу» з урахуванням «повноти та розділеності природи людини» [2]. Отже, оскільки ідеологічну основу європейського гуманізму склав світогляд, орієнтований на позитив людини при визнанні її негативу, який потребує контролю і обмежень, остільки, на відміну від сучасного розуміння гуманізму, гуманізм Ренесансу не означав захист прав людини.

Природно, що, як будь-яка нова історична епоха та супутній їй ідеологічний фундамент, класичний гуманізм супроводжувався відмежуванням від «темного минулого» Середньовіччя з притаманними йому ідеями, заснованими на людській жорстокості у між людських стосунках, так і щодо природи. Знаменувався він і відчуттям приналежності людства до нової епохи, яка, втім, має встановити міцний культурний зв'язок з над попередньою епохою античності та орієнтуватися на неї як на взірць в усіх сферах людської діяльності. У відповідності з цим в якості його основної ідеї було проголошено поліпшення людської природи через запровадження гуманістичної освіти на основі творів античних авторів – насамперед, Платона, Аристотеля, Полібія, стоїків, Цицерона тощо, в яких було відображено не лише соціально-політичну дійсність античності, але й основні античні цінності. Такими, зокрема, в галузі держави і права, були, безумовно, держава (яка розумілася як «загальна справа», «справа, що належить народу» (тобто «республіка»), народ (тобто «сполучення багатьох людей, пов'язаних між собою згодою в питаннях права і спільністю інтересів»), недоторканість особистої і державної власності (як вияв справедливості і права), змішана форма державного устрою («політія»), правова рівність громадян (рівність всіх імущих) тощо. І саме на цьому етапі людської історії завдяки течії гуманізму відбувається спроба нового ствердження принципу рівності між людьми у різних сферах їх взаємодії, який пізніше був розповсюджений на міжнаціональні, міжрасові та міждержавні відносини.

Аналогічне розуміння цілей гуманізму ми знаходимо в Німеччині в середині XVIII століття у вигляді феномену «неогуманізму» («другого Відродження»), представленою педагогічною течією на чолі з Вільгельмом Гумбольдтом, просвітником та державним діячем [3; 4]. Ствердження ідеї всебічного розвитку та культу людини, звільнення класичної освіти від панування духівництва, розширення кола гімназійських дисциплін за рахунок мовних, точних, природознавчих та

суспільних наук на основі – таким став підсумок захоплення представниками неогуманізму в Пруссії античною культурою та римським правом.

Втім жодна соціальна система не є раз і назавжди незмінною, у тому числі, в частині принципової основи її функціонування. Отже варто зважати на обставини, за яких такі зміни можуть є очікуваними та закономірними, аби розуміти їх перспективні напрямки. Так, наприклад, появи гуманізму на теренах міст-держав Італії сприяли фактори як внутрішнього, так і зовнішнього характеру. В числі перших – зміна соціально-економічного становища різних груп і станів в середині суспільств внаслідок росту ролі ремісничих цехів, розвитку банківської системи та розповсюдження громадських кредитів. В числі зовнішніх факторів, які викликали поширення серед італійських гуманістів ідей античної культури, філософії та демократії – арабське завоювання Іспанії, розвиток науки в арабській цивілізації, завдяки науковцям якої й було збережено величезну кількість текстів античних авторів, які зіграли велику роль у формуванні світогляду європейських гуманістів, та, нарешті, масова міграція грецьких науковців до міст Італії після падіння Константинополя у 1453 р.

Сьогодні ж, як і у часи європейського Відродження, серед факторів, які здатні здійснити суттєвий вплив на систему і зміст принципових засад суспільних систем, безумовно, є фактори глобалізації та інтеграції, деіндустріалізації та нового «великого переселення народів», інформатизації, цифровізації та соціальних мереж, глобальної гібридної та чисельних локальних війн, прецеденту глобальної «пандемії» та переходу до нового технологічного укладу тощо. Недаремно за останні декілька десятиріч ми спостерігаємо активні інтелектуальні та організаційні спроби просування різноманітних пропозицій щодо модифікації гуманізму в різних його аспектах на кшталт «трансгуманізму» [8; 9; 10], «постгуманізму» [8; 10] або «Нового гуманізму» авторства Ауреліо Печчеї, фундатора Римського клубу [наприклад, див.: 11] тощо.

І попри певні відмінності (у тому числі, в частині понятійно-категоріального апарату та шляхами досягнення поставлених цілей) між цими новими інтелектуальними начебто гуманістичними течіями, організаційно та інституційно оформленими відповідними «міжнародними культурними» рухами та структурами, загальним для всіх них є наступне: фактична відмова від ідеї антропоцентризму, притаманного класичному гуманізму; відсутність мети всебічного, у тому числі, інтелектуального та культурного розвитку людини на основі дійсно цінної літературної спадщини людства; зменшення акценту на позитиві в людини на фоні підкреслення негативу; стійке прагнення і намагання або тотально підкорити людину зовнішньому впливу через застосування до неї різного роду обмежень, у тому числі, неприродного характеру (як у випадку з «Новим гуманізмом»), або трансформувати людину в щось якісне інше («перехідну людину», постлюдину, надістоту,

складову техносфери тощо), позбавивши її ключових природних людських якостей (як у випадку з рухами «трансгуманізму» та «постгуманізму»). Дослідники останніх справедливо підкреслюють, що вони тісно пов'язані із низкою небезпек антропологічної кризи, яка загрожує не окремим індивідам, а людині як родовій істоті внаслідок її «самовдосконалення» засобами новітніх технологій [див., наприклад: 7; 9], за чим стоїть не лише небезпека втрати контролю над процесом безмежного розширення людських надможливостей, але й втрата власної унікальної ідентичності. Про це знаний творець «кінця історії» Ф. Фукуяма відверто писав: «Біотехнологія надає нам засоби довершити те, що не зробили спеціалісти із соціальної інженерії. І тоді ми остаточно закінчимо з людською історією, оскільки ми відмінимо людські істоти як такі. І тоді почнеться нова історія, історія по той бік людського» [Цит. за: 10, с. 105].

Звісно, реалізація будь-якої з зазначених вище ідей передбачає і трансформацію принципу гуманізму (як принципу права), насамперед, в частині його змісту, як, напевно, і зміну решти діючих сьогодні основоположних принципів права, у тому числі, свободи і рівності. Адже про яку реальну свободу людини може йти мова у випадку втілення концепцій «поміркованого споживання» у вигляді переходу від ери «людини, що виробляє» до ери «людини поміркованої» (що фактично передбачає відлучення людини від участі у суспільно корисній праці, яка, нагадаємо, є однією з важливих сфер самореалізації людини) або концепції «екологічно-гуманітарної диктатури», у вигляді відмови держав від державного суверенітету із передачею ключових суверенних прав наднаціональним структурам, що передбачається концептом «Нового гуманізму» в якості обов'язкових шляхів його реалізації.

Отже, можна підсумувати, що будь-які течії, пов'язані з новим тлумаченням гуманізму або спробами його трансформації, можна вважати актуальними і цікавими напрямками філософських досліджень, які дозволяють не лише переосмислити сучасний стан людства, але й досягнути кордони досліджень природи людини. При цьому, доки ці течії лишаються «маргінальними» у світлі збереження правового закріплення і забезпечення статусу людини на основі традиційного розуміння її природи, її прав, свобод, законних інтересів та обов'язків, у тому числі, з боку основоположних принципів права, людина може вважатися захищеною гарантіями гуманізму в усьому його комплексному розумінні.

Література

1. Погребняк С.П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика). Видавництво «Право», 2008. 240 с.
2. Баткин Л. М. Італійське відродження: проблеми та люди. 1995 / Ел. ресурс/ <http://um.co.ua/1/1-1/1-100026.html>
3. Гавришак І.І., Проців О.Я. Лінгвофілософська система Вільгельма фон Гумбольдта: історико-біографічний аспект. МЕДИЧНА

- ОСВІТА. 2019. № 4. С. 127-133 / Ел.ресурс/
file:///C:/Users/Windows/Downloads/kovbasyuk_i,+127-133.pdf
4. Неогуманізм. В. Гумбольдт та його освітні проекти // <https://studfile.net/preview/2412626/page:25/>
5. Історія вчень про державу і право : підручник / за ред. проф. Г. Г. Демиденка, проф. О. В. Петришина. – Х. : Право, 2009. – 256 с.
6. Литвинов Володимир. Ренесансний гуманізм в Україні. – К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2000. – 472 с.
7. Цицерон М. Т. Про державу. Про закони. Про природу богів / Пер. з лат. В. Литвинова. – К. : Основи, 1998. – 476 с.
8. Мартинюк Ю. Трансгуманізм і постгуманізм: етична проекція / Юрій Мартинюк // Антропний принцип в контексті актуальних проблем філософії науки: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (Львів, 15-16 грудня 2016р.). – Львів, 2016. – С.155-161/
9. The Transhumanist Declaration, 2002. / Text / <https://itp.uni-frankfurt.de/~gros/Mind2010/transhumanDeclaration.pdf>
10. Озодовська Л.В. Людина в пошуках самої себе: людина, транслюдина, постлюдина. Що далі? / Ел.ресурс / <file:///C:/Users/Windows/Downloads/4984-9936-1-SM.pdf>
11. Сабадаш Ю. С. «Новий гуманізм» Ауреліо Печчеї / Ю. С. Сабадаш // Науковий потенціал світу '2004 : матеріали I міжнар. наук.-практ. конф., 1–15 листоп. 2004 р. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2004. – Т. 74 : Філософія. – С. 23–26. / Ел.ресурс/
https://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/683/1/novy_i_gumanizm.pdf

Задорожній Олексій Вікторович
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», магістрант спеціальності 281
«Публічне управління та адміністрування»

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

Одним з основних пріоритетів зовнішньополітичної політики України залишається європейська інтеграція. Тому, реформа у сфері фізичної культури і спорту сьогодні має проводитися у напрямку застосування позитивного європейського досвіду в цій сфері та приведенням її у відповідність до європейських вимог і стандартів, враховуючи інтереси, історію та традиції, нашої країни та досвід інших зарубіжних країн, особливо близьких до нас.

В сучасних умовах дуже велику роль у розвитку фізичної культури та спорту в провідних країнах світу почали грати місцеві органи влади. Це характерно для всіх територіальних органів управління в різних державах: штатам, провінціям, округам, землям, графствам,

воєводствам, громадам, муніципалітетам, комунам і громадам. Причому мова йде про всі сфери фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності, починаючи з фізичного виховання в школах, спорту для всіх та спорту вищих досягнень і закінчуючи професійним спортом. Однак є також і свої особливості участі місцевих органів влади в розвитку фізичної культури та спорту в багатьох країнах. В цьому аспекті, особливу зацікавленість у вивченні такого досвіду викликають такі країни, як Франція та Німеччина.

Організація та діяльність управління фізичною культурою та спортом у Франції побудовано на принципах вертикального та горизонтального підпорядкування. У країні 22 регіони, 90 департаментів і 36 тисяч комун. У великих містах діють муніципальні спортивні асоціації, яких в середині 90-х років налічувалося близько 700. В більшості з них – це Будинки спорту або муніципальні спортивно-оздоровчі центри. Діяльність цих асоціацій координують муніципальні відділи спорту [1]. В бюджетах провінцій частка витрат на спорт коливається від 1,65 до 6,93%, в той час як бюджет Міністерства спорту складає всього 0,18% від загального державного бюджету. Щорічно місцеві органи влади витрачають на розвиток фізичної культури та спорту близько 22-25 млрд. франків [2].

Сьогодні, у містах Франції, населення яких перевищує 50 тис. чол. функціонують понад 400 муніципальних спортивно-оздоровчих центрів. Велике значення в розвитку фізичної культури та спорту у Франції мають комуни. Як правило, переважна більшість з них витрачає на потреби спорту 5% комунального бюджету. Згідно з даними анкетування Національного центру по територіальному громадському функціонуванню серед 400 французьких комун більшість відає перевагу розвитку спорту для всіх, забезпеченню належного фізичного виховання в навчальних закладах, а також превентивним заходам. Таким чином, практично кожний громадянин має доступ до спортивних занять.

Аналіз вищевказаних країн вказує на різні моделі поведінки держави в питанні управління розвитком фізичною культурою та спортом. Взагалі існують наступні такі моделі: модель втручання держави; модель невтручання; змішана модель поведінки держави (поєднання обох моделей). Основними формами участі держави в розвитку сфери фізичної культури та спорту в більшості країн є прийняття законодавчих актів і участь уряду та місцевих органів влади в розвитку і фінансуванні спорту, будівництві й утриманні спортивних споруд, оздоровчих центрів, спортивних клубів, підготовці спортсменів високого класу та їхньої соціальної захищеності, підготовці кадрів, здійсненні науково-дослідної та інформаційної діяльності. Важливим в дослідженні є використання, як європейського досвіду, так і досвіду політики у сфері фізичної культури і спорту «молодих» держав, яким довелося вирішувати питання формування національних систем фізичного виховання і спорту на етапі становлення державності. На нашу

думку, в цілому сучасний напрямок політики України в управлінні розвитком фізичної культури та спорту, є вірним, адже він не зважаючи на європейський вектор розвитку країни, на даному перехідному етапі використовує практику обох вказаних вище моделей поведінки держави у розвитку даної сфери, поступово здійснюючи відповідні кроки до автономності спорту, децентралізації функцій в управлінні розвитком фізичної культури та спорту.

В цьому аспекті, актуальним залишається питання удосконалення організаційно-правового та фінансового забезпечення управління фізичною культурою та спортом на рівні місцевого самоврядування, яке б враховувало особливості, менталітет і духовну спадщину, стан та перспективи розвитку цієї сфери й економічні, соціальні можливості конкретної територіальної громади.

Література:

1. Andreff W. Public and private sport financing in Europe: the impact of financial crisis. 84th Western Economic Association International Conference. Vancouver. 2009. June 29th – July 3rd

2. Куліш Н.М. Кадрове забезпечення фізичної культури і спорту України з огляду соціальної сфери. Молодий вчений. 2016. №1 (28). Ч.3. С. 91-94.

Kuzmenko Oleksandr Vasyliovych

National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute»

Associate Professor, Department of Law

Candidate of Pedagogical Sciences, Docent

LEGAL CUSTOM AS A SOCIAL PHENOMENON AND OBJECT OF SCIENTIFIC RESEARCH

Legal custom is a state-recognized rule of conduct that has developed as a result of its constant application over a long period of time. This is the first source of law that regulated social relations during the period of the founding of the first states in history. All ancient codes of law were collections of legal customs. The totality of legal customs is customary law. Over time, there is a complication of social relations, the scope of public administration is expanding state laws arise. As a result, legal customs are inferior to laws and other sources of law related to state activity. A custom becomes legal when it receives official state approval. Sanctioning of the custom takes place in two main ways. First, the custom is fixed by judicial or administrative practice. Secondly, the custom is mentioned in the law. As a result of sanctioning, the custom becomes universally binding and its implementation is guaranteed by the state [2]. Legal customs have certain distinguishing features: their content is certain rules of conduct; they are formed directly by society; they are usually unwritten rules of conduct; they can be applied at the level of both a separate social group and a nation; they have a continuous and uniform nature of application; they are conservative;

they are closely related to religious canons. During the period of existence of legal customs, the degree of their practical significance was determined by various factors, including the relationship with the law and other sources of law. Depending on the role of customs in the legal system, the French lawyer R. David distinguishes three types of legal customs. The first type is customs that help interpret the norms of the law. The second variety is customs used to overcome gaps in the law. The third type is customs that contradict the law, the scope of which is limited, because conflicts between law and custom are resolved in favor of the law. In modern conditions, customary law is more widespread in states with a religious and traditional legal system (South-East Asia, Africa, Arab countries).

The history of Ukraine knows many examples of the application of legal customs [3; 2]. We will briefly characterize the criminal customary law that operated among the Cossacks in the Zaporozhian Sich. The corresponding rules were associated with the following groups of criminals. 1. Crimes against life. The most serious was the killing of a Cossack by a Cossack. For committing this crime, the murderer was buried alive with his victim. The murderer was tied up and put under the coffin. According to the ancient Cossack belief, it was believed that the victim would strangle his offender forever. 2. Crimes against health. We are primarily referring to the infliction of bodily harm under the influence of alcohol with the use of a weapon. These crimes were sometimes punished by breaking the culprit's leg. For greater guilt, they broke an arm and a leg. This actually meant excommunication from the Cossack craft. For more significant guilt, the offender was supposed to break his arm and leg. This actually meant his excommunication from the Cossack craft. 3. War crimes. We mean, for example, desertion, losing a battle, evading the position for which a Cossack was elected by the society, drunkenness during a military campaign. The death penalty awaited the criminal for the execution of these acts. During a naval campaign, drunken Cossacks were thrown overboard. During a land military campaign, an inebriated Cossack was tied to a horse and dragged across the steppe until the culprit died. 4. Property crimes. We mean, for example, theft, robbery, non-repayment of debt. Cossack customary law distinguished between theft of personal property and theft of the property of the entire Zaporozhian Sich society. For committing the theft of the common property of the Cossacks, the thief expected the death penalty. Failure to repay the debt entailed chaining the debtor to a cannon. The debtor was released only if he returned the debt, or a relative or friend vouched for him.

In modern Ukraine, legal custom has the status of a subsidiary source of law [1; 4; 5]. Its role is growing in connection with the expansion of the sphere of private law. The Civil Code of Ukraine states that civil relations can be regulated by custom, that is, a rule that is not established by acts of civil legislation, but is established in a certain sphere of civil relations (Article 7). The customs of business turnover, which are actively used, in particular, in the regulation of contractual relationships, are of great

importance. The general conditions for the fulfillment of obligations established in the Civil Code of Ukraine provide for compliance of the conduct of subjects with the terms of the contract, the requirements of this code, other legal acts, and customs of business turnover (Article 526). There are also references to custom, for example, in articles 527, 529, 531, 538, 539, 613, 627, 630, 654 of the Civil Code of Ukraine. The custom of business turnover, which contradicts the contract or acts of civil legislation, is not applicable in civil relations (Article 7 of the Civil Code of Ukraine). The Code of Merchant Shipping of Ukraine uses, in particular, the terms: «customs», «customs of merchant shipping», «port customs» (Articles 6, 78, 146, 293, 295). In accordance with Article 14 of the Law of Ukraine «On Chambers of Commerce and Industry in Ukraine», trade and port customs adopted in our country are certified by the Chamber of Commerce and Industry of Ukraine. The Civil Code of Ukraine contains references to the custom of the national minority and local customs. For example, it is allowed to change the structure of a person's name, if otherwise follows from the law or custom of the national minority (Article 28). Article 333 of the Civil Code of Ukraine allows the acquisition of ownership rights to common available gifts of nature in cases where a person acted in accordance with the law, local custom or the general permission of the owner of the land plot. The Family Code of Ukraine establishes that when resolving a family dispute, local custom, as well as the custom of a national minority, can be taken into account, if they do not contradict this code, other laws and moral principles of society (Article 11). Customs are also applied in the field of public law, in particular, in constitutional, administrative and financial law. There are constitutional and legal customs in the parliamentary and electoral practice, activities of local self-government bodies [2; 4].

Bibliography:

1. Bedriy M. M. Legal custom in the modern legal system of Ukraine. *Legal sciences*. 2017. Issue 7 (47). P. 357–363 (in Ukrainian).
2. Bogachova L. L., Kovalchuk D. R., Kundiy A. U. Legal custom as a source of law in Ukraine// *Legal scientific electronic journal*. 2021. № 4. P. 24 – 27 (in Ukr.).
3. Kushinska L. A. Cossack customary law as a factor of self-identification of Ukrainians of the 17th-18th centuries // *Scientific journal of the National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov*. Series 18. Economics and law. Issue 28. 2015. P. 104 – 111 (in Ukr.).
4. Ozel V. I. Custom in the legal system of Ukraine. *Entrepreneurship, economy and law*. 2016. № 6. P. 201–205 (in Ukr.).
5. Tsvetkova Y. V. The place of legal custom in the legal system of Ukraine *Entrepreneurship, economy and law*. 2010. Issue 12. P. 125–128 (in Ukr.).

Качан Яна Віталіївна
Академія праці, соціальних відносин і туризму, завідувач
кафедри публічного управління та публічної служби,
кандидат наук з державного управління.

УПРАВЛІНСЬКЕ РІШЕННЯ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Якщо комунікації виступають своєрідним «стержем», що забезпечує стійке функціонування будь-якої соціальної системи, то прийняття управлінських рішень – це той центр, навколо якого обертається усе організаційне життя, спрямоване на досягнення поставлених цілей сталого розвитку.[1] У процесі управління сталим розвитком керівникам і менеджерам приходиться приймати велику кількість рішень на стадіях планування, організації, мотивації, координації та контролю діяльності персоналу.

Таким чином, цілком очевидно, що необхідність прийняття рішень охоплює буквально всі аспекти діяльності системи менеджменту сталого розвитку. Прийняття управлінського рішення в системі менеджменту сталого розвитку є свідомим вибором із наявних альтернатив певного напрямку дій, що забезпечують скорочення розриву між теперішнім і майбутнім станом даних об'єктів.

Іншими словами, управлінське рішення – це той вибір, який має зробити менеджмент для забезпечення сталого функціонування та подальшого розвитку в умовах глобального ринкового середовища.[2] Тому найбільш ефективним рішенням є той вибір менеджменту сталого розвитку, який буде реалізований на практиці та здійснить найбільший внесок задля досягнення загальної мети.

У системі менеджменту сталого розвитку управлінське рішення виступає, насамперед, у таких аспектах як: 1) свідомо і цілеспрямовано діяльність, яка здійснюється людьми, наділеними відповідними повноваженнями, тобто керівниками або менеджерами; 2) відповідна поведінка, що заснована на фактах і ціннісних орієнтаціях персоналу; 3) специфічний процес організаційно-управлінської взаємодії всіх членів; 4) свідомий вибір альтернатив у рамках певного стану; 5) частина загального процесу управління сталим розвитком; 6) невід'ємна частина щоденної управлінської діяльності керівників (менеджерів); 7) ключовий елемент, який забезпечує виконання усіх інших функцій процесу управління сталим розвитком.[1]

Необхідно зазначити, що останнім часом в науковій літературі все більш широкого вжитку набуває розгляд процесу прийняття рішень як соціально-результативної технології діяльності керуючих суб'єктів з управління сталим розвитком, яка має при цьому специфічну термінологію. Тому пояснення суті й характеру даної технології управління сталим розвитком необхідно спочатку розкрити наступні поняття і визначення.

Одне з головних понять, яким оперує соціально-результативна стадія процесу ухвалення рішень, є поняття «операція», під яким розуміється організована діяльність у будь-якій сфері суспільного життя, що не тільки об'єднана єдиним задумом, спрямованим на досягнення певної мети, але й відзначається характером повторюваності або багаторазовості. Це визначення виходить з факту існування загального і стійкого у цілому ряді явищ, які утворюють дану операцію, тобто тут мається на увазі можливість установалення певних закономірностей.

У тому разі, коли операція представляє собою якійсь унікальний захід, тоді вимога багаторазовості буде мати сенс для окремих частин і елементів даної операції. Звідси виникає можливість не тільки застосувати кількісний аналіз певної соціальної ситуації, але й надавати відповідне наукове обґрунтування прийнятим управлінським рішенням, у системі управління сталим розвитком. Інше поняття – оперуюча сторона – це сукупність осіб і технічних засобів, що намагаються в межах здійснення даної операції досягти мети стійкого розвитку.

При цьому розбіжність цілей оперуючих сторін, як показує аналіз, створює конфліктну ситуацію. Поряд із оперуючими сторонами в операції можуть брати участь арбітри й природні сили, поведінка яких не підпорядкована прагненню досягнення цілей операції.

Оперуюча сторона повинна мати в своєму розпорядженні певні запаси активних засобів (ресурсів), використовуючи або витрачаючи які вона може домагатися досягнення цілей сталого розвитку. Управління операцією фактично означає вибір тих або інших способів використання ресурсів, тобто способів дій (альтернатив, напрямів, стратегій тощо). Можливості оперуючої сторони завжди є обмеженими з точки зору природних ресурсів, які знаходяться в її розпорядженні.

Цей факт виявляється, як правило, в наявності так званих дисциплінуючих умов щодо вибору способів дій. Натомість стратегії, що задовольняють накладеним обмеженням, називаються можливими або допустимими. Необхідно відмітити, що результат операції щодо прийняття рішення у процесі забезпечення сталого розвитку оцінюється здебільшого за допомогою критерій оптимальності (тобто критерію ефективності та критерію якості), який є відображенням мети даної операції та дозволяє кількісно або якісно оцінити ступінь її досягнення.

Таким чином, із цієї точки зору наукове обґрунтування рішень у системі менеджменту сталого розвитку – це кількісне або якісне оцінювання можливих варіантів рішень і вибір найкращого з них за певними об'єктивними показниками і критеріями. У ролі критеріїв вибору оптимальних рішень мають виступати такі показники, що, з одного боку, безпосередньо відображають цілі операції, а з іншого, – визначальним чином впливають на прийняття управлінського рішення. Поряд із цим, узагальнивши напрацювання інших дослідників, пропонуємо таку сукупність вимог до якості управлінського рішення в системі менеджменту сталого розвитку: а) цілеспрямованість; б) законність;

в) економічність; г) соціальна мобільність; д) наукова обґрунтованість; ж) директивність; з) своєчасність; к) стислість; л) повнота; м) доступність; н) ресурсна забезпеченість.

Література

1. Єгоричева С.Б., Лахижа М.І. Публічно-приватне партнерство в посткомуністичних країнах: монографія. К.: ІПКДСЗУ. 2020.304 с

2. Лахижа М.І. Теоретичні питання управління сталим (збалансованим, тривалим, відповідальним) розвитком у дослідженнях польських науковців. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2021. №6. с. 7-12. <http://chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/issue/view/8>
DOI: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2021.6>

Лахижа Микола Іванович

Академія праці, соціальних відносин і туризму; Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», доктор наук з державного управління, професор

РЕСПОНСИВНІСТЬ: НЕОБХІДНІСТЬ ЗБАГАЧЕННЯ ПОНЯТІЙНОГО АПАРАТУ ТА ПОГЛИБЛЕННЯ ТЕОРІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Зі зміною реалій сьогодення виникає нагальна потреба черговий раз звертатися до понятійного апарату науки державного управління. Нами проведено дослідження ретроспективи та перспективи використання у наукових дослідженнях поняття «респонсивність».

Перший раз в Україні цей термін був розкритий з точки зору науки державного управління у публікаціях автора 2009 року – статті та монографії [1; 2]. Наголошувалося на ключовому значенні респонсивності (чутливості) для суспільства та пропонувалося розуміти цей термін, як з одного боку, вміння влади отримувати, аналізувати та використовувати інформацію, а з іншого – вміння громадськості усвідомлювати проблеми, ставити їх перед владою та добиватися вирішення [1, с. 3-4]. Увага українських вчених приверталася до затребуваності поняття «респонсивність» дослідниками публічної адміністрації у зарубіжних країнах, зокрема, в Польщі. Пропонуючи новий термін, ми розглядали його як принципово важливий, який може застосовуватися поряд з популярними поняттями «відритість» та «прозорість», які вже активно застосовувалися як у теоретичних працях, так і у нормотворчості.

Ці підходи були поглиблені у публікаціях відомих українських вчених. Так, А. Колодій (2010), визначаючи критерії та вимірюваність демократичності врядування в Україні відзначила, що чутливість (респонсивність) є інтегральним показником, відмінності в змістовому

наповненні якого визначаються також типом зразка (моделлю) демократії (елітарна чи деліберативна, учасницька), на яку орієнтуються політики [3, с. 54].

Того ж року С. Єгоричева відзначала, що «термін «респонсивність» (від англ. response – відповідь, реакція) використовується поки що здебільшого в соціології та політології, проте останнім часом він активно проникає в економічну науку» [4]. Наголошувалося, що інноваційна діяльність є проявом зростаючої респонсивності банківських інститутів, яку можна вважати передумовою їх ефективної діяльності

У публікації 2012 року нами відзначалося необхідність консолідації українського суспільства і наголошувалося, що реформування влади повинне перш за все забезпечити посилення ролі держави в житті суспільства при одночасному зростанні участі громадськості в управлінських процесах, а респонсивність «повинна допомогти забезпечити інституалізацію українського суспільства, зробити відносини між владою та громадськістю відкритими і прозорими, створити умови для зростання ролі класичних ідеологій та активної участі громадян у процесі модернізації суспільства» [5, с. 273-274].

Т. Лозинська (2013) розглядала респонсивність як нову ознаку маркетингу на продовольчому ринку, передбачаючи формування взаємин з клієнтами на основі партисипативності (залучення до участі) [6].

У публікаціях наступних років спостерігаються лише окремі звернення до нового терміну, зокрема, ми осмислювали його з точки зору запобігання корупції (2019 р.). В той же час, українськими вченими активно використовувалися такі категорії як: відкритість, прозорість, гласність, публічність, доступ до публічної інформації, підзвітність, підконтрольність та комплексне поняття – транспарентність (Афонін Е.А., Грищенко Н.А., Гудима Н.В., Кагановська Т.Є., Суший О.В., Тодтка Ю.М. та інші).

В останні роки увага до проблематики респонсивності почала відновлюватися, що в першу чергу помітно з публікацій дніпровських вчених. Так, В.В. Баштанник у програмній статті «Служба і службові відносини в умовах інституціональних викликів: постановка проблеми наукового дослідження» здійснює аналіз складових сучасних державноуправлінських реформ, їх раціональність з позиції ствердження суверенної і незалежної України та обґрунтовує доцільність раціоналізації таких реформ з позицій респонсивності публічного управління загалом, та своєчасності запропонованих засад конституційних реформ [7, с. 9].

Варто також звернути увагу на використання визначення «респонсивний» відносно оформлення веб-сайтів, інтернет-магазинів тощо, що підтверджує доцільність респонсивного підходу в публічному управлінні в умовах інформаційного суспільства.

Вбачаємо також необхідність осмислення комбінації понять «респонсивність» (чутливість, озивність), та «адаптивне управління», «адаптивний менеджмент» (приспосованість).

Література:

1. Лахижа М.І. Респонсивність як умова модернізації суспільства. Теорія та практика державного управління. Вип.1 (24). 2009. С. 1-5
2. Лахижа М.І. Лахижа М.І. Модернізація публічної адміністрації: теоретичні та практичні аспекти. Полтава: РВВ ПУСКУ, 2009, 289 с.
3. Колодій А.Ф. Визначення критеріїв та вимірювання демократичності врядування в Україні. Реформування системи державного управління та державної служби: теорія і практика: матер. наук.-практ. конф. за між нар. уч. (22 жовтня 2010 р.): пленарне засідання. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2010. – С. 29-55
4. Єгоричева С.Б. Інноваційна діяльність комерційних банків: стратегічні аспекти: монографія ВНЗ у кооперації «Полтавський університет економіки і торгівлі». – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2010. – 348 с., іл.
5. Лахижа М.І. Роль ідеології в посткомуністичній трансформації суспільства і влади. Актуальні проблеми державного управління. Збірник наукових праць №1 (41). 2012. С. 267-274
6. Лозинська Т.М. Респонсивність як нова ознака маркетингу продовольчого ринку. Маркетинг інновацій і інновації у маркетингу : збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції, 26-28 вересня 2013 р. / Відп. за вип. Ю.М. Гладенко. – Суми : ТОВ «ДД «Папірус», 2013. С. 173-175.
7. Баштанник В.В. Служба і службові відносини в умовах інституціональних викликів: постановка проблеми наукового дослідження. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. Випуск 1, 2023. С. 9-15. DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.1.1>

Литвин Андрій Миколайович

*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія
Кондратюка», магістрант спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»*

МОТИВАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ ОРГАНУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Головним стимулом для мотивації управлінського персоналу всіх рівнів слугує комплексний системний підхід до мотивації праці, що забезпечує залучення компетентних управлінців, утримання цінних керівників, стимулювання ефективності менеджменту за обґрунтованого рівня витрат.

Система мотивації управлінської праці є набором мотиваційних заходів і засобів впливу на підконтрольний об'єкт (управлінську працю) для досягнення цим об'єктом певної мети – ефективності.

Організаційний блок є системою взаємозалежних і взаємопов'язаних складових щодо організаційного і ресурсного забезпечення для ефективності мотивації щодо всебічного задоволення інтересів і потреб при оптимальному використанні наявних ресурсів. Основні складові визначають економічні, соціальні, ресурсні, науково-методологічні та нормативно-законодавчі можливості та обмеження.

«Можливості» задають напрямок реалізації заходів з мотивації праці управлінського персоналу органу публічного управління, «головну мету» мотивування. «Обмеженнями» є ті фактори та принципи, які визначають межі реалізації мотивації, відображають реалістичне бачення результату.

Зокрема, до обмежень можемо віднести наступні: договірні інструменти щодо регулювання відносин між суб'єктом та об'єктом; зміст і характер; фактори; активи організаційного процесу; обмежені ресурси тощо. До можливостей – закономірності розвитку мотивації праці, її модель, майбутній стан; мотиваційні зразки; цілі мотиваційного управління; значення, корисність, наслідки дії механізму; інтереси зацікавлених сторін; пріоритети цілей.

Мета мотивації управлінської праці є узагальненим формулюванням основних цілей мотивації управлінської праці, які ставить перед собою суб'єкт управління на визначеному етапі свого розвитку та діяльності.

На основі декомпозиції мотиваційного блоку визначено загальні критерії функціонування. Для стабільного функціонування і власного розвитку він повинен відповідати мінімальним структурно-функціональним вимогам і певним умовам: 1) ефективно виконувати функції; 2) реагувати на інтереси, вимоги і мотиви; 3) протидіяти дисфункції на окремих етапах трансформації чи реформування; 5) відповідати критерію легітимності в структурно-функціональному плані; 6) підтримувати стійкість власної структури тощо.

Інформаційне забезпечення мотивації управління персоналом – це процес збору, оброблення, передачі і прийняття інформації для обґрунтування заходів та оцінки їх реалізації в процесі управління мотивацією праці управлінського персоналу органу публічного управління. Через інформаційне забезпечення підвищується інформованість суб'єкта управління в управлінні мотивацією.

Законодавчо-нормативне забезпечення механізму управління мотивацією праці управлінського персоналу органу публічного управління засноване на законодавчих і нормативних актах з проблем мотивації та оплати праці, їх вдосконаленні та розвитку.

Функціональний блок складає комплекс робіт щодо діагностики мотиваційної стратегії; реформування структури системи менеджменту згідно нових мотиваторів; розробки програми заходів з удосконалення реалізації управління мотивацією праці управлінського персоналу органу публічного управління; планування, організація та контроль за її реалізацією та виконанням мотиваційних процесів.

Функціональний блок включає методи, форми мотивації, важелі і способи мотиваційного механізму, інструменти оплати і мотивації праці. Реалізація програми заходів з удосконалення управління мотивацією праці відбувається за допомогою елементів функціонального блоку. Контроль реалізації заходів здійснюється щодо досягнення поставленої мети та цілей за допомогою моніторингу їх ефективності.

Для того щоб мотивація була ефективною і спрямовувалась на розвиток підприємства необхідно запровадити мотиваційний моніторинг. Мотиваційний моніторинг – це система постійного спостереження і контролю стану мотивації трудової діяльності. Запровадження мотиваційного моніторингу є актуальним для більшості організацій, адже на сьогодні вивчення потреб, інтересів мотиваційної спрямованості персоналу здійснюється в органі публічного управління епізодично, або взагалі відсутнє.

Таким чином, суб'єктом в механізмі управління мотивацією управлінської праці виступає керуюча ланка, елемент чи сукупність елементів системи управління персоналом, що впливають на об'єкт чи його елементи для досягнення поставлених цілей. До основних елементів належать менеджери, органи державного та муніципального управління, законодавчої й виконавчої влади, організаційні структури, які володіють релевантними знаннями і вміннями для вирішення управлінських задач, уповноважені приймати рішення, здійснювати впливи на мотивацію управлінської праці.

Об'єктом управління мотивацією управлінської праці виступають складові: елемент, сукупність елементів, – які регулюються суб'єктом. Серед основних аспектів слід виокремити: заходи з досягнення цілей; фактори, принципи, ресурси, законодавчо-нормативне, науково-методологічне та інформаційне забезпечення, що обумовлюють раціональне досягнення свідомо поставлених цілей; умови (інструменти, функції, методи, форми, способи, важелі). До основних уніфікованих елементів мотивації праці слід віднести: управлінський персонал та його працю, в тому числі й щодо мотивації.

Литвишко Ігор Ігорович

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», магістрант спеціальності
281 «Публічне управління та адміністрування»*

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Ідеальний рівень обороноздатності – це коли забезпечується стримування суб'єктів зовнішніх воєнних небезпек від застосування воєнної сили, а у випадку її застосування – повний захист (кордонів, території, населення, об'єктів тощо) від засобів ураження з боку держави-агресора (збройного угруповання іншої держави, коаліції держав). Такий рівень обороноздатності виключає людські, матеріальні та

екологічні втрати від будь-яких засобів ураження, що використовуються супротивником. В сучасному світі такий рівень може розглядатись лише в теоретичному варіанті. Необхідний рівень обороноздатності – коли забезпечується відсіч агресії з боку суб'єктів ЗВН та ЗВЗ при матеріальних збитках, екологічних та людських втратах, які суттєво не впливають на існування нації та держави.

Рівень обороноздатності держави в конкретний період визначається співвідношенням величини її потенціалів до величини потенціалів, які може актуалізувати конкретний суб'єкт воєнної небезпеки (збройне угруповання іншої держави, держава або група держав) в цей же час для здійснення агресії. Для розрахунків життєво необхідного та необхідного рівнів обороноздатності необхідно визначити відповідні їм допустимі рівні збитків і втрат для держави, а також визначити воєнний потенціал суб'єктів зовнішньої воєнної небезпеки та зовнішньої воєнної загрози. Реальні та потенційні загрози для України, які за певних умов та обставин можуть призвести до воєнного конфлікту і до реагування на які має бути готова наша держава, визначені в Законі України «Про основи національної безпеки України» та у Воєнній доктрині України. Саме їх врахування дасть можливість визначити рівень обороноздатності держави в конкретний період.

На думку багатьох фахівців, реформування оборонної сфери нашої країни методом спроб і помилок досягло критичної межі. Хоча в останні роки воно набуло певної послідовності, однак все ще відчувається нагальна потреба системного аналізу і обороноздатності держави як інтегративного результату дії багатьох потенціалів, і специфіки кожного з них, і оптимального співвідношення потенціально-факторних характеристик для надання оборонній реформі відносної прогнозованості, визначеності, транспарентності та результативності.

Література:

1. Шкідченко В. П., Кохно В. Д. Воєнна безпека як категорія воєнної науки та складова національної безпеки України // Наука і оборона. 2000. № 2. С. 3-7

Мандриченко Лариса Леонідівна

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», магістрантка спеціальності
281 «Публічне управління та адміністрування»*

УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ: КЛЮЧОВІ ДЕФІНІЦІЇ

Трансформаційні процеси в соціально-економічній та політичній системах нашої держави зумовили потребу в ініціативних, високоосвічених, творчих й професійно підготовлених кадрах на державній службі, які здатні ефективно надавати послуги населенню, приймати оп-

тимальні рішення за нових обставин, нести за них персональну відповідальність.

Існуючий механізм регулювання кадрових процесів унеможливує формувати професійний потенціал службовців, добиватися ефективнішого їх використання. Унаслідок цього відбувається зниження професіоналізму службовців, довіри населення до органів місцевої влади, вплив кваліфікованих кадрів. У зв'язку з цим особливо гостро стоять питання якості професіоналізації кадрового забезпечення державної служби, затребуваності професійно-особистісних здібностей людини.

Незважаючи на те, що в Україні триває війна, вжито чимало організаційних заходів, ухвалено низку нормативно-правових актів, процеси професіоналізації в системі здійснюються досить активно. Існує нагальна потреба переглянути існуючі технології введення службовця в професійну діяльність, розвитку й становлення його як професіонала.

Управління персоналом є складним й багатоаспектним процесом, від якого значною мірою залежить функціонування ефективної системи державної служби та який потребує організаційного супроводу, управління. На механізм забезпечення зазначеного процесу суттєво впливають багато факторів, насамперед адаптація нових форм та методів професіоналізації до сучасних змін у суспільстві.

Ключову позицію у системі управління персоналом отримав розвиток персоналу, який безпосередньо визначає розвиток органу (підприємства, установи, організації) та соціально-трудова відносина, які виникають у ньому. Основними факторами розвитку персоналу є наступні, такі як: ієрархічна структура організації (установи, органу тощо), в якій основним засобом впливу виступають відносини влади (підпорядкування), тиску на людину за допомогою примусу.

Наступний фактор це культура – спільні цінності, норми соціальні, установки поведінки, що виробляються у колективі й регламентують дії особи, спонукають індивіда поводитись таким чином, а не інакше, без видимого примусу.

Й останній фактор – ринок як сітка рівноправних відносин усіх зацікавлених суб'єктів. Саме такий фактор має бути ключовим у системі управління персоналом публічної служби в нашій державі.

Потрібно зазначити, що світовий досвід управління людськими ресурсами у державному секторі набуває таких ознак:

- добір кадрів на основі професійних заслуг, знань й досвіду;
- запровадження заходів, що забезпечили б відповідність персоналу державної служби демографічному складові суспільства, впровадження політики «позитивної дискримінації», що забезпечує призначення осіб жіночої статі на керівні посади й додержання прав національних меншин;
- визнання необхідності існування правил та пам'яті інституційної;

- зосередженість на дієвості, впливовості та результатах праці, служби: державна служба, яка прогнозує нові проблеми та ефективно реагує на них, не може дозволити собі утримувати «зайвих» людей;
- заохочення лояльності та розширення бази підзвітності;
- нове визначення цінностей та етики державної служби: в колишній ідеальній бюрократичній системі посадовець виступає як агент, що не має цінностей, віддає отриману освіту, навички, вміння й досвід у користування суспільства та не вимагає жодних винагород, крім передбачених законом;
- інвестування у розвиток людських ресурсів: в минулі роки навчання та розвиток спроможності кадрів розглядалися як розкіш, а на сьогодні вважають їх невіддільними передумовами ефективного управління людськими ресурсами у державному секторі [1].

На підставі проведеного аналізу ми цілком погоджуємось із науковцями, які пропонують застосовувати поняття не «система управління персоналом», а «система розвитку людського капіталу». Така дефініція відображає концептуальне бачення сучасної вітчизняної системи управління кадрами, яка спрямована на розвиток людської складової системи державної служби. Система розвитку людського капіталу передбачає зміну концептуального значення всієї системи управління персоналом.

Література:

1. Сталий людський розвиток: забезпечення справедливості: Національна доповідь / кер. авт. колективу Е.М. Лібанова / Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи. Умань : Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2012. 412 с.

Мамедова Анна Володимирівна,

Гаверилук Катерина Максимівна

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка» студентки 1 курсу ННІ ФЕУП
спеціальності 081 «Право» група 101-П*

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Зі зміною реалій сьогодення виникає нагальна потреба трансформації державної служби в Україні.

Сучасний розвиток держави неможливий без спільної мети або цілей, що об'єднують усе населення, усі етноси в одну націю та відповідають векторам розвитку світової цивілізації. Найбільш перспективною формою держави є демократична правова держава соціального партнерства. Саме таке бачення держави потребує зовсім іншої служби на благо суспільства, служби, пріоритетом якої постають визнані сус-

пільством інтереси людини і громадянина, реалізація її прав і свобод [1, с. 8].

Державна служба є визначальною складовою системи державного управління, від результативного та ефективного функціонування якого залежать дотримання конституційних прав і свобод громадян, послідовний і сталий розвиток країни. Процес модернізації державної служби передбачає вирішення пріоритетного завдання: вдосконалення цілісної системи управління державною службою України на основі визначених у Конституції України принципів єдності державної влади (ст. 5), поділу державної влади на законодавчу, виконавчу та судову (ст. 6) з урахуванням унітарного устрою держави (ст. 2) [1, с. 9].

Тож якщо говорити про модернізацію на практиці, потрібно впроваджувати певні реформи, які згодом стануть опорою для всіх змін у системі державної служби.

Реформа державного управління є однією з основних для країн із перехідною економікою. Реалізація багатьох важливих змін, які потрібні для економічного розвитку, залучення інвестицій і створення робочих місць по всій країні, залежить від спроможності державного апарату розробляти та впроваджувати ефективні державні політики.

Сучасне державне управління також є ключовим елементом у побудові довіри громадян до держави завдяки наданню доступних та якісних публічних послуг, відкритості та підзвітності держорганів. Згідно з світовими показниками ефективності врядування, Україна на жаль посідає доволі низьке місце у рейтингах конкурентоспроможності. Покращити позиції держави здатні такі фактори, як зниження адміністративного навантаження державного регулювання, підвищення якості надання адміністративних послуг, забезпечення законності та передбачуваності адміністративних дій. Це ще один напрям реформи, який стосується державної служби та управління людськими ресурсами. У КМУ та міністерствах уже з'явилися державні секретарі – службовці найвищої категорії, яких призначають на конкурсній основі: вони відповідають за ефективну роботу міністерств. Сучасні методи управління персоналом та реформування системи оплати праці на основі класифікації посад дозволять перетворити державу на конкурентного та престижного роботодавця. Державна служба має орієнтуватися на результат, а не на процес, та мати чіткі показники ефективності своєї діяльності. До того ж, завдяки системам електронного урядування та введенню чіткої системи збалансованих показників з аналізом їх впливу державна служба буде більш ефективною. Важливу роль у цих змінах відіграватиме і запровадження прозорої та справедливої системи оплати праці держслужбовців.[2]

Розроблено проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державну службу» щодо впровадження єдиних підходів в оплаті праці державних службовців на основі класифікації посад» Його схвалено КМУ 22 листопада 2022 року та зареєстровано у ВРУ 23.11.2022 за № 8222. Розроблено онлайн-курс «Проведення класифі-

кації посад державної служби» для членів класифікаційних комітетів На його основі навчалось понад 23 тисячі державних службовців [3, с. 17].

Державна служба – одна з багатьох професій, яка вимагає професійних навичок, умінь та знань, переконань, спеціальної освіти. Закон України «Про державну службу» встановлює новий підхід до навчання держслужбовців, а саме підвищення рівня професійної компетентності державного службовця, що проводиться у відповідних вищих навчальних закладах шляхом підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації за професійними програмами, за програмами спеціальних курсів, тематичними семінарами, тренінгами, проходженням стажування, визначених Національним агентством України з питань державної служби. Головне завдання Національного агентства України з питань державної служби у цьому процесі полягає, перш за все, в організації процесу кардинальної модернізації стратегії професійного навчання та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, запровадження нових ефективних форм навчання [4, с. 2].

Література:

1. Ю. В. Ковбасюк. Державна служба: підручник, том 1. Київ-Одеса 2012. 372 с.

2. Реформа державного управління. Електронний ресурс. URL :www.kmu.gov.ua

3. Публічний звіт голови НАДС 2022. Електронний ресурс. URL :www.nads.gov.ua

4. Державна служба України : Шляхи модернізації. Науково бібліографічний покажчик. Київ 2015 .с 57.

*Мяновська Діана Олександрівна,
Лазуренко Вероніка Максимівна
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», студентки ННІ ФЕУП,
спеціальності 081 «Право», група: 101-П*

ШЛЯХИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Модернізація державної служби та управління персоналом є одним із вирішальних пріоритетів реформи державного управління для розбудови України як незалежної, легітимної та демократичної держави. Модернізація державної служби та вдосконалення управління людськими ресурсами спрямовані на вдосконалення існуючої системи державного управління та подолання проблем у державній службі та діяльності державних органів, особливо у сфері законодавства, організації та управління. Надання державної служби, яка створює професійну, політично неупереджену, стабільну, ефективну, підзвітну та престижну державну службу, здатну надавати громадянам якісні та

доступні державні послуги за європейськими стандартами [1]. Державні службовці є основою державного управління. Особливе значення для розвитку нашої країни на даному етапі має модернізація державних службовців. 4-5 липня 2022 року в Лугано (Швейцарія), пройшла міжнародна конференція, присвячена плану по відновленню України. Одним з пунктів даного плану є і модернізація державної служби України [2].

Слід зазначити, що необхідність реформування та модернізації державної служби та управління персоналом зумовлена її недостатньою спроможністю ефективно виконувати свої зобов'язання перед суспільством та українськими громадянами, низькою якістю самої державної служби та наданням публічної послуги громадянам України. Низька позиція України у світовому рейтингу конкурентоспроможності пов'язана з поточним станом управління державною машиною, що призводить до неефективного управління людськими ресурсами на державній службі.

Необхідність модернізації державної служби та управління впливає, перш за все, з проблем, характерних для останніх двох десятиліть. Вважаємо, що, розглядаючи дерево проблем, можна виокремити три системні проблеми, пов'язані із законодавчою базою, інституційним будівництвом та управлінням персоналом державної служби [3].

Серед країн, що переживають трансформацію у сфері державної служби, Україна не є винятком. Складність впровадження змін полягає в суттєвій відмінності суспільно-політичних та економічних умов, у порівнянні з західноєвропейськими країнами. Під час реформ важливо досягти плідної взаємодії та збалансованості виконавчої влади і місцевого самоврядування – основи оптимізації функціонування загалом публічної влади на місцях, підвищити роль і відповідальність муніципальних інститутів, їхніх посадових осіб за вирішення покладених на них повноважень і функцій, що позитивно вплине на динаміку соціально-економічного та культурного розвитку територій. На нашу думку, запорукою успішності реформ в системі державної служби України є докорінна зміна формату спілкування держави і громадян, тому ключовим аспектом у усьому питанні стане раціональне забезпечення організації державних інститутів.

Література:

1. Модернізація України: пріоритети реформ. URL: https://zn.ua/ukr/science/modernizatsiya_ukrayini_prioriteti_reform.html

2. Судово-юридична газета: «Кабмін у Швейцарії презентував План відновлення України».

URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/243040-kabmin-u-shveysariyi-prezentuvav-plan-vidnovlennya-ukrayini-yaki-zmini-vinperedbachaye-schodo-sudiv-verkhovnoyi-radi-ta-derzhsluzhbovtziv>

3. Теоретико-Практичні аспекти модернізації системи державної служби / Громова О. В., Крихтіна Ю. О., 2018, с.47

Мирошниченко Аліна Іванівна
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія
Кондратюка», кандидат наук з державного управління

ЩОДО ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Інформаційна політика держави здійснюється повсякчасно у мирний час, проте в умовах війни її важливість зростає ще більше. В сучасних умовах війна фактично відбувається одночасно на полі бою, на економічному та інформаційному фронтах – й інформаційний фронт є обов'язковою запорукою перемоги. На сьогоднішнім напрямом інформаційної політики є забезпечення інформаційної безпеки держави.

Закон України «Про інформацію» [2] чітко визначає перелік основних напрямів державної інформаційної політики і для періоду з 1992 року цей перелік цілком задовольняв всі потреби, але виклики сьогодення змушують більш детально розглянути визначені раніше пріоритети та визначити нові, що будуть відповідати новим реаліям.

На інформаційну політику сильно впливає розбудова інформаційного суспільства, тому потрібно постійно швидко адаптуватися і рухатися, змінюватися, а не стояти на місці, що в нашій країні відбувалося довгий період часу.

Слід зазначити, що в умовах війни інформаційна сфера не відходить на другий план, навпаки – щільність інформаційних потоків в умовах війни зростає в рази. Кожної години користувач отримує величезну кількість інформації, частина якої прямо чи опосередковано генерується ворогом у рамках інформаційно-психологічних спеціальних операцій. Спостерігається навіть певна психологічна залежність людей від новин.

Україна, що бажає перемоги в цій війні 24/7 намагається забезпечувати протидію кібератакам на критичну інфраструктуру, інформаційні системи та ресурси країни, відповідати ворогу, формувати власний контент, інформувати громадян, а також здійснювати інформаційно-психологічні спеціальні операції для завдання шкоди ворогу. Дуже складно працювати в таких умовах та за скількима напрямками, і нападати, і захищатися, ще й враховуючи недосконалість законодавства та всієї інформаційної системи.

Від початку запровадження на території України воєнного стану державні органи в Україні прийняли низку документів, присвячених забезпеченню інформаційної безпеки. Так, зокрема, 12 березня 2022 року Кабінет Міністрів України видав Постанову № 263 «Деякі питання забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів в умовах воєнного стану» [1].

З початком війни робота багатьох організацій, установ та підприємств, а також система освіти перейшли на віддалений режим роботи. Ця система була налагоджена під впливом пандемії COVID-19 2019 – 2022 років та дозволяє багатьом громадянам працювати дистанційно без відриву від їх основної діяльності навіть в умовах евакуації, а також збільшує цінність інформаційних мереж в Україні. Пошкодження цієї системи призведе до розірвання зв'язків, як всередині окремих організацій, так і між ними, тож нагальним завданням держави є недопущення такого сценарію.

В умовах війни дуже важливо сформувати ефективні методи та механізми роботи офіційних інформаційних каналів, щоб забезпечити постійний доступ населення для критично важливої інформації. В сучасному світі більше можливостей та джерел передачі інформації, зокрема, це офіційні інформаційні канали в соціальних мережах, державні сервіси реалізовані у таких застосунках, як «Дія», «Київ цифровий» та застосунках, призначених для миттєвого оповіщення населення щодо повітряної тривоги та доведення іншої необхідної інформації. Поряд з цим телебачення не втрачає своєї важливості, тому 18 березня 2022 року було прийнято рішення Ради національної безпеки і оборони «Про нейтралізацію загроз інформаційній безпеці держави» [3] та «Щодо реалізації єдиної інформаційної політики в умовах воєнного стану» [4]. В останньому було вирішено, що в умовах воєнного стану реалізація єдиної інформаційної політики є пріоритетним питанням національної безпеки, забезпечення якої реалізується шляхом об'єднання усіх загальнонаціональних телеканалів, програмне наповнення яких складається переважно з інформаційних та/або інформаційно-аналітичних передач на єдиній інформаційній платформі стратегічної комунікації – цілодобовому інформаційному марафоні «Єдині новини #UAразом».

В умовах війни українське громадянське суспільство показало високий рівень самоорганізації, зокрема щодо протистояння ворогу в інформаційній сфері. Створено багато Телеграм та YouTube каналів, на яких українці постійно забезпечують громадян актуальною інформацією та швидко спростовують ворожі фейки. Ці люди кожного дня проводять колосальну роботу та обробляють величезну кількість матеріалів для того щоб показати правду українцям та всьому світу. Незважаючи на численні спроби з боку Російської Федерації створювати фейкові канали, які маскуються під патріотичні українські, мають розхитувати громадську думку і сіяти панічні настрої всередині нашого суспільства, існує помітна та ефективна протидія всім цим спробам.

Тому можемо зробити висновок, що незважаючи на проблеми які були в інформаційній сфері та залишаються влада та громадяни активно вдосконалюють інформаційну політику та виконують основне її сьогоденне завдання.

Література:

1. Деякі питання забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.03.22 р. № 263. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/263-2022п#Text>
2. Про інформацію: Закон України від 2.10.92 р. № 2657-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
3. Про нейтралізацію загроз інформаційній безпеці держави: Рішення Ради національної безпеки і оборони від 18.03.22 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0003525-22#n2>
4. Щодо реалізації єдиної інформаційної політики в умовах воєнного стану: Рішення Ради національної безпеки і оборони від 19.03.22 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0004525-22#Text>

Калюжна Ліна Марківна

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», студентка 3 курсу*

ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ТА ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Проблема забезпечення ефективності заходів нормативно-правового та організаційного характеру, уживаних в напрямку протидії корупції всередині країни, може вважатися актуальною майже у будь-якій державі. Адже навіть у тих країнах, у яких проблему корупції викоринили на нижчих щаблях функціонування публічної адміністрації, на яких відбувається більша частка відносин щодо взаємодії приватних осіб із владою, органи та посадові особи влади найвищого рівня за умов інкорпорації держави у глобальні фінансово-економічні відносини, як правило, лишаються у зоні ризиків корупційного впливу.

В Україні з початку 1990-х років урядом вживалися певні заходи в антикорупційній сфері, у тому числі, на рівні нормативно-правового забезпечення, що, однак, не здійснювало позитивного впливу на стан та рівень корупції, яка, за висновками численних національних та міжнародних досліджень, в Україні з кожним роком лише зростала. Значний етап розвитку антикорупційного законодавства України розпочався у 2014 році в умовах значної політичної та соціальної трансформації, чому сприяли бурхливі події Другого Майдану, сформувавши в суспільстві високі запити на запобігання корупції як чинника успішного розвитку держави. Так, вже 14 жовтня 2014 року було прийнято Закон України «Про запобігання корупції» (набув чинності 24 квітня 2015 р.), який визначив правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст та порядок

застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень [1].

Загалом, можна вважати, що за всі часи незалежності України саме період 2014-2017 років став особливим у контексті боротьби з корупцією. Цьому сприяло ухвалення парламентом Зasad державної антикорупційної політики [2], орієнтованих на зміцнення правової бази боротьби з корупцією, прийняття ряду законодавчих актів, спрямованих на запобігання корупції, підвищення прозорості в управлінні та забезпечення ефективного контролю за владою, а також створення нових антикорупційних органів, призначених для здійснення розслідування корупційних справ та покарання винних. Отже, у 2014 році було створено Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) як незалежний антикорупційний орган, що відповідає за розслідування корупційних правопорушень, вчинених високопосадовцями, зокрема народними депутатами, міністрами та суддями [3] та Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) (у 2015 році) як спеціалізований орган прокуратури, відповідальний за розслідування та притягнення до відповідальності за корупційні правопорушення у високих посадових осіб, виявлені НАБУ [4].

Серед інших нормативно-правових та організаційних заходів, здійснених парламентом України у контексті протидії корупції в період 2014-2017 р.р., наступні. У 2016 році в Україні було запроваджено систему електронного декларування майна, яка вимагала від усіх державних службовців, у тому числі суддів і політиків, декларувати свої активи, доходи та витрати. У тому ж році відбулася реформа Конституційного Суду: в ході реформи-2016 [9] Верховна Рада України прийняла закон, спрямований на реформування Конституційного Суду країни, включаючи заходи щодо зменшення корупції та підвищення прозорості. У 2017 році був ухвалений Закон «Про Вищий антикорупційний суд», яким було створено незалежний спеціалізований суд, який відповідає за розгляд справ про корупцію та забезпечення неупередженого правосуддя [5]. На практичну реалізацію цих заходів та для посилення своїх зусиль у боротьбі з корупцією та впровадження реформ Україна отримала значну міжнародну підтримку від міжнародних партнерів, зокрема Сполучених Штатів, Європейського Союзу та Міжнародного валютного фонду.

Всі ці антикорупційні заходи були спрямовані на створення більш прозорого та підзвітного уряду в Україні, сприяння верховенству права та боротьбу з корупцією на всіх рівнях. Втім багато з них зазнали невдачі. І за визнанням уряду України, зробленому ним у 2018 році, «впродовж довгого часу корупція залишається однією з найбільших проблем України та є темою для постійних дебатів як для української, так і для міжнародної спільноти... Саме корупція є найбільшою проблемою як для іноземного, так і для вітчизняного бізнесу...» [7].

Погіршенню ситуації в цьому напрямку сприяв початок повномасштабної війни в Україні, за умов якої рівень корупції збільшився.

Конфлікт на сході країни порушив звичайний порядок життя, призвів до зниження рівня життя населення та погіршення економічної ситуації. У таких умовах корупційні ризики збільшуються, оскільки війна створює певний «тіньовий» ринок зброї та інших товарів, який може контролюватися злочинними угрупованнями. Крім того, війна призвела до руйнування інфраструктури та інших соціальних послуг, що створює додаткові можливості для корупційних дій.

Проте уряд України вживає заходи для боротьби з корупцією навіть в умовах війни. Так, в червні 2022 року Верховна Рада України ухвалила Закон «Про засади державної антикорупційної політики на 2021 – 2025 роки» [6], нормами якого передбачають удосконалення положень дисциплінарного, адміністративного та кримінального законодавства у частині притягнення до відповідальності за порушення вимог антикорупційних норм, врегулювання конфлікту інтересів, удосконалення законодавчої процедури повідомлення про конфлікт інтересів та механізми його врегулювання тощо.

Відповідно до Індексу сприйняття корупції Transparency International, у 2022 році Україна посіла 116-е місце серед 180 країн, тобто друге місце за корумпованістю в Європі [8]. Це є додатковим свідченням того, що боротьба з корупцією в Україні є довготривалим та складним процесом, який потребує зусиль з боку владних органів, громадськості та міжнародних партнерів країни. Одним із ключових чинників успішної боротьби з корупцією є невідворотність відповідальності за порушення антикорупційних законів та покарання винних осіб. Боротьба з корупцією в Україні продовжує бути актуальною та вимагає подальших зусиль усіх зацікавлених в подоланні цього вкрай негативного явища осіб.

Література

1. Закон України «Про запобігання корупції» прийняття від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>

2. Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки» {Закон втратив чинність на підставі Закону № 2322-IX від 20.06.2022}

3. Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» прийняття від 14.10.2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>

4. Наказ Генеральної Прокуратури України від 12.04.2016 р. 3 149 «Про затвердження Положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру Генеральної прокуратури України» / <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0149900-16#Text>

5. Закон України «Про Вищий антикорупційний суд» від 02.06.2016 чинний, поточна редакція – Редакція від 31.03.2023, підстава – 2849-IX, ст.3

6. Закон України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки» від 20.06.2022р. № 2322-IX / <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text>

7. Боротьба з корупцією? / Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України / <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/verhovenstvo-prava-ta-borotba-z-korupciyeu/borotba-z-korupciyeu> [Дата звернення: 01.05.2023 р.]

8. Індекс сприйняття корупції – 2022 // <https://cpi.ti-ukraine.org>

9. Кампо В. Реформа-2016: правові наслідки конституціоналізації та деконституціоналізації // <https://sud.ua/ru/news/blog/106158-reforma-2016-pravovi-naslidki-konstitutsionalizatsiyi-ta-dekonstitutsionalizatsiyi>

Кузьменко Ганна Олександрівна,

Міжрегіональна Академія управління персоналом,

PhD в галузі публічного управління та адміністрування

Іванченко Костянтин Ігорович

Міжрегіональна Академія управління персоналом, бакалавр

АНАЛІЗ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ УРЯДОМ ТА ГРОМАДЯНАМИ В УКРАЇНІ

Взаємодія між урядом та громадянами є важливою складовою публічного управління в Україні. Громадяни мають право на участь у прийнятті рішень, що стосуються їх життя та діяльності, і в цьому контексті залучення громадськості до процесу прийняття рішень є важливим аспектом.

Один зі способів забезпечення взаємодії між урядом та громадянами – це створення різноманітних механізмів участі громадськості. Ці механізми можуть бути різними, включаючи публічні слухання, петиції, громадські обговорення, ініціативи громадян, платформи електронної участі та інші. Такі механізми дозволяють громадянам висловлювати свої думки, ідеї та пропозиції з певної теми та сприяють залученню громадськості до прийняття рішень.

З іншого боку, уряд повинен забезпечувати відкритість та доступність інформації про свою діяльність та прийняття рішень. Це дозволяє громадянам бути більш інформованими про те, що відбувається в державі та які рішення приймаються.

Окрім цього, ефективна взаємодія між урядом та громадянами може бути забезпечена шляхом залучення громадських організацій та інших представників цивільного суспільства до процесу прийняття рішень та виконання державної політики [3].

Узагалі, взаємодія між урядом та громадянами є важливим елементом демократичного публічного управління в Україні, який передбачає відкритість та транспарентність у діалозі між урядом та громадянами, а також розвиток механізмів участі громадськості в процесах публічного управління.

Взаємодія між урядом та громадянами може мати різні форми, включаючи зустрічі з представниками влади, петиції, громадські слухання, інформаційні кампанії та інші заходи.

Одним з важливих елементів взаємодії є можливість громадян впливати на процеси прийняття рішень. Наприклад, громадські слухання є механізмом, який дозволяє громадянам висловлювати свої погляди щодо конкретного питання та брати участь у процесі його вирішення. Петиції та звернення до влади також можуть відігравати важливу роль у взаємодії між урядом та громадянами [2].

Взаємодія між урядом та громадянами є важливим чинником розвитку демократії в Україні. Вона дозволяє громадянам відчувати свою участь у процесах прийняття рішень, збільшує відкритість влади та підвищує довіру до неї.

Проте, необхідно зазначити, що взаємодія між урядом та громадянами не завжди є ефективною. Недостатня інформаційна кампанія, відсутність механізмів залучення громадськості та невідповідальність з боку влади можуть призвести до того, що взаємодія між ними буде малоефективною.

Отже, взаємодія між урядом та громадянами є дуже важливою складовою демократичного публічного управління в Україні та інших країнах. Це дозволяє громадянам брати участь у прийнятті рішень, які стосуються їхнього життя, та забезпечує більш відкрите, прозоре та відповідальне управління. Проте, необхідно зазначити, що існують деякі виклики у взаємодії між урядом та громадянами в Україні [1]. Наприклад, не всі громадяни мають рівний доступ до інформації та можливості брати участь у громадських обговореннях, що може призводити до нерівності в громадянському участі та впливі на прийняття рішень. Також існує проблема недостатньої ефективності механізмів зворотного зв'язку між урядом та громадянами, через що громадяни можуть відчувати віддаленість від урядових органів та байдужість до їхніх проблем.

Україна має ряд законодавчих актів, які передбачають залучення громадськості до процесів управління. Зокрема, це Закон «Про доступ до публічної інформації», Закон «Про місцеве самоврядування в Україні», Закон «Про звернення громадян». Ці закони надають громадянам право на інформацію про діяльність державних органів, право на участь у прийнятті рішень на місцевому рівні та право на звернення до державних органів зі своїми пропозиціями та скаргами. Окрім цього, в Україні діють різноманітні механізми залучення громадян до управління. Наприклад, громадські ради при міністерствах та інших державних органах, обласні та міські ради громадського контролю, громадські бюджети, петиційні онлайн-сервіси та інші.

Зважаючи на це, важливо забезпечити ефективну взаємодію між урядом та громадянами, що вимагає відкритості, прозорості та взаємної довіри. Це дозволить досягти більшої ефективності управління та задовольнити потреби та очікування громадян.

Література:

1. Криворучко, Т. В. (2018). Взаємодія держави та громадськості у контексті сучасної політичної системи України. Економіка та держава, 7, 2017, 70-73.
2. Погребинська І. Є. Взаємодія держави та громадськості: теорія та практика в Україні. Державне управління та місцеве самоврядування, 4, 2018, 56-62.
3. Романова, І. В. Взаємодія держави та громадськості в умовах розвитку демократії в Україні. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Політологія, 1 (97), 2019, 34-39.

Пащенко Альона Віталіївна

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», студентка ННІ ФЕУП*

ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Питання гарантування прав і свобод громадян набуває особливого значення в періоди запровадження особливих правових режимів, коли нормальне функціонування суспільства і держави з тих чи інших причин стає неможливим. Однією з таких підстав для легітимного обмеження прав і свобод людини є введення воєнного стану в державі або в окремих її місцевостях. Відповідно до Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації, було постановлено ввести в Україні воєнний стан із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року строком на 30 діб [1].

Згідно з 1 статтею Закону України «Про правовий режим воєнного стану»:

«Воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень» [2].

Основні права і свободи людини та громадянина є невідчужуваними, непорушними та невичерпними, вони закріплені у II Розділі основного закону нашої держави – Конституції України [3, с. 9]. Однак під час воєнного стану багато громадянських прав можуть зазнавати дискримінації. Зокрема, можуть бути обмежені деякі права людей,

включаючи невід'ємне право на житло, володіння транспортними засобами та харчування, а також свободу пересування, вибору місця проживання, свободу об'єднань та преси.

Право на життя, тобто найфундаментальніше право людини, є майже не захищеним у воєнний час. Насильство, таке як: вбивства, викрадення і депортації на окупованих територіях, катування і нелюдське поводження з полоненими, зґвалтування та інші форми насильства є прямим порушенням прав людини на життя, гідність і недоторканність. Також мають місце порушення права громадян України на охорону здоров'я, такі як: відсутність доступу до медичної допомоги та проблеми зі здоров'ям, спричинені пораненнями, отриманими під час бойових дій. Позбавлення власної домівки або неможливість покинути окуповану територію внаслідок війни також можна віднести до посягань на права людини і громадянина.

Під час війни діти є вразливими і можуть бути розлучені з батьками або позбавлені доступу до освіти та медичної допомоги. «Під час війни порушуються всі права дитини: право на життя, право бути з сім'єю і громадою, право на здоров'я, право на розвиток особистості, а також право на турботу і захист», – зазначається у звіті ООН 1996 року «Вплив збройного конфлікту на дітей»[4].

В умовах воєнного стану деякі конституційні права громадян можуть бути обмежені з метою більш ефективної мобілізації державних ресурсів для протидії військовій агресії. Однак основні конституційні права громадян, закріплені в статтях 24-25, 27-29, 40, 47, 52, 61, 55-63, не можуть бути обмежені в жодному разі.

Література:

1. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022. Електронний ресурс.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 19.04.2023).

2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 29 вересня 2022 р. № 389-VIII / Верховна Рада України. Електронний ресурс.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 19.04.2023).

3. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

4. Діти та збройні конфлікти: нормативно-правова база. War Childhood Museum Ukraine. Електронний ресурс.

URL: <https://warchildhood.org/ua/children-and-armed-conflict-legal-framework/> (дата звернення: 19.04.2023).

Петричук Леонід Вікторович
Міжрегіональна Академія управління персоналом, магістр

СКЛАДОВІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ: КІБЕРНЕТИЧНА ВІЙНА, ПРОПАГАНДА ТА ДЕЗІНФОРМАЦІЯ

Актуальність дослідження інформаційної війни полягає у тому, що це явище стає все більш поширеним в сучасному світі і має значний вплив на геополітичну ситуацію в світі. Зараз інформаційна війна є ефективним засобом впливу на громадську думку, економічні та політичні процеси, національну безпеку та стабільність держави.

В світі з'являється все більше держав та недержавних суб'єктів, які намагаються здійснювати інформаційні атаки на інші країни та організації, щоб досягти своїх цілей. Інформаційна війна також може бути використана для дестабілізації ситуації в країні або для дискредитації політичних опонентів. Такі атаки можуть бути різноманітними – від кібератак до маніпулювання інформацією у соціальних мережах та засобах масової інформації.

Інформаційна війна – це конфлікт між різними сторонами, в якому використовуються різні методи впливу на громадську думку, масову свідомість та поведінку широкого загалу. Складові інформаційної війни можуть включати такі елементи: кібернетична війна, пропаганда, дезінформація та ін.

Кібернетична війна: використання комп'ютерних технологій для здійснення кібератак на різноманітні об'єкти, такі як важливі інфраструктури, комунікаційні мережі, електронні системи управління та інше. Кібернетична війна може бути використана для знищення, викрадення або порушення доступу до цінних даних, викладених в інтернеті.

Пропаганда: використання масових засобів масової інформації для поширення спрощених або неправдивих повідомлень, що можуть викликати бажану реакцію у громадськості. Пропаганда може бути використана для зміни громадської думки, формування стереотипів або маніпулювання поведінкою.

Дезінформація: використання неправдивої або необ'єктивної інформації з метою зміни громадської думки та формування відповідної реакції. Дезінформація може бути використана для створення хаосу, збудження недовіри або порушення спокою в суспільстві.

Кожна з цих складових може бути використана окремо або в комбінації з іншими, щоб досягти бажаної мети. Наприклад, кібернетична війна може бути використана для порушення роботи інтернет-ресурсів, які розповсюджують правдиву інформацію, тоді як пропаганда та дезінформація можуть використовуватися для поширення неправдивої інформації через соціальні мережі та засоби масової інформації. Комбінація цих складових може бути особливо ефективною для досягнення цілей інформаційної війни, таких як вплив на громадську думку,

дестабілізація ситуації в країні або дискредитація політичних опонентів. У зв'язку з цим, держави повинні бути уважні та підготовлені до протидії цим загрозам, в тому числі шляхом підвищення кібербезпеки та контролю за інформаційними потоками.

Отже, дослідження інформаційної війни є важливим, оскільки воно дозволяє зрозуміти, які технології та методи використовуються для проведення інформаційної війни, як вона впливає на геополітичну ситуацію в світі, та які механізми потрібно розробити для захисту від таких загроз. Таке дослідження допоможе створити ефективні стратегії для протидії інформаційним загрозам, що може мати велике значення для національної безпеки та стабільності держави.

Література:

1. Дроздовська Н. Інформаційна війна: теоретичні та прикладні аспекти. Науковий вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Інформаційні технології в науці та практиці, (3), с. 6-15. 2019. <http://nvp.nuczu.edu.ua/article/view/200283/203949>

2. Концевич Ю. Інформаційна війна: поняття, принципи, форми. Наукові праці Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Політичні науки, (2), 2018. С. 25-29. https://kspu.edu/wp-content/uploads/2018/07/polit_2_2018-5.pdf

3. Лучко, І. Інформаційна війна як інструмент впливу на державний суверенітет. Журнал наукових публікацій молодих учених, (1), 2020. с. 88-91. <http://jnpmu.com.ua/journal/index.php/naukpub/article/view/164>

Салогуб Володимир Анатолійович

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», магістрант спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

ДОСВІД ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ В СФЕРІ РОЗВИТКУ ЛІДЕРСТВА НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ

Існують різні підходи до управління людськими ресурсами, проте в кращих практиках акцент ставиться на розвитку персоналу, всебічному сприянню самореалізації працівника, мотивації до продуктивної роботи, а також на визначенні оптимальної організаційної структури та встановлення єдиної для всіх корпоративної культури.

Євроінтеграційні прагнення України передбачають реформування та розвиток державної служби відповідно до європейських стандартів проходження державної служби, введення сучасних підходів до управління персоналом органів державної влади. З точки зору європейських науковців набуття державним службовцем знань, умінь і навичок, що направлене на розкриття і вдосконалення їх лідерського потенціалу, сприяє інтелектуальному розвитку особистості, тим самим впливаючи на результативність та ефективність їх діяльності, а отже, і на резуль-

тат діяльності органів державної влади в цілому. Європейським державам притаманно розглядати лідерство в контексті визнання і підтримки державної служби як конкурентоспроможного, привабливого місця праці, здатного привернути та утримати найкращі кадри, кваліфікованих працівників (workplace of choice). Зазначена концепція визначає і основні підходи до управління людськими ресурсами державної служби, що покликані сприяти забезпеченню її успіху та впевненого майбутнього. Спільним у сучасних тенденціях зарубіжних держав є зростаюча кількість уваги до питання розвитку лідерів, забезпеченню відкритості, відзначенню та заохоченню результативної діяльності. Розвиток лідерства розглядається в контексті необхідності кращого забезпечення відповідності суспільним інтересам і здатності краще їх представляти та діяти у публічних (національних) інтересах. У багатьох державах основою діяльності та ключовою спільною рисою стало використання управління на основі компетентнісного підходу, першим кроком якого є визначення (загальних) компетенцій, якими повинні володіти усі керівники на державній службі [1].

Досвід іноземних держав свідчить про те, що стратегія лідерства має [2]:

- розроблятися з точки зору потреб уряду в цілому;
- ґрунтуватися на чіткому діагностуванні тих викликів, які існують;
- враховувати наявну культуру у публічному секторі (країн визначають свої компетенції та стратегії на основі відповідних досліджень, які дозволяють врахувати національну специфіку, пріоритети та особливі виклики);
- передбачати комплексну і тривалу підтримку задля сприяння сталому постійному розвитку лідерства, у тому числі – навчання та розвитку компетенцій лідерства, оскільки будь-яка успішна стратегія розвитку лідерства пов'язана з культурними змінами, які потребують системних зусиль протягом тривалого часу.

Принцип ініціативи з боку самого державного службовця є основним принципом розвитку лідерського потенціалу державних службовців у Франції. Саме державний службовець пропонує своєму керівнику та спеціалістам служби персоналу шляхи розвитку його недостатніх компетентностей та виступає з ініціативою щодо проходження ним тренінгів по професійному та особистісному розвитку.

На нашу думку, використання такого підходу було б корисним для практики управління розвитком лідерського потенціалу державних службовців в Україні, оскільки значно спростило пошук шляхів професійного навчання як інструменту розвитку компетентностей. Окрім того, це дозволило б втілювати в життя адресні програми професійного розвитку, що були б спрямовані на розвиток лідерських якостей державних службовців.

Для осіб, що займають керівні посади в сфері державної служби в країнах Європи визначаються такі компетенції як: знання основ дер-

жавного управління на світовому, європейському та національному рівні; лідерство; аналітичне мислення; відкритість мислення; добросовісність; інноваційність; орієнтація на результат; організаційні навички; здатність управляти іншими; здатність вирішувати проблеми та виробляти управлінські рішення; уміння вести переговори; гнучкість; стресостійкість; впевненість в собі [3].

На нашу думку, з огляду на євроінтеграційні прагнення нашої держави, необхідно використати досвід європейських держав щодо підходів до формування і розвитку лідерських якостей не тільки в керівників вищого ешелону, а і в рядових державних службовців, що повсякденно виконують завдання, забезпечуючи виконання державою своїх функцій.

Як правило, за успішною діяльністю будь-якої організації чи установи стоїть успішний лідер. З огляду на це, вважаємо за необхідне взяти до уваги досвід Європейського союзу в сфері оцінювання органів державного управління.

Література:

1. Good Practices: EIPA Maastricht. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://caf.eipa.eu/3/99/>.

2. Harish P. Jagannath Measuring Progress of Tribal Education // Conference Paper: Measuring Progress of Tribal Education-Case Study of the Tribal Welfare Department of the Government of Andhra Pradesh, India. – 3rd OECD World Forum, 2020

3. Hollander E.P. Inclusive Leadership: The Essential Leader-Follower Relationship. New York: Routledge. 2019.

Staruschenko Yaroslav

Interregional Academy of Personnel Management,, Aspirant

PECULIARITIES OF THE FORMATION OF THE CULTURE OF CIVIL SERVANTS IN UKRAINE

One of the key components of public administration is the professionalism of civil servants. Ukraine, like any other state, is of great importance for the formation of the culture of civil servants.

The following features of this process in Ukraine can be distinguished:

– legislative framework – Ukraine has a number of laws and regulatory acts regulating the activities of civil servants, including the Law of Ukraine «On Civil Service», «On Purification of Power», «On Civil Service Ethics» and others [1; 2; 3];

– system of education and professional development – Ukraine has a system of education and professional development of civil servants, which includes courses, seminars, trainings, mentoring programs and other activities;

– personnel policy – Ukraine has a personnel policy aimed at attracting and retaining qualified specialists in the civil service, as well as increasing

the motivation of civil servants to perform their duties at a high level. For this purpose, a civil service system operates in Ukraine, which provides for the holding of contests for filling vacant civil service positions and evaluation of the work of civil servants. In addition, in Ukraine there is a system of professional training of civil servants, within the framework of which professional development courses and trainings are held. However, unfortunately, there is a problem of low pay for civil servants in Ukraine, which can be an obstacle in attracting and retaining qualified specialists in the civil service. Also, there are cases of political influence on public service and use of public service for personal interests [3];

– ethics and morality – the formation of the culture of civil servants in Ukraine includes the education of ethical and moral principles, such as honesty, transparency, openness, and others, which help maintain public trust in state power.

– involvement of the public – Ukraine actively involves the public in the processes of public administration, including the formation and implementation of state policies. One of the most well-known examples is the electronic petition mechanism, which allows citizens to initiate draft laws and request government bodies to take certain actions. There are also a number of other public involvement mechanisms, such as various consultative bodies, which help the state ensure public participation in decision-making. The National Agent for the Prevention of Corruption also works to involve the public in the fight against corruption and ensure transparency in the activities of authorities [1].

Ukraine is a country with a complex history and traditions that have influenced the formation of the culture of civil servants. However, in modern Ukraine there is growing awareness of the need to create an effective system of public administration, which requires high qualifications and moral integrity of civil servants [2].

One of the features of the formation of the culture of civil servants in Ukraine is the lack of a stable personnel policy system. The lack of unified criteria for the selection and assessment of the work of civil servants leads to unjustified transfer to high positions, resistance to political influence and corruption.

Another feature is the discrepancy between official documents, legislation and the practical work of civil servants. This can lead to a lack of public trust in the authorities.

Also, an important component of the culture of civil servants is the understanding of their role in relations with citizens and the public. Civil servants must understand that their work is related to serving citizens and meeting their needs.

Therefore, the formation of the culture of civil servants in Ukraine requires the introduction of standards of professional behavior, the development of an effective personnel management system, and the clarification of the role of civil servants in relations with citizens and society. In addition, it is necessary to conduct regular training of civil

servants and promote their professional development. The development of the culture of civil servants requires intensive cooperation between the authorities, the public and academic institutions. It is necessary to develop special courses and programs for training civil servants, in particular on issues of ethics and conduct in the service, to promote the exchange of experience between administrations and state structures. In general, the formation of the culture of civil servants in Ukraine is a long-term process that requires systematic and comprehensive work. This is an important component of the successful development of the country, which can ensure effective and transparent management, increase the level of trust of citizens in the authorities and improve the quality of life of the Ukrainian people.

Reference:

1. Doslidzhennia «Otsinka kultury derzhavnoi sluzhby v Ukraini» provedene Hromadskoiu radoiu pry Ministerstvi yustytzii Ukrainy ta Prohramoiu reform OON v Ukraini [Research «Evaluation of civil service culture in Ukraine» conducted by the Public Council under the Ministry of Justice of Ukraine and the UN Reform Program in Ukraine]. URL: https://www.un.org.ua/images/Report_on_the_assessment_of_civil_service_culture_in_Ukraine.pdf [in Ukraine]

2. Kontseptsiiia zabezpechennia kadrovoho potentsialu v derzhavnomu upravlinni: problemy, shliakhy vyrishennia ta perspektyvy rozvytku [Concept of ensuring personnel potential in public administration: problems, solutions and prospects for development] URL: http://www.undp.org.ua/uploads/docs/02_Osvita/02.01%20Conference%20On%20[in Ukraine]

3. Pro derzhavnu sluzhbu [About civil service] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> [in Ukraine]

Скрильник Олена Олександрівана

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», доцент, кандидат юридичних наук

ДЕРЖАВНА ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН

Державна гендерна політика – це комплекс державних стратегій, програм, законів, рішень та практик, спрямованих на забезпечення рівних можливостей та прав жінок та чоловіків у всіх сферах життя. Основні цілі гендерної політики полягають у зниженні гендерних нерівностей, підтримці гендерної рівності та запобіганні стереотипам, що ґрунтуються на гендерних нерівностях.

Державна гендерна політика передбачає такі заходи як:

- Створення законодавчих та інституційних механізмів для забезпечення рівних можливостей жінок та чоловіків;
- Здійснення державного контролю за дотриманням принципу гендерної рівності у всіх сферах суспільного життя;

- Проведення гендерного аналізу законодавства, програм та проєктів, що розробляються або здійснюються державою;
- Запровадження квотування на політичних посадах для жінок;
- Проведення кампаній з просвіти та інформування громадськості щодо гендерних проблем та сприяння формуванню гендерної свідомості.

До інших заходів, які можуть бути включені до державної гендерної політики, належать:

- Підтримка створення жіночих організацій та ініціатив, що сприяють розвитку жінок у політичному, економічному та соціальному житті;
- Забезпечення доступу до вищої освіти, професійної підготовки та робочих місць для жінок;
- Підтримка здоров'я жінок та забезпечення доступу до медичних послуг, включаючи репродуктивне здоров'я;
- Проведення досліджень щодо гендерних нерівностей та формування бази даних для прийняття ефективних рішень;
- Захист жінок від насильства та дискримінації на основі гендерної приналежності.

Державна гендерна політика є важливою складовою національної стратегії розвитку та сприяє підвищенню якості життя громадян та розвитку суспільства в цілому. Та незважаючи на те, що Україна має законодавство, що гарантує рівні права та можливості для жінок та чоловіків [1,2], реалізація гендерної політики в країні залишається незавершеною. Деякі з проблем, які ускладнюють реалізацію гендерної політики в Україні, включають:

- Недостатнє фінансування програм та заходів, пов'язаних з реалізацією гендерної політики, та недостатнє залучення ресурсів від місцевих органів влади.
- Низький рівень усвідомлення гендерних питань серед населення та деяких урядових структур, що забезпечує забезпечення гендерної рівності.
- Статеві дискримінації на ринку праці та відсутність рівних можливостей для жінок та чоловіків у заробітній платі та доступі до роботи.
- Недостатній захист жінок від насильства та сексуального та гендерного насильства.
- Недостатня участь жінок у політичному та громадському житті та обмежена представленість жінок у вищих посадах уряду та бізнесі.
- Недостатня увага до гендерних аспектів в освіті, зокрема до стереотипних уявлень про ролі жінок та чоловіків в суспільстві.
- Недостатня увага до гендерних аспектів в медичній допомозі та репродуктивному здоров'ї жінок.

Ці проблеми вимагають більш ефективного та прозорого підходу до реалізації гендерної політики в Україні. Необхідно забезпечити більше фінансових та людських ресурсів. Але додатковою проблемою

реалізації гендерної політики в Україні є традиційне уявлення суспільства про роль жінок та чоловіків. Це проявляється у стереотипах про «жіночі» та «чоловічі» професії, які в свою чергу впливають на заробітну плату, кар'єрні можливості, доступ до ресурсів тощо. Наприклад, в Україні жінки частіше відчують наслідки дискримінації в роботі та заробітній платі, а також обмеження в професійному зростанні через стереотипні уявлення про їхні можливості та роль у суспільстві.

На таке становище жінки у суспільстві впливає недостатня увага до включення жінок в політичну та громадську діяльність на рівних з чоловіками. Незважаючи на досягнення українських жінок у політичній сфері, їхній представницький рівень залишається досить низьким. Жінки частіше не мають доступу до рівних можливостей з чоловіками щодо участі у прийнятті рішень, що стосуються їхнього життя та суспільства в цілому.

В цілому, гендерна політика є важливим напрямом розвитку суспільства в Україні. Незважаючи на значний прогрес у реалізації цієї політики, існують проблеми, такі як відсутність ефективного контролю за дотриманням законодавства в галузі рівності статей, відсутність відповідної кількості жінок на вищих посадах, недостатнє фінансування проєктів з а гендерної політики. Для подальшого розвитку цих напрямів в Україні необхідно забезпечити ефективний механізм контролю та моніторингу дотримання законодавства щодо рівності статей в Україні.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>

Усаченко Олександр Олександрович

кандидат наук з державного управління, докторант кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ФЕНОМЕНУ ВІЙСЬКОВОГО ЛІДЕРСТВА

Військове лідерство залишається ключовим компонентом забезпечення професійної діяльності як окремих військовослужбовців різних категорій, так і органів військового управління, військових частин (підрозділів) під час виконання завдань за призначенням, не дивлячись на різноманіття визначень та методів реалізації. Визначальну роль лідерство військовослужбовців відіграє, зокрема, у цінностях, традиціях, етиці поведінки, досвіді дотримання військової дисципліни та корпоративної військової культури в арміях держав – членів НАТО [1].

Відповідно до [1] військове лідерство може бути реалізоване на особистісному (безпосередньому), організаційному і стратегічному рівнях.

На особистісному рівні військове лідерство передбачає безпосередній вплив (комунікація, прийняття рішень, мотивування); операційні дії (планування, підготовка, виконання, оцінювання); вдосконалення (вивчення, розвиток, впровадження).

На організаційному рівні діяльність військового лідера складається з таких компонентів: опосередкованого впливу (комунікації, вироблення рішень, мотивації, формування організаційної культури і командного клімату); операційних дій (планування і підготовка, виконання, оцінювання); вдосконалення (вивчення, створення, розвиток).

На стратегічному рівні компетентності військового лідера визначені так: комунікаційний вплив (комунікація, вироблення рішень, мотивація); операційні дії (довгострокове, середньострокове і короткострокове планування, виконання планів, проєктів, програм); стратегічне оцінювання; вдосконалення (вивчення, створення, розвиток) [3].

Військовий лідер повинен приймати ефективні рішення та розв'язувати проблеми, які стоять перед ним. Військові керівники, які вміють приймати ефективні рішення, не приймають багато рішень, але вони приймають рішення, від яких багато що залежить, а насамперед, життя людини. Крім того, вони знають коли рішення необхідно і, в таких випадках, не зволікають. Такі лідери знають, що найважливіша і найскладніша частина цього процесу – не саме прийняття рішення, а впевненість у тому, що рішення приймається щодо тієї проблеми, яка дійсно важлива [2].

Для кожного військовослужбовця, що захищає Україну в бойовій обстановці, важливо розвивати характер і професіоналізм, досягаючи досконалості.

Лідерство розглядається як психологічна характеристика поведінки певних членів групи та як процес психологічного впливу однієї людини на інших при їх сумісній життєдіяльності, який здійснюється на основі сприйняття, наслідування, навіювання, розуміння один одного.

Сучасні дослідження психологічних засад лідерства, говорять нам про те, що феномен лідерства ґрунтується на авторитеті командира, який діє у відповідності до вимог складних, мінливих ситуацій й завдяки цьому досягає поставлених цілей. Військове лідерство, яке тлумачиться як процес організації та керування малою соціальною групою, який сприяє досягненню спільної групової мети в мінімальні терміни з максимальним ефектом, детермінований пануючими в суспільстві соціальними відносинами, залишається ключовим компонентом забезпечення професійної діяльності під час виконання завдань за призначенням. В умовах сьогодення існує велика потреба у команди-

рах з лідерськими якостями, особливо в процесі реформування Збройних Сил України та переходу на стандарти НАТО.

Військове лідерство дозволяє підвищити успішність реалізації управлінських функцій на процеси самоорганізації підлеглих, що, у свою чергу, позначається на емоційній атмосфері та сприяє підвищенню згуртованості колективу.

Військовий лідер стає привабливим для товаришів по службі завдяки умінню бачити те, що наприкінці буде досягнуто в результаті його зусиль і зусиль його колег.

Офіцерові важливо володіти сукупністю лідерських якостей, завдяки яким він зможе професійно вирішувати завдання відповідно до своїх посадових, функціонально-рольових обов'язків і соціального призначення.

Література:

1. Доктрина розвитку військового лідерства у Збройних Силах України. URL: https://dovidnykmpz.info/wp-content/uploads/2020/12/Doktryna_rozvytku_viyskovoho_liderstva_v_Zbroynykh_sylakh_Ukrainy_compressed.pdf

2. Army Leader Development Strategy. URL: <http://data.cape.army.mil/web/character-development-project/repository/alds-2013.pdf>.

Шкаревський Віталій Васильович

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», магістрант спеціальності
281 «Публічне управління та адміністрування»*

ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ОРГАНУ ВЛАДИ

Формування позитивного іміджу органів державної влади – явище складне та багатофакторне. Завдяки діяльності державних органів та окремих політиків, громадських діячів, державних службовців до них формується суспільна довіра, яка впливає на комунікації у суспільстві. Відкритість, прозорість, оперативність, результативність, позитивні зміни – основні засади формування європейських стандартів державного управління. Тому питання створення позитивного іміджу державного управління та просування європейських принципів функціонування державного управління є важливим.

На нинішньому етапі перед владою стоїть важливе завдання щодо вироблення ефективного механізму роботи з населенням. Одним із таких механізмів є позитивний імідж органів державної влади, який є якісним показником ефективності їхньої діяльності та можливістю забезпечити підтримку управлінських рішень серед населення. Проблеми побудови позитивного іміджу розглядаються з погляду формування певного виду (типу) поведінки, що часто відповідає дійсності, а в деяких випадках є ілюзорним.

Проведений аналіз дозволяє зробити висновок про те, що імідж центральних органів виконавчої влади – це штучно або природним чином створений імідж центральних органів виконавчої влади, що впливає на формування громадської думки про діяльність та результати роботи цих органів через канали комунікації центральних органів виконавчої влади та громадськості.

Імідж органів влади – це не образ посадових осіб, які працюють у цих органах, оскільки імідж органів державної влади формується завдяки колективній діяльності та ефективності взаємодії між центральним виконавчим органом та громадськістю. При цьому на імідж центральних органів виконавчої влади впливає імідж керівництва цих органів, а також показники ефективності, що висвітлюються ЗМІ, інтернет-виданнями.

Складові іміджу органів виконавчої влади у системі комунікації з громадянським суспільством включають: по-перше, прототип іміджу (тобто суб'єкт, що є носієм іміджу, або суб'єкт, для якого він був створений); по-друге, одержувач іміджу – суб'єкт, котрому цей образ створено і в свідомості якого він існує; по-третє, аудиторія іміджу – соціальна група, на яку створюється імідж.

Якість побудови іміджу центральними органами виконавчої залежить від: по-перше, якісного комунікаційного плану та стратегія побудови позитивного іміджу; по-друге, діяльність прес-служб влади, які постійно стежать за публікаціями, виступами, інтерв'ю, прес-конференціями тощо про центральний орган виконавчої влади та повинні подбати про подальші кроки щодо побудови іміджу; по-третє, особистість керівника центрального виконавчого органу та його громадську діяльність.

Аналіз показує, що побудова довіри між громадянами та державою і на цій основі консолідація суспільства є однією з найгостріших проблем у сфері управління і, отже, у процесі побудови іміджу центральних органів виконавчої влади. При побудові іміджу центральних органів виконавчої влади можна припустити, що імідж має бути спрямований не тільки на подолання високого рівня недовіри до цих органів, що зберігається, але й на знищення відчуження суспільства від держави.

Цим ми обґрунтовуємо, що термін «імідж центральних виконавчих органів» – це штучно або природним чином створений імідж центральних виконавчих органів, що впливає на формування громадської думки про діяльність та результати цих органів через канали комунікації центральних виконавчих органів та громадськістю.

Шаповал Григорій Григорович
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», магістрант спеціальності
281 «Публічне управління та адміністрування»

СЕРВІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ РОЗВИТОК СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Захист законних інтересів і потреб громадян шляхом удосконалення процесу надання державних послуг, з одного боку, служить основою соціально-економічної та політичної стабільності, а з іншого боку стимулює взаємодію влади та громадянських інституцій суспільства. Відповідно, проголошується і трансформація української державності, визнання пріоритетним у здійсненні ключових соціальних реформ для розвитку сервісної держави в Україні. Все це має від кожного громадянина фактично вимагати/отримувати належний рівень і високу якість послуг, які повинні надавати ті чи інші організації та державні органи. В Україні процес управління зумовлений поглибленням важливих реформ в умовах війни, що відповідає її цілям щодо перспектив європейської інтеграції.

розвиток громадянського суспільства як системи соціальних відносин, що сприяє реалізації природних прав людини за допомогою самоорганізації та самоврядування, залежатиме від стану «розвитку» суспільних послуг для населення. Ми вважаємо, що ці узагальнення залишаться значною мірою декларативними без зміни суспільного сприйняття розподілу влади між різними рівнями влади, функцій державного сектору відповідно до принципу «держава для людей, а не люди для держави».

На наш погляд, створення сервісно-орієнтованого управління, суб'єкти якого мають забезпечувати надання якісних державних послуг, пов'язане насамперед зі зміною спрямування у державі: формуванням розуміння того, що держава не існує для людей і навпаки. Крім того, побудові такої моделі сприяють сучасні технології та відкриті стандарти, які дозволяють перетворити державу на сервісну організацію з надання державних послуг, змінити важливість та роль громадян у публічному управлінні.

Щоб проаналізувати різноманітність наукових концепцій розуміння змісту державних послуг, необхідно визначити їх типологію. Зокрема, йдеться про те, що державні послуги: 1) визначаються як діяльність державного апарату, що забезпечує реалізацію інтересів та потреб споживачів послуг як платників податків; 2) характеризує лише певну сферу діяльності держави, що забезпечує життєдіяльність населення (містобудування, транспорт, теплопостачання, каналізація, вода та електрика, освіта, охорона здоров'я тощо); 3) є інструментом ефективного державного управління, що супроводжується відповідністю очікуваних результатів реальним наслідкам для досягнення конкрет-

них послуг, і цільовим одержувачем їх надання (це підрозділ, який покращує свою ситуацію після того, як вони досягли очікуваного результату. 4) позиціонуються як функції органів, що їх виробляють; 5) подати громадянам відповідний механізм обслуговування у вигляді прямої взаємодії з громадянами при їх обігу та прийомі. Ця типологія держпослуг, з нашого погляду, найбільш вдала.

На наш погляд, саме в рамках управлінського підходу до розуміння змісту державної послуги слід розробити предметно-орієнтований підхід до організації державної послуги. Варто зазначити, що в сучасних умовах переважають емпіричний та діловий підходи. Інтерес до категорії «державна послуга», її змісту та явищ носить міждисциплінарний характер.

Вивчаючи зміст державних послуг на основі аналізу нормативних актів та наукових підходів, слід зазначити, що, незважаючи на існуючі наукові інтерпретації категорії «державна послуга», ця категорія потребує великих деталей та наукова робота з цієї теми має бути систематизованою. У етимологічному контексті термін «суспільний» контрастує з терміном «приватний» та охоплює загальний набір «неприватних» (стосунки державної влади, вплив громадських організацій на формування цих відносин влади).

Штанько Тетяна Володимирівна
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», магістрантка спеціальності
281 «Публічне управління та адміністрування»

ОПЛАТА ПРАЦІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: ВИКЛИКИ ТА ПРІОРИТЕТИ

Прагнення України стати повноправним членом світового співтовариства спрямовує зусилля української влади на діяльність державних службовців щодо першочергового забезпечення гармонізації світових стандартів дотримання прав та свобод людини і національних конституційних норм.

У сучасних умовах ефективна діяльність стосовно вказаного забезпечення базується на концептуально нових підходах, що обумовлюють докорінні зміни організаційно – правових засад функціонування органів державного управління, зокрема підвищення авторитету державного службовця, побудову відносин між державними службовцями та громадянами на засадах партнерства, удосконалення форм, методів та засобів захисту прав і свобод людини.

Саме для забезпечення ефективного управління в державі сучасному державному службовцю має бути притаманна широка гама ділових якостей: висока ерудиція і професійна компетентність, схильність до лідерства в колективі, діловитість і здатність ефективно діяти в умовах економічного ризику, практичний розум та здоровий глузд,

комунікабельність, заповзятливість, ініціативність та енергійність, вимогливість та висока працездатність, тактовність і висока толерантність.

Зважаючи на це актуальним є дослідження сутності потреб людей, які працюють в органах державної влади, їхнього матеріального та соціально – побутового забезпечення. Оскільки, для того, щоб працівник якісно виконував свої професійні обов'язки, підвищував продуктивність праці, його потреби повинні забезпечуватися в повній мірі.

Проаналізувавши діюче законодавство про державну службу можна сказати, що в Україні існує ряд проблем, пов'язаних з мотивацією службовців: відсутність стимулів дотримання етики, не прив'язаність системи стимулювання до результатів роботи, внаслідок великих міжвідомчих розбіжностей у рівні оплати праці зумовлення плинності кадрів в окремих органах та загальний дисбаланс високопрофесійних кадрів.

Недоліки мотивації державних службовців можуть призвести до недовіри та негативного ставлення до влади, що є завершальною ланкою одного з можливих негативних ланцюгів подій і наслідків.

Однак, у системі наявні певні протиріччя: середня зарплата держслужбовця по Україні значно вища, ніж середній зарібок в інших секторах економіки. Кваліфікаційні вимоги до держслужби є високими, особливо в центральних органах, а тому служба не може на рівних конкурувати з тими організаціями, що платять зарплату вище середньої. Більш того, нові працівники поступають у систему держслужби на нижчому рівні. Й хоча цей рівень відкритий для молодих спеціалістів, але саме для цієї вікової групи існують кращі можливості поза системою держслужби.

Наведене дозволяє стверджувати, що чинна система оплати праці держслужбовців не пов'язана з результатами роботи. Тому без суттєвих змін у законодавстві досить складно буде залучати та утримувати висококваліфікованих працівників усіх вікових груп до системи державної служби. Посилення мотивації та стимулювання праці, заохочення службовців та підвищення гарантій їх соціальної захищеності є важливим кроком на шляху реформування системи державної служби.

Відповідно до частини 1 статті 50 «Оплата праці державних службовців» чинного закону «Про державну службу» вказано, що держава забезпечує достатній рівень оплати праці державних службовців для професійного виконання посадових обов'язків, заохочує їх до результативної, ефективної, добросовісної та ініціативної роботи.

Водночас, із суспільної свідомості потрібно викоринити існуючі міфи про те, що держслужбовці мають значні пільги та привілеї нематеріального плану.

Література:

Про державну службу: закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>

Щербаха Валерія Андріївна
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», студентка спеціальності «Публічне
управління та адміністрування»

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ УКРАЇНИ

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. У сучасному цифровому світі організаціям необхідно трансформувати існуючі бізнес-моделі, щоб залишатися відомими та отримати конкурентну перевагу. Підтвердженням такої необхідності є дослідження консалтингової компанії «McKinsey», за прогнозами якої близько 40% існуючих компаній збанкрутують упродовж наступних 10 років, якщо вони не будуть впроваджувати цифрові технології, зокрема штучний інтелект (далі – AI, від Artificial Intelligence), у свою діяльність. Решта компаній трансформуються, однак лише 30% будуть успішними.

На сьогодні, основними сферами застосування технологій штучного інтелекту є: державне управління, місцеве самоврядування, національна та громадська безпека, SMART-інфраструктура, житлово-комунальне господарство, бізнес-процеси та системи, промислове виробництво, електроенергетика, ринок товарів та послуг, торгівля, трансфертне ціноутворення, банківська справа, транспорт та логістика, телекомунікації, медицина, освіта, наука, культура та спорт.

На думку очільника Міністерства цифрової трансформації М. Федорова наша країна має неабиякий потенціал у сфері штучного інтелекту, відповідно до «Oxford Government AI Readiness Index 2020» оскільки має найбільшу кількість компаній-розробників технологій AI серед країн Східної Європи. Багато українських компаній у сфері AI одержали нових власників в особі відомих міжнародних корпорацій, таких як «Snap», «Google», «Rakuten». Наприклад, чат-боти активно використовуються в різних сферах публічного управління та бізнесу. Тому необхідним є створення сприятливих умов, для того, щоб технології AI стали базовим драйвером цифрових трансформацій та розвитку цифрової економіки, що забезпечить конкурентоспроможність України на міжнародних ринках.

Сучасні перспективи використання алгоритмів AI дозволяють щогодини обробляти надвеликі обсяги інформації, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, які не притаманні звичайній людині, робити прогнози точнішими, а рішення – ефективнішими.

Перший проєкт верифікації клієнтів в банківській сфері вже реалізовано «ПриватБанком» на основі поведінкової автентифікації та прозорі біометрії, з метою підвищення рівня надійності та безпеки користувачів онлайн банкінгу та мобільного додатку «Приват24». Зазначене цифрове рішення на основі AI-технологій реалізовано на

платформі «NuDetect» від компанії «MasterCard» та дозволяє перевіряти унікальність поведінки клієнтів, аналізуючи у процесі взаємодії з пристроями та додатками їх характеристики, пасивні біометричні та поведінкові показники.

Наприклад, індикаторами підозрілих змін у поведінці користувачів є використання іншої мови, інших пристроїв, введення нетипового для конкретної особи тексту або занадто швидке переглядання інтернет сторінок тощо. Поведінкові дані та історія користування аккаунтом кожного користувача постійно аналізується в режимі реального часу, що дозволяє оцінити ризики, спрогнозувати потенційне вторгнення та запобігти кібератакам. Керівник напрямку впровадження цифрових сервісів «Mastercard» в Україні Н. Кангін зазначає, що «використовуючи машинне навчання, платформа «NuDetect» створює профайл клієнта, в якому збираються понад 300 його унікальних параметрів. За цими параметрами платформа в режимі реального часу визначає, чи є користувач справжнім клієнтом або ж шахраєм».

Сервіс «FacePay24» розроблений на основі системи розпізнавання обличчя «Amazon Rekognition», за допомогою якого реалізується безпека персональних даних клієнтів банку, включаючи їх шифрування, технічний і фізичний контроль.

З 1 листопада 2018 року запроваджено бета-версію AI сервісу «DOZORRO» для громадського контролю функціонування держзакупівель системи «ProZorro». Тут застосовується машинне навчання пошуку, фіксування та виявлення закупівель із корупційними ризиками. Сервіс «DOZORRO» не має визначеного переліку ризик-індикаторів на відміну від не гнучкої програми автоматичної перевірки тендерів Державної аудиторської служби України, можливості якої обмежені лише 35 критеріями підозрілості тендеру.

Відома українська гірничо-металургійна група компаній «Метінвест» з метою підвищення ефективності здійснення пошуку, аналізу, оцінки, прототипування і впровадження інноваційних технологій у квітні 2021 року створила внутрішній R&D-центр перспективних розробок.

Такий R&D центр «Метінвест Діджитал» класично ґрунтується на двох ключових принципах: дослідженні й розробці. В рамках дослідницького напрямку команда займається технологічним скаутингом (scouting) і первинним тестуванням технологій (sandboxing). Скаутинг допомагає знаходити і вивчати конкретні інноваційні рішення, а також аналізувати їх на відповідність вимогам бізнесу і достатньої зрілості для потенційного впровадження.

Отже, в нашій сучасності люди вже не справляються з обробкою такої кількості даних, тому штучний інтелект з кожним днем стає все більш невід'ємною частиною нашого життя. Технології не стоять на місці, все знаходиться в активному розвитку, тому і треба йти в ногу з часом.

Література:

1. Федоров М. Розвиваючи сферу штучного інтелекту, ми забезпечуємо конкурентоспроможність України на міжнародному ринку. Міністерство та Комітет цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/mikhaylo-fedorov-rozvivayuchi-sferu-shtuchnogo-intelektu-mi-zabezpechemokonkurentospromozhnist-ukraini-na-mizhnarodnomu-rinku>

2. Mastercard і ПриватБанк запускають перший в Україні проєкт поведінкової біометрії. ПриватБанк. URL: <https://privatbank.ua/news/2019/9/16/1018>

3. Алгоритми «зради»: як штучний інтелект DOZORRO знаходить порушення в ProZorro. Трансперенсі Інтернешнл Україна. URL: <https://ti-ukraine.org/news/algorytmy-zrady-yak-shtuchnyj-intelekt-dozorro-znahodytyme-porushennya-v-prozorro>

Шульга Валерія Олегівна

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», асистент кафедри публічного
управління, адміністрування та права*

Маковій Юлія Сергіївна

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», студентка бакалаврату, група 101-
ПУ, спеціальність «Публічне управління та адміністрування»*

ВІДКРИТІ ДАНІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

В сучасному світі розробка та впровадження інноваційних технологій та підходів є одним з найважливіших завдань у більшості сфер людської діяльності. Однією з таких інноваційних технологій є використання відкритих даних, які забезпечують доступ до інформації для всіх користувачів, включаючи громадськість та підприємства. Використання відкритих даних може мати великий вплив на прийняття управлінських рішень у різних сферах діяльності, від охорони здоров'я та транспорту до бізнесу та фінансів.

Відкриті дані – це публічна інформація у форматі, придатному для автоматизованої обробки електронними засобами, вільний та безоплатний доступ до неї, а також її подальше використання [1].

У світі існує багато ініціатив та ресурсів, які підтримують розповсюдження відкритих даних, зокрема Open Data Institute, Open Government Partnership, Opendatamonitor та інші. Для того щоб відкриті дані були доступні та користувалися попитом, важливо забезпечити їх якість та актуальність, а також використовувати стандартизовані форми для їхньої публікації. Також необхідно забезпечувати конфіденційність та захист особистої інформації відкритих даних. В Україні

питання захисту та обробки персональних даних регулюється спеціальним законом – Законом України «Про захист персональних даних» [2].

Відкриті дані можуть бути розміщені на спеціальних порталах, що дозволяє користувачам легко знаходити та завантажувати дані, які вони потребують. Вся інформація апіорі має бути відкритою, якщо немає причин обмежити до неї доступ.

З 2015 року Україна досягла помітних успіхів в рамках політики відкритих даних, оскільки в цьому році на виконання умов, передбачених Законом України «Про доступ до публічної інформації», Кабінетом Міністрів України було прийнято Постанову «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних» [3]. Так, у нашій державі відкриті дані найлегше знайти у Порталі відкритих даних. На порталі є понад 33 тисячі наборів даних, які посортовано за розпорядниками, групами, темами тощо [4].

Використання таких відкритих даних може мати значний вплив на прийняття управлінських рішень. Вони можуть надати корисну інформацію про ринок, галузь або конкурентів, що допоможе управлінням приймати більш обґрунтовані рішення. Наприклад, відкриті дані про фінансові витрати можуть допомогти управлінням зрозуміти, які програми чи проекти потребують більшого фінансування, а які можуть бути скорочені або оптимізовані. Відкриті дані про здоров'я можуть допомогти управлінням зрозуміти, які заходи необхідні для покращення здоров'я населення та які програми є ефективними. Крім того, відкриті дані можуть допомогти підвищити прозорість та відкритість управління. Громадяни та організації можуть використовувати ці дані для контролю за діяльністю уряду та сприяння підвищенню його ефективності.

Використання відкритих даних має великий потенціал для покращення управління та забезпечення більш ефективного використання ресурсів. Їх використання може допомогти у забезпеченні більшої прозорості та обліковості управлінських процесів. Завдяки доступності інформації про роботу державних органів та їхніх рішень, громадяни та інші зацікавлені сторони можуть відслідковувати діяльність влади та брати участь у процесі прийняття рішень. Це сприяє зміцненню довіри між громадянами та державою, а також може допомогти запобігти корупції та зловживанням владою.

Відкриті дані можуть бути корисні для розробки та впровадження нових програм та послуг, які забезпечують покращення якості життя громадян. Також, вони можуть бути корисним інструментом для покращення ефективності та прозорості управління державою. Проте, для досягнення цієї мети необхідно не тільки забезпечення доступу до даних, але й створення відповідної інфраструктури, яка дозволяє збирати, обробляти та надавати інформацію в зручному форматі. Для мешканців міст відкриті дані є джерелом оперативної та офіційної

інформації від міської влади щодо побутових питань. Це додатковий інструмент моніторингу та контролю. Водночас для органів місцевого самоврядування відкриті дані є потенційно важливим джерелом інформації і зворотного зв'язку від мешканців для формування міських політик і покращення життя містян.

Література:

1. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI : станом на 27 жовт. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>
2. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
3. Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних : Постанова Каб. Міністрів України від 21.10.2015 р. № 835 : станом на 27 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-п#Text>
4. Портал відкритих даних. Головна сторінка – Data.gov.ua. URL: <https://data.gov.ua/>

*Чичкань Євген Владиславович
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», студент 2 курсу
спеціальності 081 «Право»*

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В ФЕДЕРАТИВНІЙ РЕСПУБЛІЦІ НІМЕЧЧИНА

У світлі проголошення Україною курсу на євроінтеграцію, який супроводжується відповідними реформами, у тому числі, у сфері державної служби, та адаптацією вітчизняного законодавства до законодавства Європейського Союзу, особливо корисним виявляється ознайомлення з політико-правовим досвідом країн-членів останнього у відповідних сферах суспільного життя. І у контексті цього ми вважаємо доречним звернутися до досвіду сучасної Федеративної Республіки Німеччина (надалі – ФРН або Німеччина), як однієї з держав-засновників та лідерів ЄС, інститут державної служби в якій, з одного боку, відповідає системі принципів європейського врядування, а, з іншого, відзначається власною специфікою.

Деякі вчені вважають, що в Німеччині найчастіше використовують більш широке поняття «публічна служба» замість поняття «державна служба» – перше набуло популярності після Першої Світової війни та увійшло в теорію та практику соціального життя. [1, с. 98]. Попри термінологічні нюанси, державна служба розглядається нами з точки зору її функціональності як виконання загальнодержавних завдань управління, а з точки зору інституційності – як представлена

групою осіб, для яких професійна діяльність складається із виконання публічних справ.

Основним нормативно-правовим актом, який регулює правовий статус публічної служби в ФРН, є Основний Закон ФРН, прийнятий 8 травня 1949 р. Згідно ст. 33 цього Закону громадяни мають рівний доступ до всіх державних органів і закріплені принцип рівності на державній службі, а також те, що ніхто не може бути обмежений в своїх правах через свою релігію або світогляд. Цікаво, що при цьому водночас передбачено, що в галузях, де в управлінських структурах недостатня кількість жінок, при умові рівної професійної підготовки на заміщення певної посади державних службовців, перевага надається жінкам. Також проголошені принципи вірності державі та політичного нейтралітету чиновників, гарантії отримання соціального забезпечення за рахунок держави у разі нанесення їм шкоди та виплата грошового забезпечення у відповідності до займаної посади та принцип свободи думки та свобода створення громадських об'єднань [4. с 72-73]. Державним службовцем в Німеччині може стати тільки той, хто є німцем за змістом статті 116 Основного закону, дає гарантію виступати в підтримку вільного демократичного порядку в дусі Основного закону і володіє спеціальним рівнем підготовки тощо [4. с. 73].

В Німеччині система державної служби є кар'єрною або, як її ще називають, «закритою», оскільки вона значною мірою обмежує можливість вільного переміщення персоналу між приватним та державним секторами та характерна своєю ієрархічністю, систематизованою у формі статутів які містять ці норми. Її особливість полягає в тому, що чиновник повинен мати певний рівень освіти, підготовки та стажу, щоб підійматися вгору по кар'єрній сходах [5, с 206].

Державна служба в ФРН охоплює три категорії осіб: чиновників, службовців і працівників. При цьому існує чотири рівні посад: нижчий, середній, високий і найвищий. Чиновники (високий і найвищий рівень посад) призначаються довічно, а з службовцями і працівниками укладають трудову угоду, яка може бути розірвана. Публічним службовцям присвоюються ранги в межах кожного рівня. Таких рангів – шістнадцять, найвищим категоріям посад можуть бути присвоєні чотирнадцятий, п'ятнадцятий і шістнадцятий ранги.

Правовий статус чиновників регулюється «Федеральним законом про чиновників» 1953 р. в редакції 1985 р. Головною особливістю державної служби в ФРН є наявність трьох видів правового статусу, які відрізняються рівнем правової захищеності та обсягом функціональних обов'язків. Першим є так звана «підготовча служба», яка характеризується найнижчим рівнем правової захищеності, у тому числі, можливістю звільнення службовця за дисциплінарне правопорушення. По суті, вона представляє собою етап підготовки чиновника, тривалість якого відрізняється від рівня посад чиновників: для чиновників простого рівня він триває півроку, середнього і вищого – 2-2,5 роки, підвищеного рівня – 3 роки. Якщо чиновник успішно пройшов підго-

товку, то він має право на допуск до іспиту, а в разі успішного складання іспиту – право на призначення на посаду за умови наявності вакансії. Призначення на посаду означає його перехід до наступного етапу. Другий різновид правового статусу державної служби представлений «випробувальною службою», яка починається з призначення на посаду та триває, як правило, від 1 року (у чиновників простого рівня) до 3 років (у чиновників високого рівня). Від підготовчого етапу вона відрізняється підвищеним рівнем захищеності: наприклад, чиновника неможливо звільнити без наявності передбачених законом обставин. І, нарешті, власне «державна служба», яка характеризується найвищим рівнем правової захищеності службовців, у тому числі, позитивним призначенням на посаду тих, яким виповнилося 27 років [5, с 206].

Нормами діючого законодавства ФРН встановлені і певні вимоги до чиновників у сфері освіти. Так, для посад простого рівня потрібно мати лише свідоцтво про закінчення курсу головної школи, для середнього – закінчення реальної школи та відповідної професійної підготовки, для посад підвищеного рівня – закінчення інституту або наявності атестата про закінчення повного курсу середньої школи, а посад найвищого рівня – якнайменше закінченого 3-річного курсу навчання у вищій школі й складання відповідного іспиту [5, с 206].

Особливу увагу заслуговує система соціального забезпечення німецьких чиновників, серцевиною якого є принцип «утримання», за яким держава бере на себе відповідальність за забезпечення держслужбовця та членів його сім'ї усім необхідним в період його трудової діяльності. Цікаво, що за сімейний стан німецькому чиновнику передбачена надбавка у випадку його одруження або народження в нього дитини [3, с. 265].

Загалом, німецька система державної служби є цікавою для дослідника. Вона відома своєю ефективністю, престижем та низьким рівнем корупції та водночас ієрархічністю та бюрократизованістю. Безумовно, на особливу увагу та урахування вітчизняною правовою практикою заслуговує німецька система соціального забезпечення чиновників, завдяки якій державна служба не лише виглядає вкрай привабливою для населення, але й, за визнанням дослідників, забезпечується зниження рівня корупції серед чиновників.

Література:

1. Чаркіна А. О. Принципи державної служби в країнах європейського союзу (на прикладі Польщі та Німеччини). Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 16. С. 95–99.

2. Кізілов Ю. Ю. Зарубіжний досвід проходження державної служби та можливості його використання в Україні в умовах адміністративної реформи // Аспекти публічного управління. – 2016. – № 6-7. – С. 57-65.

3. Шаповалова К. Позитивний досвід Німеччини щодо правового регулювання соціального захисту державних службовців в сучасних умовах інформаційних комунікацій //Науковий вісник Ужгородського

національного університету. Серія: Право. – 2022. – Т. 2. – №. 72. – С. 262-267.

4. Марішенкова Т. Державний службовець у Німеччині //Збірник тез Всеукраїнського студентського онлайн-форуму «Державний службовець закордоном: знімаємо маски», присвяченого. – С. 72-76.

5. Губська О. А. Особливості моделі проходження державної служби в Німеччині //URL: http://nvppp.in.ua/vip/2017/6/tom_3/42.pdf

Філіпенко Олександр Миколайович

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», магістрант спеціальності
281 «Публічне управління та адміністрування»*

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Відповідно до чинного законодавства, інститути громадянського суспільства включають громадські об'єднання, релігійні та благодійні організації, творчі спілки, профспілки та їх асоціації, об'єднання, організації роботодавців та їх асоціації, самоорганізації та публічним управлінням. Підсистема управління повинна створювати передумови для сталого розвитку громадянського суспільства та спрямовувати цей розвиток у правильному напрямку. При цьому об'єкт управління створює умови для розвитку підсистеми управління, і за умови синхронізації цих лідерських впливів і раціонального використання прихованого всередині потенціалу можна досягти максимальних результатів.

Д. Норт, підкреслює, що рівень розвитку суспільства не є прямим шляхом до процвітання, як високоорганізований державний суб'єкт сам по собі не може гарантувати економічне зростання або соціальне благополуччя. Тільки при активній взаємодії, взаємозалежності може досягти синергетичного ефекту у процесі управління [1].

Тому ми наголошуємо на важливості:

– обліку існуючих історичних особливостей, традицій, існуючих архетипів та неформальних інститутів суспільства;

– активну двосторонню співпрацю з інститутами громадянського суспільства;

– наявність ефективного громадського контролю за діяльністю органів влади;

– широку участь громадськості у формуванні та забезпеченні громадського порядку;

– забезпечення рівного доступу громадських організацій до державної фінансової підтримки.

Події останніх років та громадська думка говорять про те, що в Україні є сформоване громадянське суспільство, але воно все ще залишається «власним суспільством» з погляду співпраці з державною

адміністрацією. Суспільність рідко та пасивно бере участь у процесі розробки та реалізації політики, а впевненість та віра у реальність такого впливу незмінно низькі. Цей соціальний стан наголошує на необхідності того, щоб управління підсистемою обґрунтувало необхідність такої участі, тобто створювало для нього умови.

Також слід зазначити, що зміна нормативно-правової бази, регулювання будь-якого процесу суб'єктом може здійснюватися відносно швидко та зміни інституційної структури суспільства (особливо неформальної складової) розвиваються протягом тривалих періодів часу, але останнє є індивідуальною поведінкою, та криють в собі додатковий потенціал державного управління. Звідси суперечливий характер проведення радикальних реформ та варіативність їх результатів. Якщо для перетворення вибрані зовнішні зразки, необхідно чітко вивчити їхню кореляцію з поточним статусом об'єкта управління.

Ми позиціонуємо впровадження зарубіжного досвіду як один з поточних напрямів трансформації системи публічного управління і підкреслюємо особливу важливість ретельного відбору такого досвіду. Тому, на наш погляд, при виборі та адаптації роботи інших країн доцільно використати контекстну траєкторію (модель) програми. Відповідно до якої відібраний міжнародний досвід з урахуванням контексту дозволяє врахувати:

- ситуативність, орієнтація на існуючу проблему чи кінцеву мету;
- доступні ресурси (співвідношення бажань з можливостями);
- об'єктивні характеристики адаптера досвіду конкретної країни (їх близькість чи віддаленість від досвіду країн, у яких запозичений досвід);
- суб'єктивні фактори.

Література:

1. North, D. (1981). Structure and Change in Economic History. New York: W.W. Norton & Co., 228 p.

СЕКЦІЯ 2. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

---

*Дурман Микола Олександрович,
Херсонський національний технічний університет, доктор наук
з державного управління, професор,
заслужений працівник освіти України*

*Дурман Олена Леонідівна
Херсонський національний технічний університет,
кандидат наук з державного управління, доцент*

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З початком повномасштабної воєнної агресії російських військ проти України суттєво змінилися умови та процедури виконання місцевих бюджетів, наповнення їх дохідної частини та формування видатків. Територіальні громади шукають можливості, з одного боку, для збільшення дохідної частини, а з іншого – до зменшення витрат (як людських, так і часових) на процедури адміністрування податків та формування регуляторної політики на місцях.

Часто виникає питання, чи можна коригувати окремі ставки місцевих податків і зборів, що були затверджені до початку війни і не мали конкретних термінів дії, тобто були прийняті без обмеження терміну дії рішення місцевої ради щодо них? І друге питання – чи потрібно проходити при внесенні змін всі процедури, передбачені для регуляторних актів відповідно до) як чинний регуляторний акт, що не потребує всіх процедур, пов'язаних з підготовкою проектів, передбачених відповідним Законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», наприклад, щодо процедури оприлюднення проектів таких рішень?

Так, встановлення місцевих податків та зборів регламентується Податковим кодексом України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI (далі – ПКУ). Відповідно до норм п. 12.3 ст. 12 ПКУ «сільські, селищні, міські ради в межах своїх повноважень приймають рішення про встановлення місцевих податків та зборів та податкових пільг зі сплати місцевих податків і зборів до 15 липня року, що передує бюджетному періоду, в якому планується застосування встановлюваних місцевих податків та/або зборів, та про внесення змін до таких рішень». У під-

пункті 12.3.2 цієї ж статті визначається, що «при прийнятті рішення про встановлення місцевих податків та/або зборів обов'язково визначаються об'єкт оподаткування, платник податків і зборів, розмір ставки, податковий період та інші обов'язкові елементи, визначенні ст. 7 ПКУ з дотриманням критеріїв, встановлених розд. XII ПКУ для відповідного місцевого податку чи збору».

Проте на період воєнного часу до ПКУ були внесені зміни, зокрема, було додано п.п. 12.3.8. відповідно до норм якого «на період дії воєнного чи надзвичайного стану сільські, селищні, міські ради мають право приймати рішення про встановлення місцевих податків та/або зборів та податкових пільг із сплати місцевих податків та/або зборів без застосування процедур, передбачених Законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності».

При цьому дія цього підпункту поширюється виключно на представницькі органи територіальних громад відповідних адміністративно-територіальних одиниць, на території яких введено воєнний чи надзвичайний стан.

Схожі норми для інших регуляторних актів, наприклад, у сфері містобудівної діяльності, містить Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану». Там вказано, що «У період дії воєнного стану на акти органів місцевого самоврядування, військово-цивільних адміністрацій та військових адміністрацій, а також їх посадових осіб не поширюються вимоги пункту 3 частини першої (у частині оприлюднення проектів актів), частини четвертої статті 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації», Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» та Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»».

Отже, зважаючи на прямі норми Податкового кодексу України та інших Законів України, що упорядковують окремі аспекти формування та реалізації державної регуляторної політики на місцевому рівні, така діяльність на період правового режиму воєнного стану може відбуватися без застосування процедур, передбачених Законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності».

Література:

1. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності. Закон України від 11.09.2003 р. № 1160-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1160-15>

2. Податковий кодекс України. Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2755-17>

3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану. Закон України від 24.03.2022 р. № 2142-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2142-20>

4. Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану. Закон України від 12.05.2022 р. № 2259-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2259-20>

Загребельна Катерина Володимирівна
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», студентка

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕХАНІЗМІВ АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Досягнення демократизації економічно-соціального життя в Україні неможливе без забезпечення ефективної системи децентралізації державного управління. Застосування ефективних механізмів адміністративної реформи – є логічним процесом під час реформування всієї системи управління в країні, зокрема, й формування системи місцевого самоврядування, яка заснована на виконанні принципу субсидіарності, що дозволяє забезпечувати оптимізацію всієї системи публічного управління в Україні. Демократизація суспільних відносин та необхідність забезпечити стале функціонування всіх інститутів громадянського суспільства вимагає модернізації публічної влади в країні, що має на меті сприяння створенню клієнтоорієнтованої системи управління в державі, покликаної забезпечити високий рівень ефективності надання послуг населенню та може стати чинником, який підвищить соціальну, економічну та політичну активність громадян.

Мета реформування системи місцевого самоврядування, в першу чергу, полягає в забезпеченні побудови раціональної моделі організації влади на регіональному рівні, сформованої ґрунтуючись на засадах децентралізації повноважень й визначенні відповідальності за розроблення та ухвалення управлінських рішень на місцевому рівні, враховуючи місцеві особливості. Крім того, реформування покликано сформувати економічно спроможні територіальні громади, що, вочевидь, матиме вплив на зміни в регіональній політиці. Крім того, результат реформування місцевого самоврядування чинить вплив на створення в регіонах впливових місцевих еліт, які формуються громадськими активістами, місцевими політиками, успішність яких напряму залежить від легітимності влади на місцевому рівні.

Реформа місцевого самоврядування покликати забезпечити виконання багатьох завдань, проте одним з чинників, які впливають на її ефективність є незбалансовані терміни, визначені в Державній регіональній стратегії розвитку до 2027 року та терміни, визначені регіональними стратегіями. Ці процеси відбуваються паралельно, що унеможливорює врахування регіональних особливостей та проєктів розвитку у Державній стратегії [1].

Так, на думку С. Малаша, 2020 рік мав стати роком завершення реформи місцевого самоврядування разом з процесом переформатування територіальної організації влади [2, с. 22]. Проте, відповідно даним, оприлюдненим Міністерством розвитку громад та територій, на початок 2021 року було створено лише 1029 об'єднаних територіальних громад (тобто, охоплено реформою близько 71,4% всієї площі України), проте в перспективному плані уряду зазначалось охоплення 1441 територіальних громад, тобто 90,3% території нашої держави [3].

Процеси створення в нашій країні об'єднаних громад стали досить затяжними й повільними, отже процес реформування потребує посилення активізації в наступних роках, для того, щоб бути відповідним запланованим етапам в процесі реалізації реформи. Відповідно оприлюдненим результатам моніторингу, за 2015 рік було створено тільки 159 об'єднаних громад, за 2016 – ще 207 нових громад, за 2017 рік – 299 громад, а за 2018 рік – лише 141, у 2019 році – 156, у 2020 – 184; у 2021 році – 131. Слід зазначити, що останніми роками процес сповільнився та станом на 2022 рік загальна кількість добровільно створених територіальних громад в Україні становила 1029, які об'єднали 4698 громади [3].

Децентралізація влади створила більше можливостей й дозволила мобілізувати ресурси в процесі ухвалення рішень, критично важливих під час початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну. Так, за висновком Європейської Комісії, децентралізація влади стала одною з найбільш ефективних реформ, проведених в Україні, що стала вирішальним чинником в досягненні соціального й економічного розвитку країни [4]. Це не значить, що реформування місцевої влади в Україні є закінченим, адже й досі існує низка невирішених проблем, зокрема, й застаріла законодавча база, у тому числі й ті норми та закони, які регулюють процес взаємодії органів місцевого самоврядування та органів центральної влади в країні.

Так, на думку В. Козіної на сьогодні в Україні більш ніж 800 секторальних законів та правових актів направлено на регулювання повноважень в різних сферах економіки, господарювання, діяльності органів місцевого самоврядування. Також, понад 200 повноважень передбачено законами у сфері місцевого самоврядування та законодавством у сфері місцевих державних адміністрацій. Часто є ситуація, коли ці повноваження не кореспондуються між собою, що стає причиною «шалених правових колізій» та недостатнім забезпеченням фінансовими ресурсами [5].

Створення в Україні територіальних громад, які будуть являти основу ефективної системи місцевого самоврядування, направлене на забезпечення високого рівня якості надання владними органами публічних послуг для кожного окремого громадянина – жителя громади щодо захисту та реалізації своїх прав, інтересів у межах місцевої громади. Саме такі громадяни можуть брати активну участь в господарському, соціально-політичному й культурному житті громади, адже вони

усвідомлюватимуть можливість впливати на ухвалення рішень в територіальній громаді й водночас розумітимуть як ці рішення впливають на рівень їх життя.

Таким чином, усвідомлення того, що досягнення сталого економічного розвитку держави має пряму залежність від впливу сучасних геополітичних чинників, що через агресію Росії потребують повної переорієнтації української економіки та будуть направлені на пошук нових альтернативних джерел фінансування й нових ринків збуту, необхідних для реалізації конкурентоспроможної продукції вітчизняних місцевих виробників.

Література:

1. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2027 р. 2020. URL: <https://oda.odessa.gov.ua/statics/pages/files/5e37ef526fbf7.pdf>.

2. Малаш С. Проблематика взаємовідносин між органами виконавчої влади та громадськістю. Державне управління: теорія та розвиток. 2017. № 9. С. 21–27.

3. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування станом на 10 січня 2023 р. / Міністерство розвитку громад та територій України. 2023. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/526/10.01.2023.pdf>.

4. Привид монополії. Як змусити владу почути місцеве самоврядування під час війни. URL: <https://rpr.org.ua/news/privyd-monopolii-yak-zmusytu-vladu-pochuty-mistseve-samovriaduvannia-pid-chas-viyny/>

5. Смарт-спеціалізація є обов'язковою у системі стратегічного планування регіонального розвитку / Мінрегіон. 2022. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/10590>.

Кривенко Вікторія Ярославівна,

Кутовий Владислав Михайлович

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», студенти*

ПРАВОВИЙ СТАТУС ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Місцеве самоврядування в Україні – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України[1].

Правовий статус публічних службовців місцевого самоврядування виступає як загальна організаційно-правова форма їх діяльності та реалізації свого посадового статусу [2], а також наявність у громадян

нина особливих прав, обов'язків, обмежень, пільг, можливостей застосування до нього додаткових заходів відповідальності.

Слід також відмітити, що якщо для наявності у певної особи загального статусу громадянина необхідно є лише наявність між особою та державою політико-правового зв'язку громадянства, то для набуття правового статусу посадової особи місцевого самоврядування необхідно є наявність складного (комплексного) юридичного факту, тобто одразу декількох умов, при цьому юридичний склад цих умов є різним для різних категорій посадових осіб.

Крім того, набуття правового статусу посадової особи місцевого самоврядування означає прийняття (вступ) громадянина України на службу в органи місцевого самоврядування, яка для цих посадових осіб виступає як найбільш загальна організаційно-правова форма їх діяльності та реалізації свого посадового статусу, а також наявність у такого громадянина додаткових прав і обов'язків, обмежень, пільг, можливість застосування до нього додаткових заходів відповідальності тощо.

Правовий статус службових осіб органів місцевого самоврядування різняться, оскільки їх повноваження мають різну природу, що проявляється у різному характері управлінських функцій і реалізується як різні категорії посад публічної служби місцевого самоврядування [2].

Право на службу в органах місцевого самоврядування мають громадяни України незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, терміну проживання на відповідній території. На посаду можуть бути призначені особи, які мають відповідну освіту і професійну підготовку, володіють державною мовою та регіональними мовами в обсягах, достатніх для виконання службових обов'язків відповідно до вимог ст. 11 Закону України «Про засади державної мовної політики» [3].

Отже, служба в органах місцевого самоврядування – це процес функціонування спеціально створеного інституту – органів місцевого самоврядування, а муніципальний службовець – особа, що займає посаду в органі місцевого самоврядування. Тип відносин між органами державної влади і місцевого самоврядування, їх статус визначається, насамперед, Конституцією України та чинними законами.

Література :

1. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/#Text> (дата звернення: 25.04.2023 р.).
2. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня 2001 року № 2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text> (дата звернення: 25.04.2023 р.).

3. Про засади державної мовної політики: Закон України від 3 липня 2012 року № 5029-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5029-17#Text> (дата звернення: 25.04.2023 р.).

Лопушинський Іван Петрович
Херсонський національний технічний університет
(м. Хмельницький)
завідувач кафедри державного управління і місцевого
самоврядування, доктор наук з державного управління,
професор, заслужений працівник освіти України

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ КЕРІВНИКІВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Повномасштабне вторгнення 24 лютого 2022 року Російської Федерації на територію суверенної України спонукало видання того ж дня Указу Президента України за № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» [1].

Запровадження воєнного стану з метою оперативного й ефективного вирішення управлінських завдань потребувало негайної перебудови функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх керівників.

У цьому зв'язку 12 травня 2022 року парламент України ухвалює Закон за № 2259-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану», що набрав чинності 20 травня 2022 року [2], яким було призупинено дію окремих норм Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» [3] та внесено зміни до Закону від 12 травня 2015 року № 389-VIII «Про правовий режим воєнного стану» [4].

У нашому дослідженні ми розглянемо лише правові засади діяльності сільських, селищних, міських голів територіальних громад, на території яких не ведуться бойові дії та не ухвалено рішення про утворення військової адміністрації населеного пункту (населених пунктів), оскільки в разі утворення Президентом України військових адміністрацій населених пунктів та наділення їх Верховною Радою України додатковими повноваженнями, функціонування сільських, селищних, міських рад, їх виконавчих комітетів та сільських, селищних, міських голів зупиняється.

Відповідно до Закону [4] у період дії воєнного стану такий сільський, селищний, міський голова територіальної громади виключно для здійснення заходів правового режиму воєнного стану може ухвалити рішення, з обов'язковим інформуванням начальника відповідної обласної військової адміністрації протягом 24 годин, щодо:

1) звільнення земельних ділянок комунальної власності від незаконно розміщених тимчасових споруд, у тому числі тих, що були встановлені, але не введені в експлуатацію у встановленому законодавством порядку;

2) обстеження будівель і споруд, пошкоджених внаслідок бойових дій;

3) демонтажу будівель і споруд, які за результатами обстеження визнані аварійно небезпечними і такими, що становлять загрозу життю людей (крім об'єктів оборонного і спеціального призначення, об'єктів культурної спадщини та об'єктів ядерної енергетики). Розпорядження про демонтаж таких будівель і споруд вносяться до Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України в Порядку ведення Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва [4].

Крім того, у період дії воєнного стану такий сільський, селищний, міський голова територіальної громади виключно для здійснення заходів правового режиму воєнного стану може ухвалити рішення щодо:

1) передачі коштів з відповідного місцевого бюджету на потреби Збройних Сил України та/або для забезпечення заходів правового режиму воєнного стану;

2) створення установ з надання безоплатної первинної правової допомоги, призначення на посади і звільнення з посад керівників таких установ, залучення фізичних чи юридичних осіб приватного права до надання безоплатної первинної правової допомоги;

3) боротьби зі стихійним лихом, епідеміями, епізоотіями;

4) поведіння з небезпечними відходами [4].

У разі наявності фактів порушення сільським, селищним, міським головою відповідної територіальної громади під час реалізації повноважень, передбачених Законом України «Про правовий режим воєнного стану» [4], Конституції чи інших законів України начальник обласної військової адміністрації за погодженням з Генеральним штабом Збройних Сил України порушує перед Президентом України питання про утворення військової адміністрації населеного пункту (населених пунктів).

Рішення, ухвалені сільським, селищним, міським головою в порядку, установленому Законом України «Про правовий режим воєнного стану» [4], набувають чинності з моменту їх ухвалення, якщо цими рішеннями не встановлено пізніший термін набрання ними чинності, та невідкладно доводяться до відома жителів відповідних територіальних громад.

Договори, укладені під час дії воєнного стану сільським, селищним, міським головою від імені ради з питань, визначених Законом України «Про правовий режим воєнного стану» [4] (якщо вони належать до виключної компетенції сільської, селищної, міської ради), не потребують затвердження відповідною сільською, селищною, міською радою, якщо строк дії таких договорів не перевищує один рік з дня

припинення чи скасування воєнного стану. У разі якщо строк дії таких договорів перевищує один рік з дня припинення чи скасування воєнного стану, сільська, селищна, міська рада впродовж 30 днів від дня припинення чи скасування воєнного стану ухвалює рішення про затвердження таких договорів та строк їх дії.

Таким чином, у період дії правового режиму воєнного стану сільський, селищний, міський голова територіальної громади, на території якої не ведуться бойові дії та не ухвалено рішення про утворення військової адміністрації населеного пункту (населених пунктів), наділяється низкою одноособових повноважень, скерованих на оперативне та ефективне вирішення питань, що постають перед територіальними громадами в умовах правового режиму воєнного стану.

Література:

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> (дата звернення – 05.04.2023).

2. Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану: Закон України від 12 травня 2022 року № 2259-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2259-20#Text> (дата звернення – 05.04.2023).

3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення – 05.04.2023).

4. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення – 05.04.2023).

Іонова Наталія Федорівна

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», магістрант спеціальності
281 «Публічне управління та адміністрування»*

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО НА РІВНІ МІСТА

Ефективність розвитку системи місцевого самоврядування тісно пов'язана з вибором моделі управління містом, можливостями місцевого самоврядування з державними установами, бізнес-структурами, науковими та навчальними закладами тощо.

Важливість і необхідність вирішення проблеми міського врядування в партнерстві ґрунтується на тому, що ця наукова проблема досі не отримала системного відображення у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі, органах місцевого самоврядування, політиках та

загалом. Разом з тим очевидно, що якісний аналіз сучасного стану муніципального розвитку на основі розуміння концептуальних засад партнерства на рівні міста сприятиме демократичним процесам в управлінні міста та подальшій демократизації суспільства з точки зору їхнього розвитку. ефективність. Це потребує наукового дослідження сутності та змісту партнерства на рівні міста як інструменту підвищення ефективності системи управління містом в умовах активізації процесів децентралізації влади.

Використання різних видів партнерства в управлінні містом дозволяє уникнути дефіциту фінансових та інших ресурсів для проектів у сфері інженерної інфраструктури, житлово-комунального господарства, освіти, охорони здоров'я, культури та інших сфер у політичній, економічній, соціальній сферах. Вирішення проблем у районах і збільшення ймовірності кризових явищ. Налагодження партнерських відносин між різними підсистемами та елементами міської структури підвищує ефективність соціального діалогу, формує довіру та взаєморозуміння між міською владою та муніципалітетом, сприяє успішній адаптації міського управління до мінливих умов навколишнього середовища.

Органи місцевого самоврядування володіють, перш за все. адміністративними ресурсами (прийняття рішень щодо управління містом та окремими його підсистемами, розробка нормативно-розпорядчих документів, прийняття рішень щодо проведення, або заборони певних заходів в місті тощо); матеріальними ресурсами (об'єкти комунальної власності, житловий фонд, земельні ділянки тощо); інформаційними ресурсами (комунальні ЗМІ, телеканали, формування інформаційної політики в місті); фінансові ресурси (місцевий бюджет, можливість залучення коштів з державного бюджету під певні програми).

Ресурси бізнесу: фінансові ресурси (можливість вкладати кошти в реалізацію проектів партнерства); організаційні ресурси (управління та виконання проектів партнерства, ініціювання проектів партнерства); інформаційні ресурси (приватні телекомпанії, інформаційні мережі тощо).

Ресурси недержавних організацій: експертний потенціал (можливість врятувати позицію певних груп населення при реалізації проектів, проводити експертизу проектів та моніторинг реалізації проектів); організаційні ресурси (можливість залучати членів організацій до виконання певних частин реалізації проектів); інформаційні ресурси (можливість інформувати певні категорії жителів міста щодо реалізації проектів, організувати обговорення проектів тощо).

Основні переваги партнерства для приватного сектору: отримання можливості для інвестицій у ті галузі соціально-економічного життя міста які раніше вважалися сферою виключно публічних капіталовкладень, можливість розширити сферу надання послуг за рахунок використання інституційних елементів партнерства. Основні переваги

для недержавних організацій: залучення фінансових, матеріальних та адміністративних ресурсів для своєї діяльності.

Недоліки законодавчої бази головним чином полягають у відсутності чіткого визначення державної політики щодо відносин з приватним інвестором та третім сектором при реалізації суспільних проектів, важливих для розвитку міста особливо в умовах війни, повноважень відповідних органів влади вступати в відносини партнерства, законодавчо-визначених критеріїв обрання приватних партнерів для реалізації суспільних проектів, можливості використовувати сукупність різноманітних відносин для успішної реалізації проектів партнерства.

Отже, активізація зовнішньоекономічної діяльності в умовах війни вкрай важлива, особливо прозора, виправдана відповідними інституційними і ринковими умовами, а також позитивними прикладами, система співпраці держави і приватного сектора, може не тільки активізувати внутрішній інвестиційний потенціал, але і привернути зарубіжні інвестиційні ресурси для реалізації проектів суспільної важливості. В той же час, подібна співпраця може не обмежуватися тільки фінансуванням, але і доповнятися залученням технологій, інновацій, досвіду.

Ісаєнко Руслан Олександрович

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», магістрант спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ І ТЕРИТОРІЙ ВІД НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ В УКРАЇНІ

Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій розглядається як система організаційних, технічних, медико-біологічних, фінансово-економічних та інших заходів щодо запобігання та реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру і ліквідації їх наслідків, що реалізуються центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, відповідними силами та засобами підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності і господарювання, добровільними формуваннями і спрямовані на захист населення і територій, а також матеріальних і культурних цінностей та довкілля [2].

Цивільний захист є системою організаційних, інженерно-технічних, санітарно-гігієнічних, протиепідемічних та інших заходів, які здійснюються центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підпорядкованими їм силами і засобами, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності, добровільними рятувальними формуваннями, що забезпечують виконання цих заходів з метою запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій, які загрожують життю та здоров'ю

людей, завдають матеріальних збитків у мирний час і в особливий період.

Підкреслимо, що «цивільна оборона» є визначальним терміном, який був запропонований для використання ще у XX ст., а термін «цивільний захист» є похідним у наслідок зменшення глобальної воєнної небезпеки в світі наприкінці XX ст. – початку XXI ст. і зростання кількості й складності надзвичайних ситуацій у мирний час. У науковій літературі зустрічаються різні трактування «цивільної оборони» і «цивільного захисту», враховуючи наявність змістовної схожості. При цьому цивільна оборона визначалась як складова частина загальної оборони України, яка починається у разі збройної агресії проти України або загрози нападу на Україну; цивільний захист, у свою чергу, реалізується протягом всього часу існування України [1, с. 21].

У відповідності останніх змін у законодавчій базі України (Кодекс цивільного захисту України [2]) цивільний захист розглядається як функція держави, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період.

Цивільний захист здійснюється з метою: реалізації державної політики, спрямованої на забезпечення безпеки та захисту населення і територій, матеріальних і культурних цінностей та довкілля від негативних наслідків надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період; подолання наслідків надзвичайних ситуацій, у тому числі наслідків надзвичайних ситуацій на територіях іноземних держав відповідно до міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [2].

Отже, стратегічні напрями та засоби вирішення проблеми захисту населення і територій в Україні спираються на основні положення Женевських конвенцій (1949 р.) щодо захисту жертв війни та Додаткових протоколів, з імовірного характеру воєнних дій, реальних можливостей держави щодо створення матеріальної бази захисту. А метою державної політики у сфері цивільного захисту є зниження ризику і пом'якшення наслідків НС природного і техногенного характеру, підвищення гарантованого рівня безпеки особистості, суспільства та навколишнього середовища в межах показників прийнятного ризику.

Література:

1 Зеркалов Д.В., Сажко В.А. Безпека життєдіяльності: Словник-довідник. К.: Основа, 2002. – 128 с.

2. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>

*Кривчун Інна Станіславівна,
Старостенко Вікторія Миколаївна
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», студентки*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Державна служба в умовах воєнного стану [1] в Україні має свої особливості. В його умовах особливо важливо забезпечити безпеку та функціонування державних органів та інфраструктури, що є важливими для забезпечення життєдіяльності населення.

Одним із важливих аспектів державної служби в умовах воєнного стану в Україні є мобілізація ресурсів та персоналу. Відповідно, в умовах воєнного стану необхідно швидко та ефективно мобілізувати всі наявні ресурси для забезпечення військової діяльності та безпеки держави. Це означає, що державні служби мають здійснювати перехід на спеціальний режим роботи, підготовку до можливої евакуації, перенесення офісів та обладнання до безпечних місць.

Другим аспектом (в умовах воєнного стану) є розширення законів та повноважень. Зокрема, умови воєнного стану передбачають введення додаткових обмежень для громадян та організацій, а також розширення повноважень державних служб. Наприклад, у таких умовах можуть бути введені обмеження на свободу руху громадян, виконання робіт у сфері безпеки держави, охорони громадського порядку та інших.

Крім того, необхідно врахувати аспект забезпечення безпеки держави. Зокрема, в умовах воєнного стану державні служби мають бути на варті безпеки держави та громадян. Це означає, що службовці повинні забезпечувати функціонування важливих інфраструктурних об'єктів (електромереж, водопостачання, медичних установ, транспорту тощо), здійснювати контроль за рухом людей.

Сьогодні, під час дії правового режиму воєнного стану в Україні, державні службовці можуть виконувати свої професійні обов'язки дистанційно, тобто із віддаленого робочого місця [2]. Це підтверджує і Національне агентство України з питань державної служби.

Отже, ми можемо зазначити, що закони під час воєнного стану сприяють розв'язанню частини проблем, що виникають на державній службі в умовах воєнного стану. Але оптимізація, що ним передбачена, створює значні ризики для нормального функціонування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.

Література:

1. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19?find=1&text=#Text> (дата звернення: 25.04.2023 р.).

2. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 25.04.2023 р.).

*Мирошниченко Іван Юрійович,
Гладченко Дар'я Олександрівна*

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», студенти ННІ ФЕУП, спеціальності 081 «Право»

ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПОЛЬЩІ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ

Цифрова трансформація місцевого самоврядування є ключовим елементом майбутнього України як частини сучасного високорозвиненого світу. Успішна реалізація цих змін напряду вплине на добробут українського населення та забезпечить загальну конкурентоспроможність країни відповідно до сучасних світових стандартів. Відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна 2020», в Україні були закладені основи для розвитку та впровадження реформ на основі цифрової трансформації шляхом застосування таких цифрових технологій як : «електронний документ», «електронна послуга», «електронний підпис», «електронне посвідчення» та ін. [1].

Цифровізація мала позитивний вплив під час COVID-19. Місцеві громади задля вирішення більшості проблем через пандемію, почали широко використовувати цифрові технології.

Як наслідок цифрова трансформація в органах місцевого самоврядування набула декілька перспективних напрямків:

– Розвиток цифрових компетенцій посадових осіб місцевого самоврядування.

– Цифровізація територіальних громад.

– Цифрова трансформація муніципального управління.

Місцеве самоврядування може ще й більше розвиватися в контексті цифрової трансформації залучивши для цього досвід сусідніх країн. Місцеве самоврядування в Польщі активно впроваджує цифрові технології та інновації для поліпшення ефективності та якості послуг, які надаються місцевим жителям.

Одним з головних напрямків цифрової трансформації місцевого самоврядування в Польщі є розвиток електронних послуг та систем електронного управління. Все більше місцевих органів впроваджують системи електронної реєстрації, електронного голосування та електронної комунікації між місцевими органами та жителями.

Для місцевого самоврядування нашої країни буде корисним є досвід використання в Польщі нових технологій, такі як інтернет речей (IoT), штучний інтелект та аналітику даних для покращення рішень, прийнятих на місцевому рівні. Наприклад, деякі міста в Польщі вико-

ристовують системи IoT для моніторингу рівня забруднення повітря та температури, що допомагає покращити якість життя місцевих жителів.

Польща активно розвиває проекти з використанням блокчейн технологій в місцевому самоврядуванні. Наприклад, в місті Вроцлав впроваджується блокчейн-платформа для обміну інформацією між місцевими органами, що допомагає зменшити час та витрати на обробку документів.

Окрім цього, в Польщі активно використовуються соціальні мережі для залучення громадської участі в місцевому самоврядуванні та вирішенні соціальних проблем. Наприклад, місто Познань використовує соціальну мережу Facebook для збору пропозицій та ідей від місцевих жителів щодо поліпшення інфраструктури та зелених зон у місті [2].

Отже цифрова трансформація у Польщі має досить розвинений характер. Тож запозичення деяких новацій позитивно вплине на тенденції розвитку діджиталізації в українських місцевих громадах та органах місцевого самоврядування та вирішить деякі наявні проблеми, а саме: недостатню компетенції посадових осіб в органах місцевого самоврядування та низьку залученість жителів громади у вирішенні соціальних проблем [3].

Література:

1. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020». Схвалено Указом Президента України від 12 січня 2015 року. 2015. № 5.

2. Литвинов, В. Діджиталізація державних послуг на прикладі Польщі.

Nachasi. Відновлено: з <https://nachasi.com/2018/01/31/digital-poland/>.

3. Кравченко, В. В. (2014). Проблеми законодавчого закріплення компетенції місцевого самоврядування в контексті реформи місцевого самоврядування в Україні. Аспекти публічного управління, 2 (11–12), 13–21. doi:10.15421/151473.

Кузьменко Ганна Олександрівна

Міжрегіональна Академія управління персоналом PhD в галузі публічного управління та адміністрування

Приймак Анна Михайлівна

Міжрегіональна Академія управління персоналом, магістр

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ НА РІЗНИХ РІВНЯХ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Формування та реалізація стратегій управління є однією з ключових тем у публічному управлінні. Ця тема охоплює процеси плануван-

ня, розроблення та виконання стратегій, які дозволяють досягати поставлених цілей на різних рівнях управління.

Одним з головних етапів формування стратегій управління є визначення місії та цілей організації. На рівні держави ці місії та цілі можуть бути пов'язані з розвитком економіки, соціальними питаннями, безпекою, екологією тощо. На рівні місцевого самоврядування ці місії та цілі можуть бути пов'язані з розвитком території, забезпеченням соціального захисту населення, забезпеченням належної інфраструктури тощо. Після визначення місії та цілей необхідно розробити стратегію їх досягнення. Для цього можна використовувати різноманітні інструменти та методи, такі як аналіз SWOT, маркетинговий аналіз, бюджетування та інші. Важливим етапом є також визначення ресурсів, необхідних для реалізації стратегії [2].

Після розроблення стратегії необхідно впроваджувати її у практику. Цей етап пов'язаний з виконанням конкретних завдань та дій для досягнення поставлених цілей. Для ефективної реалізації стратегії необхідно мати чіткі механізми контролю та моніторингу результатів, що дозволяє вчасно вносити корективи та підвищувати ефективність виконання завдань.

Формування та реалізація стратегій управління на різних рівнях публічного управління є важливим аспектом ефективного функціонування суспільства. Це відноситься до різних рівнів управління, включаючи національний, регіональний та місцевий рівні.

На національному рівні формування та реалізація стратегій управління зазвичай здійснюється на державному рівні, де уряд та парламент встановлюють стратегічні пріоритети і розробляють національні програми та плани. Національна стратегія повинна бути відповідною до міжнародних стандартів та національних потреб. Крім того, національна стратегія повинна враховувати зміни в економіці, соціальних тенденціях та глобальному контексті.

На регіональному рівні формування та реалізація стратегій управління зазвичай здійснюється на рівні областей, районів та міст. Регіональна стратегія повинна враховувати особливості регіону, його потреби та можливості. Регіональна стратегія повинна бути забезпечена належною фінансовою підтримкою та ресурсами [3].

На місцевому рівні формування та реалізація стратегій управління здійснюється на рівні місцевих органів влади та самоврядування. Місцева стратегія повинна враховувати специфіку території, ресурси та потреби місцевого населення. Крім того, місцева стратегія повинна бути забезпечена достатньою фінансовою та іншою підтримкою з боку центральної влади та інших державних органів. Це може забезпечити ефективність реалізації місцевих стратегій та забезпечити їх сталість у майбутньому.

Одним з ключових аспектів реалізації стратегій на різних рівнях публічного управління є моніторинг та оцінка їх ефективності. Він дозволяє оцінити досягнення поставлених цілей та результативність

виконання заходів, передбачених у стратегії. Моніторинг та оцінка також допомагають у визначенні потреб у внесенні змін у стратегію та внесенні коректив в дії, що забезпечує її ефективність та актуальність [1].

Отже, формування та реалізація стратегій на різних рівнях публічного управління є важливою складовою підвищення ефективності діяльності органів державного управління та забезпечення розвитку суспільства в цілому. Для успішної реалізації стратегій необхідно враховувати специфіку кожного рівня управління, забезпечувати широку участь зацікавлених сторін у формуванні та реалізації стратегій, забезпечувати достатню підтримку та контроль з боку центральних органів влади та здійснювати моніторинг та оцінку їх ефективності.

Література:

1. Bryson, J. M. Strategic planning for public and nonprofit organizations: A guide to strengthening and sustaining organizational achievement. John Wiley & Sons. 2018.

2. Public Management Institute. Strategic Planning for Public and Non-Profit Organizations. 2019. <https://pmi.co.ua/en/strategic-planning-for-public-and-non-profit-organizations/>

3. United Nations Development Programme. Guidance Note on Integrated Strategic Planning. 2017 <https://www.undp.org/content/dam/undp/library/corporate/Management/Guidance%20Note%20on%20Integrated%20Strategic%20Planning.pdf>

Підлісна Тетяна,

*Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова, керівник відділу підготовки публічних
управлінців, кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування*

Зінчук Юлія

*Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова, методистка 1 категорії відділу
підвищення кваліфікації, перепідготовки та спеціалізації
фахівців з ліцензованих освітніх послуг, магістрантка за
спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування*

РЕЗЕЛЬСНТНІСТЬ ЛІДЕРІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ЕФЕКТ ПОСТРАВМАТИЧНОГО ЗРОСТАННЯ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ

Під час здійснення російсько-української війни, що розпочалася 24.02.2022 року росія як держава-терорист порушила Женевську конвенцію про захист цивільних осіб під час війни та під час окупації, зокрема відсутня можливість надання та отримання медичної допомо-

ги, конвенцію про дотримання прав військовополонених, Договір про нерозповсюдження ядерної зброї та положення Міжнародної Конвенції про боротьбу з актами ядерного тероризму в наслідок атакування та захоплення Чорнобильської та Запорізької атомних електростанцій, також порушено Гаазькі конвенції і звичаєве міжнародне гуманітарне право у зв'язку з використанням касетних, термобаричних бомб, протипіхотних мін в українських містах [1.].

Значна частина громадян України стала жертвами масових ракетних обстрілів та вбивств, терористичних актів, що спричинили захворювання чи травми не сумісні з життям, спостерігачами за ситуаціями насильницької смерті, серйозних нещасних випадків, фізичного або сексуального насильства. Низка перерахованих явищ деморалізувала населення, у тому числі працівників державного апарату, та стала причиною формування посттравматичного розладу [2].

Однак, тривале перебування в таких умовах, постійне переживання травмуючих подій сприяло розвитку ефекту посттравматичного зростання серед населення та працівників органів публічного управління.

Р. Тедескі та Л. Калхун пояснюють термін «посттравматичне зростання» як процес розвитку особистості, що перевищив раніше досягнутий рівень в окремих сферах, через вплив кризової ситуації [3]. Відповідно до субшквал, які пропонують дослідники сьогодні можливо виміряти траєкторію можливих позитивних змін в свідомості українців попри травмуючі фактори. На основі суб'єктивного аналізу можна стверджувати, що відбулися зміни соціокультурних механізмів ставлення один до одного, механізмів пошуку та реалізації нових можливостей у забезпеченні функціонування базових процесів та важливих стратегічних механізмів населенням та органами публічного управління, визначено особистісну психологічну силу забезпечення стійкості та пошуку нових способів надання особистої та колективної допомоги, реалізовано індивідуальні духовні зміни та впроваджено зміни на загально-національному рівні, переглянуто систему цінностей людського життя [4, с. 47].

Високий рівень посттравматичного зростання став характерним для лідерів органів публічного управління. Про це свідчать результати умовної економічної та суспільно-політичної стабілізації стану країни до кінця 2022 року, який змогли забезпечити органи влади спільно з представниками населення та закордонними партнерами. Результати посттравматичного зростання лідерів-управлінців можна спостерігати у переосмисленні основних механізмів здійснення публічної влади по всій території України та під час екстремальної організації суспільних та управлінських процесів на особливо уражених бойовими діями територіях. Також відбувся процес адаптації органів публічного управління до функціонування за будь-яких умов задля забезпечення можливого рівня безпеки людського життя, геополітичної цілісності країни, економічної стійкості. Прикладом є активне протистояння

лідерів державного апарату ворогу в межах територіальної площини під час боїв за Миколаїв, Харків, Херсон та інші міста, коли під час активної фази наступу агресора працівники українського апарату управління не залишили позицій, а посилили свою діяльність за можливими напрямками та продовжили боротися за власне існування, забезпечували прийняття ефективних рішень для збереження функціонування державних інституцій.

Такий феномен адміністративної мобільності в стресових умовах за визначенням В. Лозеля має назву «резильєнтність». Для неї характерна потенційна здатність людини або соціальної системи до побудови нормального, повноцінного життя в складних умовах, що знайшло активне відображення під час військово-політичного стану. На підставі концепції цього поняття можемо засвідчити позитивний інституційний та особистий лідерський результат, який досягається попри високий ризик збереження основних властивостей особистості під час небезпеки, повне відновлення після травмування та досягнення успіху згодом.

Знаходить практичне обґрунтування твердження Тала Бен-Шахара, висловленого на лекційному курсі, ініційованому дослідницею частя Аллою Клименко, для підтримки українців під час війни від провідних психологів світу «Резильєнтність 2.0» про досягнення не лише гомеостатичної рівноваги лідерами-управлінцями після травмуючих подій, а й абгрейд функціональних компетенцій [5, с. 30; 6.]. Про це свідчить рівень національного здорового оптимізму, впевненості та розуміння потреб держави і населення зокрема, орієнтація на виклики, де розцінюються не тільки як загроза, а й як можливість пошуку нових адаптованих рішень.

Отже, визначальною здатністю до переформатування організаційних механізмів органів публічного управління та механізмів прийняття рішень, психологічної пружності, стресостійкості та адаптації до складних умов існування є розвиток навички гнучкого мислення, яка передбачає факт вибору націленого на зростання та констатує феномен резильєнтності органів публічного управління України в умовах викликів військово-політичного стану.

Література:

1. Які закони та звичаї війни порушує Росія в Україні? Війна. Злочини Росії. Ukraïner: веб-сайт. URL: <https://ukraïner.net/porusheni-zakony/>.

2. Що таке ПТСР: симптоми та лікування. Дарниця: веб-сайт. 18.09.2022 р. URL: <https://www.darnitsa.ua/ptsr/shcho-take-ptsr-simptomi-ta-likuvannya>.

3. Tedeschi, R.G., Calhoun, L.G. Posttraumatic Growth: conceptual foundations and empirical evidence. *Psychological Inquiry*, 2004, 15 (1), 1-18 [in English].

4. Климчук О.В. Посттравматичне зростання та як можна йому сприяти у психотерапії. *Наука і освіта. Науково-практичний журнал*

Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського, 2016, №5, с. 46-52. URL: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2016/5_2016/6.pdf.

5. Лазос Г. П. Резильєнтність: концептуалізація понять, огляд сучасних досліджень // Актуальні проблеми психології. Том 3.: Консультативна психологія і психотерапія. Вип. 14. Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; Вінниця, ФОП. Рогальська І. О., 2018. Вип. 14. С. 26 – 64. URL: https://lib.iitta.gov.ua/716873/1/Lazos_APP_V3N14_2018.pdf.

6. Клименко А. Резильєнтність 2.0.: безкоштовний курс для підтримки українців під час війни від провідних психологів світу. URL: <https://www.upgrade-yourself.com.ua/resilience-2-0>.

Толуб'як Віталій Семенович

заступник начальника Головного управління Пенсійного фонду

України в Тернопільській області,

доктор наук з державного управління, професор

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

Останніми роками в Україні активно відбувається розвиток і впровадження цифрових технологій, зростає кількість форм доступу до баз даних та послуг, що надаються органами влади різних рівнів через мережу Інтернет. Впровадження цифрових технологій в усі сфери життя: від взаємодії між людьми до промислових виробництв, від предметів побуту до дитячих іграшок, одягу тощо – називають цифровізацією. Іншими словами, це перехід біологічних та фізичних систем у кібербіологічні та кіберфізичні (об'єднання фізичних та обчислювальних компонентів). Перехід діяльності з реального світу у світ віртуальний (онлайн). Формується суспільство нового формату – цифрове суспільство, яке інтенсивно та продуктивно використовує цифрові технології для власних потреб (самореалізація, робота, відпочинок, навчання, дозволя кожного), а також для досягнення та реалізації спільних економічних, суспільних та громадських цілей [4].

Інформатизація – це глобальний процес, коли особливу роль набуває збирання, накопичення, обробка, зберігання, передача та використання інформації на основі сучасних інформаційних технологій.

Пенсійний фонд України як центральний орган виконавчої влади активно впроваджує інформаційні цифрові технології. На порталі Пенсійний фонд України, з використанням КЕП, громадяни можуть отримати певний спектр послуг, зокрема: перевірити відомості про трудову діяльність, провести прогностичний розрахунок майбутньої пенсії, подати анкету для внесення змін до Реєстру застрахованих осіб, перевірити дані з Електронного реєстру листків непрацездатності, всього 17 видів послуг [1]. Найбільш запитуваними на сьогодні є: «Запит на отримання

електронних документів», «Електронне звернення», «Автоматичне призначення пенсій» «СМС-інформування», «Пенсійний калькулятор», «Електронна трудова книжка». Це надає можливість громадянам самостійно отримувати інформацію, не звертаючись до Пенсійного фонду України. Проте існує об'єктивна зацікавленість людини, щоби інформація про неї була правильною, адекватною реально нарахованій зарплаті [3]. Інформаційні цифрові технології дають можливість особі виявити неточні дані і звернутися за пояснення до роботодавця.

Незважаючи на воєнні дії, перебої з електроенергією у 2022 році Пенсійним фондом України забезпечено стабільність функціонування інформаційно-комунікаційної системи Пенсійного фонду України (далі – ІКС Фонду) та захист інформації в ній, запроваджено в умовах воєнного стану формування / передачу засобами ІКС Фонду відомостей для виплати пенсій, грошових допомог, пільг, житлових субсидій.

Крім того модернізовано інформаційні системи Пенсійного фонду України для виконання функцій у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, надання житлових субсидій та пільг, ведення обліку осіб, які мають право на пільги, а також отримувачів житлових субсидій

Завдяки спільній співпраці Міністерства цифрової трансформації України та Пенсійного фонду України з серпня 2022 року реалізовано доступ пенсіонерам до інформації, що міститься в пенсійному посвідченні, через Портал Дія за допомогою мобільного застосунку Порталу Дія. Задля підвищення якості обслуговування осіб, які звертаються до органів Пенсійного фонду України, з листопада 2022 року впроваджено інформаційну взаємодію щодо отримання інформації про документи осіб, доступ до яких здійснюється через Портал Дія [2].

За допомогою Дія. Підпису або кваліфікованого електронного підпису або засобами Інтегрованої системи електронної ідентифікації ID.GOV.UA, в тому числі з використанням технології Bank ID особа має можливість самостійно зареєструватися на вебпорталі Фонду як користувач, пройти автоматично автентифікацію, після чого отримати можливість перегляду всіх своїх звернень, поданих до територіальних органів Пенсійного фонду України, стану їх обробки. Також в електронному кабінеті наявна можливість подати заяву або документи для призначення та перерахунку пенсії, переглянути свою електронну пенсійну справу та дані електронної персональної облікової картки застрахованої особи, отримати необхідні двідки.

Станом на 31 грудня 2022 року на вебпорталі Фонду зареєстровано 12,60 млн користувачів, з них 8,44 млн – за допомогою кваліфікованого електронного підпису. Упродовж 2022 року кількість нових користувачів становила 6,17 млн осіб, з яких – 6,01 млн осіб – за допомогою кваліфікованого електронного підпису.

Кількість користувачів електронних сервісів Фонду з мобільних пристроїв (мобільного застосунку «Пенсійний фонд») сягнула понад 850 тис. осіб, зокрема у січні – грудні 2022 року кількість нових користувачів мобільного застосунку становила 425 тис. осіб.

Через вебпортал Фонду упродовж січня – грудня 2022 року сформовано 5,37 млн довідок з QR-кодом, подано 58,4 тис. заяв на призначення пенсії та 27,6 тис. – на перерахунок пенсії, 27,9 тис. анкет застрахованої особи для внесення / зміни / уточнення даних у Реєстр(і) застрахованих осіб. Також у 2022 році подано 1773,5 тис. звернень щодо оцифрування трудових книжок, з яких 29,9 тис. роботодавцями щодо 1063,9 тис. працівників та 709,6 тис. застрахованими особами самостійно. Крім того зареєстровано 108,2 тис. електронних звернень (питань, пропозицій) та 2,9 тис. запитів на підготовку паперових документів, здійснено 1,8 тис. записів на прийом.

З червня 2021 року забезпечується експлуатація Електронного реєстру листків непрацездатності (далі – ЕРЛН), які формуються в ЕРЛН автоматично на підставі електронних документів – медичних висновків про тимчасову непрацездатність. Станом на 01 січня 2023 року в ЕРЛН сформовано майже 12 млн електронних листків непрацездатності, інформацію передано в електронні кабінети застрахованої особи та страхувальників на вебпорталі Фонду [2].

Основна інформаційна взаємодія Пенсійного фонду України відбувається з інформаційно-комунікаційними системами Міністерства соціальної політики України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України, Міністерства освіти і науки України, Державної міграційної служби України, Державної податкової служби України.

Пенсійним фондом України продовжується робота щодо розширення можливостей надання послуг дистанційно через особисті кабінети застрахованої особи та роботодавця на вебпорталі Фонду, організації обміну даними з іншими державними реєстрами, в тому числі завдяки інформаційній взаємодії з Порталом Дія.

В межах заходів з інформаційної безпеки модернізовано комплексні системи захисту інформації Пенсійного фонду України (далі – КСЗІ) ІКС Фонду та її модулів, основного та резервного центрів обробки даних ІКС Фонду.

Отже, важливим завданням Пенсійного фонду є створення умов для того, щоб і громадяни, і юридичні особи могли безперешкодно отримати консультації, а адміністративних послуг була простою, зрозумілою й швидкою.

Література:

1. Вебпортал Пенсійного фонду України. URL: <https://portal.pfu.gov.ua/sidebar/Templates/RefInfo>
2. Інформаційна довідка щодо проведеної роботи по виявленню ознак використання праці неоформлених працівників та порушень законодавства про працю за січень–грудень 2022 року URL:

<https://www.pfu.gov.ua/2156457-informatsijna-dovidka-shhodo-provedenoyi-roboty-po-vyyavlennyu-oznak-vykorystannya-pratsi-neoformlenyh-pratsivnykiv-ta-porushen-zakonodavstva-pro-pratsyu-zasichen-gruden-2022-roku/>

3. Інформаційні технології в органах Пенсійного фонду
<https://versii.cv.ua/news/informatsijni-tehnolohiji-v-orhanah-pensijnoho-fondu/5617.html>

4. Україна 2030. Е – країна з розвинутою цифровою економікою. Український інститут майбутнього. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html>.

Трегубенко Галина Петрівна

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», старший викладач*

РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах на територіях України зберігається високий ступінь ризику виникнення надзвичайних ситуацій різного характеру, що вказує на необхідність нового погляду на екологічну політику на рівні регіону. Саме регіональний рівень повинен стати пріоритетним в цьому напрямку. Регіон повинен деталізувати ці положення для певних об'єктів і регіональних екологічних систем.

Зазначимо, що регіональну політику держави потрібно розглядати в контексті чіткості інтересів, які вона реалізує. Наскільки специфічними є інтереси регіонів, що відображають історичні, етнічні, природні, економічні, соціальні, культурні особливості територій, настільки конкретно диференційованими є інтереси держави щодо них.

Суть та зміст політики в сфері природних ресурсів необхідно розглядати крізь призму більш широкого поняття – регіональної політики. В той же час, зміщуючи акценти економічних реформ у регіони, держава аж ніяк не повинна знімати з себе відповідальність за їхній соціально-економічний та екологічний стан. В такому випадку постає проблема пошуку компромісу між регіональними інтересами держави і місцевими інтересами регіону [1]. Саме на балансі цих інтересів і повинна ґрунтуватись регіональна політика.

У цьому контексті слід вказати на домінуюче місце політики в сфері природних ресурсів в системі регіональної політики, що пояснюється об'єктивною необхідністю екологізації всіх інших складових регіональної політики.

При розробці політики в сфері природних ресурсів на рівні регіону доцільно враховувати еколого-економічні особливості природних територій, що знаходяться в старопромислових і новоосвоюваних регіонах [2]. Тобто потрібно орієнтуватися на певну методологічну від-

мінність та доцільність врахування типологічних особливостей функціонування районів при розробленні відповідних стратегій екологічно-розвитку держави.

Отже, державна політика в сфері природних ресурсів при розробленні та реалізації відповідного адміністративного інструментарію повинна базуватися на специфічних екологічних та соціальних умовах регіону, стані його природного середовища, демографічній ситуації. Такий підхід, на думку європейських експертів, мотивує доцільність запровадження державою стратегії комплексного освоєння природних ресурсів, що передбачає правові заходи та еколого-правові вимоги до здійснюваної господарської діяльності, спрямовані, насамперед, на забезпечення правового режиму території, особливого порядку та умов користування природними ресурсами, їх комплексного, раціонального використання, охорони навколишнього середовища та екологічної безпеки, обмеження негативного впливу господарської діяльності на середовище проживання населення, реалізацію їх екологічних, соціальних та інших прав.

Зазначене стратегічне та функціональне спрямування державної політики в сфері природних ресурсів передбачає обов'язковість врахування сучасних індивідуально-типологічних екологічних умов життєдіяльності держави та регіонів.

Політика в сфері природних ресурсів на рівні регіону – це розгалужена система механізмів, норм і правил, що визначають специфіку і пріоритети регіонального розвитку в контексті національної екологічної доктрини, мають на меті забезпечення охорони навколишнього середовища, раціонального використання природних ресурсів, екологічної комфортності середовища для проживання населення та враховують цінність екологічних ресурсів при вирішенні політичних, соціальних і економічних завдань [3].

На основі державної політики в сфері природних ресурсів України розробляються регіональні та місцеві плани дій з охорони навколишнього природного середовища. Попри відмінності, які є між регіонами, політика регіонів має відповідати загальнонаціональним підходам, стратегіям, планам та узгоджуватись з ними. Для її реалізації необхідно насамперед вдосконалити нормативно-правову базу в галузі природоохоронної діяльності, систему державних стандартів, нормативів та екологічних вимог, враховуючи господарську діяльність кожного регіону на всій території країни, з метою забезпечення екологічно орієнтованої перебудови господарського комплексу всієї країни.

Література :

1. Буканов Г.М. Формування та реалізація державної екологічної політики на регіональному рівні : автореф. на здобуття д-ра. держ. упр. : 25:00:02 / Класичний приватний університет. Запоріжжя, 2021. 43 с. URL: http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/sites/default/files/dis_Bukunov.pdf (дата звернення: 25.04.2023 р.).

2. Зеркалов Д. В. Проблеми екології сталого розвитку : [Монографія]. / Д.В. Зеркалов. – К.: Основа, 2019. – 430 с. URL: http://www.zerkalov.kiev.ua/sites/default/files/problemi_ekologiyi_stalogo_rizvitku_monografiya.pdf (дата звернення: 25.04.2023 р.).

3. Хвесик М. А. Формування моделі управління природними ресурсами в ринкових умовах господарювання : [Монографія]. / М. А. Хвесик. – К. : ДУ ІЕПСР НАН України, 2019. – 304 с. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/browse?valuetype=author> (дата звернення: 25.04.2023 р.).

*Омельчук Леся Володимирівна,
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова, кандидат економічних наук, доцент
кафедри публічного управління та адміністрування*

*Омельчук Денис Олегович
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда
Юзькова, здобувач вищої освіти на магістерському рівні за
спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування,*

ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ЕПОХУ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Цифрова трансформація, що відбувається в сучасному світі, суттєво змінює вектор розвитку багатьох сфер життя, включаючи систему місцевого самоврядування. Технологічні досягнення та розширення цифрових можливостей надають нові можливості та виклики місцевим органам влади у реалізації їх функцій та завдань.

Один з основних викликів реформування місцевого самоврядування полягає в необхідності адаптації місцевого самоврядування до швидко змінюючого цифрового середовища. Розвиток технологій, таких як Інтернет речей, штучний інтелект, аналітика даних та інші, вимагає від місцевих органів влади знань та навичок в цифровій сфері. Перехід до електронних платформ, електронних сервісів та е-урядування ставить перед місцевими органами влади завдання забезпечити доступність та якість цифрових послуг для громадян та бізнесу.

Ще одним важливим викликом є захист кібербезпеки місцевих органів влади. Віртуалізація та цифровізація діяльності органів місцевого самоврядування можуть створювати загрози в області кібербезпеки, такі як хакерські атаки, витоки даних, маніпулювання електронними документами тощо. Крім того, важливо враховувати етичні аспекти використання цифрових технологій у діяльності місцевих органів влади, такі як захист персональних даних громадян, уникнення дискримінації, а також забезпечення принципів прозорості та відкритості. Тому, впровадження цифрових технологій повинно супроводжуватися відпо-

відними заходами забезпечення кібербезпеки, такими як захист мережі, шифрування даних, контроль доступу та навчання персоналу з питань кібербезпеки.

Однак, разом із викликами, цифрова трансформація також надає значні перспективи для реформування місцевого самоврядування. Однією з головних переваг є забезпечення більшої відкритості та прозорості в роботі місцевих органів влади. Цифрові технології дозволяють покращити доступ до інформації про рішення та процеси, які приймаються на рівні місцевого самоврядування, забезпечуючи громадянам можливість більш активної участі в прийнятті рішень та контролю за діяльністю органів влади [3].

Крім того, цифрова трансформація може сприяти оптимізації роботи місцевих органів влади, забезпечуючи ефективніше використання ресурсів, автоматизацію рутинних процесів, вдосконалення систем взаємодії між органами та громадянами, а також впровадження електронного документообігу та електронної звітності. Це може сприяти зниженню бюрократичних процедур, підвищенню якості послуг, забезпеченню ефективного взаємодії між органами влади та громадянами, а також підвищенню рівня довіри до місцевих органів влади [1].

Для успішної реалізації реформ місцевого самоврядування в епоху цифрової трансформації необхідно також забезпечити доступність та інклюзивність цифрових рішень. Зокрема, важливо враховувати різноманітність потреб та можливостей різних груп населення, забезпечувати доступність цифрових сервісів для людей з обмеженими можливостями, старших громадян, малозабезпечених груп та інших соціальних верств. Окрім того, важливо забезпечити компетентність та навички використання цифрових технологій у праці місцевих органів влади. Це включає навчання та підтримку посадових осіб місцевої влади в галузі цифрової грамотності, а також залучення фахівців у галузі технологій та інновацій до процесу реформування місцевого самоврядування. Також важливо забезпечити взаємодію та співпрацю між різними рівнями влади, громадськими організаціями та громадянами з метою врахування різноманітних потреб та думок у процесі впровадження цифрових рішень.

Потенціал реформування місцевого самоврядування в епоху цифрової трансформації великий і може мати багато перспектив. Одним із можливих напрямів реформи є впровадження «розумного міста» (smart city) – концепції, яка базується на використанні цифрових технологій та інновацій для покращення якості життя громадян, ефективного управління ресурсами та розвитку інфраструктури. Це може включати впровадження цифрових платформ для взаємодії між місцевими органами влади та громадянами, використання даних для прийняття рішень щодо розвитку міських сервісів та інфраструктури, впровадження «розумних» технологій у сферах енергетики, транспорту, водопостачання та відходів та багато іншого.

Ще одним важливим аспектом реформування місцевого самоврядування в епоху цифрової трансформації є забезпечення прозорості, відкритості та участі громадян у прийнятті рішень. Цифрові технології можуть забезпечити нові можливості для залучення громадян до процесу управління місцевим самоврядуванням. Наприклад, впровадження електронних платформ для збору думок громадян, петицій, пропозицій та реакції на їхні потреби. Це може сприяти залученню більш широкої аудиторії громадян до прийняття рішень, забезпечувати більш ефективний механізм зворотного зв'язку та врахування громадської думки у процесі прийняття рішень місцевої влади.

Окрім того, важливо враховувати соціальний аспект реформування місцевого самоврядування в епоху цифрової трансформації. Впровадження цифрових технологій може вплинути на зміну робочих місць, вимагати нових навичок та знань у виконанні роботи, що може вплинути на соціальну ситуацію та економічний розвиток місцевих громад. Тому важливо забезпечити соціальну відповідальність та залученість в процесі впровадження цифрових технологій в місцеве самоврядування. Це може включати розвиток програм підвищення кваліфікації та перепідготовки для місцевих службовців, сприяння створенню нових робочих місць у сфері цифрових технологій, а також впровадження заходів з мінімізації соціальних наслідків цифрової трансформації. Зокрема, важливо звернути увагу на гендерний аспект реформування місцевого самоврядування в епоху цифрової трансформації. Забезпечення гендерної рівності та рівних можливостей для участі жінок та чоловіків у процесах місцевого самоврядування є важливим аспектом. Цифрові технології можуть відкривати нові можливості для участі громадян, зокрема жінок, у процесах управління та прийняття рішень. Проте, важливо забезпечити доступність та рівний доступ до цифрових інструментів для всіх громадян, незалежно від їхньої статі, віку, соціального стану та рівня освіти.

Одним з важливих аспектів реформування місцевого самоврядування в епоху цифрової трансформації є розбудова інфраструктури цифрового зв'язку. Для успішного впровадження цифрових технологій, таких як електронні платформи, мобільні додатки, системи електронного документообігу тощо, необхідний доступ до швидкого та стабільного Інтернет-з'єднання. Тому важливо забезпечити розвиток цифрової інфраструктури в місцевих громадах, зокрема в сільських та віддалених районах.

Для успішного впровадження цифрових технологій у місцеве самоврядування також потрібно забезпечити фінансову стабільність та фінансування цих процесів. Це може включати алокацію додаткових коштів на впровадження цифрових рішень, а також розробку ефективних моделей фінансування, таких як партнерства з приватним сектором, грантові програми або краудфандинг [4].

Важливим аспектом впровадження цифрових технологій у місцеве самоврядування є також взаємодія між місцевою владою та громадсь-

кістю. Важливо створити відкритий та прозорий процес взаємодії, де громадяни можуть вільно висловлювати свої думки, ідеї та пропозиції через електронні платформи, а місцева влада має бути готовою враховувати цю думку в процесі прийняття рішень. Це може включати регулярні зустрічі, дискусії, громадські слухання та інші механізми залучення громадян до процесу управління [2].

Ще одним викликом є доступність цифрових технологій для всіх громадян, включаючи тих, хто може мати обмежений доступ до Інтернету або не має достатньої технічної компетенції. Для забезпечення широкого залучення громадян до процесу управління місцевим самоврядуванням, важливо враховувати цей аспект та розробляти механізми, які дозволяють всім громадянам брати участь у цифрових процесах, включаючи альтернативні канали зв'язку, доступні інтерфейси та навчання з використання цифрових інструментів. Однак, необхідно також враховувати, що цифрові технології не можуть повністю замінити традиційні канали зв'язку та взаємодії між громадянами та органами місцевого самоврядування. Важливо забезпечити баланс між використанням цифрових інструментів та збереженням принципів відкритості, прозорості та взаємодії у місцевому самоврядуванні.

Успішне впровадження цифрових технологій в місцевому самоврядуванні також потребує сприяння інноваційного середовища та стимулювання розвитку цифрових стартапів та підприємств. Залучення приватного сектору, науково-дослідницьких установ та громадських організацій може сприяти впровадженню новітніх цифрових рішень у місцеве самоврядування.

Література::

1. Копняк К. В., Покинйчереда В. В. Електронний документообіг в публічному управлінні: проблеми впровадження, переваги та перспективи. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. № 10. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1798> (дата звернення: 13.04.2023).

2. Сергієнко О., Ватаманюк О. Громадська участь/залучення громадян. Депутатська діяльність в округах (навчальний модуль). К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. 92 с.

3. Терещук. Г. Реалізація принципу прозорості в роботі органів місцевого самоврядування. Адміністративне право і процес. №5. 2018. С.141-145.

4. Шевченко Л. С. Цифрові трансформації бізнесу: економіка та консалтинг: матеріали регіон. наук.-практ. конф. молодих учених (Харків, 24 листоп. 2021 р.). М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, каф. екон. теорії. Харків : Право, 2021. 124 с.

Присяжнюк Валерія Володимирівна
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова, здобувачка вищої освіти на
магістерському рівні

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Цифрова трансформація – це необхідність у сучасному світі, де швидкість розвитку технологій зростає з кожним роком. Цифрові технології можуть допомогти підвищити ефективність та якість послуг, які надає місцеве самоврядування, покращити комунікацію між громадянами та органами влади, а також забезпечити більш прозору та демократичну роботу органів місцевого самоврядування.

Завдяки механізмам цифрової трансформації, органи місцевого самоврядування змінюють свій підхід до взаємодії з громадянами для досягнення інтеграції влади і громадських інститутів. Україна, так само як і решта світу, вживає важливі заходи для впровадження цифрових технологій, однак ще потрібно багато зробити для заміни застарілих систем та технологій, які використовуються в органах управління територіальних громад.

Цифрова трансформація місцевого самоврядування передбачає проведення комплексу заходів з поліпшення та модернізації процесів, що включають процедури реінжинірингу технологічної та організаційної баз. Основними компонентами є впровадження та розвиток цифрових комунікацій, формування та передача даних з метою більш ефективної взаємодії з громадянами для задоволення їх потреб і очікувань. В цифровому суспільстві державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування відіграють нові ролі і мають володіти відповідними цифровими навичками, знаннями, вміннями та компетентностями.

При плануванні впровадження цифрових ініціатив у громадах, органи місцевого самоврядування та ради повинні бути уважні до культурних та освітніх змін, що відбуваються в цих громадах. Врахування темпів технологічного розвитку та соціально-економічних інфраструктурних змін, що відбуваються в громадах, дозволяє робити висновки про якісний рівень розвитку громад у цифровій епісі.

Серед основних напрямків цифровізації місцевого самоврядування найбільш перспективними виділяють наступні:

- розвиток цифрових компетентностей посадових осіб місцевого самоврядування;
- цифровізація територіальних громад;
- цифрова трансформація муніципального управління;
- розвиток цифрової взаємодії влади та бізнесу;
- впровадження цифрових технологій у виборчу систему, зокрема на місцевих виборах [1, 132].

Коротко зупинимось на деяких з них. Цифрова компетентність – це впевнене, критичне та відповідальне використання та взаємодія з цифровими технологіями для навчання, роботи та участі у житті суспільства. Вона включає в себе інформаційну грамотність та використання даних, комунікацію та співпрацю, створення цифрового контенту (включаючи програмування), безпеку (включаючи цифрове благополуччя та компетентності, пов'язані з кібербезпекою) та розв'язання проблем [2, 56].

Щоб володіти цими навичками, посадовцям необхідні базові знання, навички та відповідні ставлення до використання цифрових технологій. Вони повинні мати знання про можливість, обмеження, наслідки та ризики використання цифрових технологій для підтримки комунікації, творчості та інноваційності. Тому важливо, щоб державні службовці розуміли загальні принципи, механізми та логіку, що лежить в основі цифрових технологій, які постійно розвиваються, і знати основи функціонування та використання різних пристроїв, програм та мереж.

У сучасному світі особливо важливо мати критичний підхід до достовірності та надійності інформації та даних, що стають доступними через цифрові засоби, і усвідомлювати юридичні та етичні принципи, пов'язані з використанням цифрових технологій. Крім цього, керівникам Цифрових громад потрібно враховувати, що кожна особа, кожний житель громади отримує можливість оволодіти вмінням використовувати цифрові технології для підтримки активного громадянства та соціальної інтеграції, співпраці з іншими, творчості для досягнення особистих, соціальних чи комерційних цілей.

Цифрові компетентності посадовців місцевих рад мають включати в себе не тільки базові навички а й більш просунуті вміння відповідно до Рамки цифрових компетентностей, розроблених Мінцифрою України [3]. Це висуває підвищені вимоги до посадовців, які мають не тільки використовувати, доступатись, фільтрувати, а й оцінювати, створювати, програмувати та поширювати цифровий контент. Вони повинні вміти керувати та захищати інформацію, вміст, дані та цифрові ідентичності, а також визнавати та ефективно працювати з програмами, пристроями, штучним інтелектом та роботами.

Ще одним важливим компонентом цифрової громади є штучний інтелект. Він може бути застосований для надання багатьох послуг у будь-якій життєвій ситуації громадянина, забезпечення швидких і точних відповідей на запитання громадян, виявлення і прогнозування потреб окремих осіб та груп населення, а також розробки ефективних муніципальних планів.

Ключовим аспектом розбудови цифрових громад є зміна вектору взаємодій з бізнесом, як таким суспільним актором, який випереджає владу у засвоєнні та застосуванні цифрових технологій. В цій ситуації виникає актуальна потреба зосередити увагу на можливості і необхідності використання цифрових технологій для забезпечення

орієнтації муніципального управління на кінцевий результат при взаємодії з бізнесом. [4, 10]

Цифрова трансформація місцевого самоврядування є важливим кроком до покращення якості життя мешканців міст та сільських районів. Вона може забезпечити підвищення рівня ефективності та прозорості в роботі органів місцевого самоврядування, збільшення громадської участі та покращення якості послуг для громадян. Оскільки цифрові рішення дозволяють забезпечити швидкий та зручний доступ до інформації та послуг, зменшити час, який мешканці проводять у чергах та зменшити витрати часу на відвідування офісів органів місцевого самоврядування.

Література:

1. Квітка. С., Новіченко. Н., Гусаревич. Н., Піскоха. Н., Бардах. О., Демошенко. Г. Перспективні напрямки цифрової трансформації публічного управління. Аспекти публічного управління. 2020. Т.8, №4. С. 129-146.

2. Новіченко. Н. Цифрові компетентності у системі ключових компетентностей людини для навчання протягом життя: тенденції розвитку в Європі та в Україні. Аспекти публічного управління. 2020. Т.8, №1 SI, С.54-59.

3. Опис рамки цифрової компетентності для громадян України. URL:

https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/mintsifra-opriyludnyue-ramku-tsifrovoi-kompetentnosti-dlya-gromadyan/%D0%9E%D0%A0%20%D0%A6%D0%9A.pdf

4. Бардах. О. Цифрова трансформація взаємодії влади та бізнесу: орієнтація на результат. Аспекти публічного управління. 2020. Т.8, №1. С. 10-11.

Пругло Сергій Анатолійович

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», магістрант спеціальності*

281 «Публічне управління та адміністрування»

ПРИНЦИПИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ НА ТЕРИТОРІАЛЬНОМУ РІВНІ

Управління ризиками надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру здійснюється в межах значень ризиків від мінімально можливого до прийняттого, визначених для конкретного об'єкта управління. Складовими управління ризиками є ідентифікація джерел небезпек, моніторинг параметрів джерел небезпек, що впливають на величину ризику, оцінка поточного значення ризику з урахуванням реальних параметрів та статистичних даних, порівняння поточного значення ризику з прийнятним, визначення заходів щодо зменшення ризику, вплив на параметри джерел небезпек та захисних бар'єрів,

оцінка результативності вжитих заходів. Практична реалізація управління ризиками вимагає створення систем управління техногенною і природною безпекою на всіх ієрархічних рівнях єдиної державної системи цивільного захисту населення і територій.

За своїм характером управління ризиками є комплексним, має дві складові, техногенну і природну, і спрямоване на зниження інтегрального ризику, обумовленого спільною дією небезпечних техногенних і природних чинників.

Управління ризиками надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру має здійснюватися на основі наступних принципів:

- принцип прийнятності ризику, який полягає у визначенні і досягненні у державі соціально, економічно, технічно і політично обґрунтованих нормативних значень ризиків для населення, навколишнього природного середовища та об'єктів економіки;

- принцип превентивності передбачає максимально можливе і завчасне виявлення небезпечних значень параметрів стану чи процесу і ініціюючих подій, які створюють загрозу виникнення надзвичайних ситуацій, та вжиття конкретних заходів, спрямованих на нейтралізацію цієї загрози та/або пом'якшення її наслідків;

- принцип мінімізації ризику, згідно з яким ризик надзвичайної ситуації необхідно знижувати настільки, наскільки це можливо, добиватися досягнення розумного компромісу між рівнем безпеки і розміром витрат на її забезпечення;

- принцип повноти, відповідно до якого ризик для життєдіяльності людини чи функціонування будь-якого об'єкта є інтегральною величиною, яка має визначатися з урахуванням всіх загроз виникнення аварій і/або надзвичайних ситуацій та врахування людського чинника;

- принцип адресності, який полягає в тому, що ризиком повинен управляти той, хто його створює;

- принцип вибору доцільного значення ризику, відповідно до якого суб'єкт управління ризиком забезпечує в межах від мінімального до гранично припустимого таке значення ризику, яке він вважає доцільним, виходячи з наявних у нього економічних, технічних та матеріальних ресурсів та існуючих соціальних і політичних умов; суб'єкт господарювання, вибираючи доцільне значення ризику, гарантує певний рівень безпеки для населення та сплату страхових виплат, якщо аварія сталася;

- принцип обов'язковості інформування, полягає в тому, що кожний суб'єкт управління ризиком зобов'язаний регулярно надавати органам державної влади та місцевого самоврядування реальні значення ризиків.

Управління ризиками надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру має розглядатися як невід'ємна частина державної політики національної безпеки і соціально-економічного розвитку держави, однією з найважливіших функцій всіх органів виконавчої

влади та суб'єктів господарювання всіх форм власності і має здійснюватися на основі зазначених вище принципів.

Право на безпечну життєдіяльність в Україні гарантується системою загальнодержавних організаційних, інженерно-технічних, санітарно-гігієнічних, протиепідемічних та інших заходів, спрямованих на запобігання надзвичайним ситуаціям. Безпечність середовища, в якому існує людина, має також гарантуватися державою нормуванням ризиків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, які можуть в ньому виникати.

Ризик визнається невід'ємною негативною властивістю будь-якої діяльності. При зниженні ризику обов'язково має враховуватися вартість заходів, призначених на зниження імовірності виникнення та зменшення розміру наслідків надзвичайних ситуацій.

Нормування ризиків є спеціально організованою нормативно-правовою діяльністю з розроблення і затвердження норм техногенної і природної безпеки, правил і регламентів господарської діяльності, які визначаються на основі значень ризику в межах прийнятних значень. Нормування є тим засобом, який встановлює у державі межі допустимості техногенної діяльності та границі захисту від небезпечних природних явищ. Нормативи ризиків мають утворювати критеріальну основу для механізмів регулювання техногенної та природної безпеки.

*Сидоренко Світлана Станіславівна
аспірантка кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональної Академії управління персоналом,
Академік Міжнародної Академії культури безпеки, екології та
здоров'я, вчитель початкових класів Броварського ліцею № 6*

ВЕКТОРИ КОМУНІКАТИВНИХ ПРОЦЕСІВ У БЕЗБАР'ЄРНІЙ СФЕРІ ПРОСТОРУ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

На сучасному етапі розвитку безбар'єрної сфери простору освіти України соціальне замовлення у галузі публічного управління на муніципальному рівні потребує нової філософії, найважливішим принципом якої є гуманізація суспільних взаємин. Це орієнтує навчальний процес на формування особистості керівних кадрів і педагога, свідомості та мислення.

КОМУНІКАЦІЯ – смисловий та ідеально-змістовий аспект соціальної взаємодії. Дії, свідомо орієнтовані на їх смислове сприйняття, називають комунікативними. Основна функція комунікації в суспільстві – досягнення соціальної спільності при збереженні індивідуальності кожного її елемента. Структура простої комунікації. включає як мінімум:

1) два учасників-комунікантів, наділених свідомістю, котрі володіють нормами деякої семіотичної системи, наприклад, мови;

2) ситуацію (або ситуації), яку вони прагнуть осмислити і зрозуміти;

3) тексти, що виражають сенс ситуації в мові або елементах зазначеної семіотичної системи;

4) мотиви та цілі, що роблять тексти спрямованими, тобто те, що спонукає суб'єктів звертатися один до одного;

5) процес матеріальної передачі текстів.

Таким чином, тексти, дії з їх побудови і, навпаки, дії з реконструкції їх змісту і сенсу, а також пов'язані з цим мислення та розуміння, складають зміст комунікативної взаємодії. За типом відносин між учасниками виділяються міжособові, публічні, масові комунікації. За типом використовуваних семіотичних засобів можна виділити мовну, паралінгвістичну (жест, міміка, мелодія), речово-знакову (зокрема, художню) комунікації [1, С.20-24].

При аналізі і описі механізмів комунікації необхідно розрізняти:

1) Комунікацію у широкому сенсі – як одну з основ людської життєдіяльності та багатообразні форми мовної діяльності.

2) Інформаційний обмін з технологічно організованих системах;

3) Мисленнєву комунікацію як інтелектуальний процес, що має витриманий ідеально-змістовий план і пов'язаний з певними ситуація

Проблема формування у керівних і педагогічних кадрів до створення безбар'єрної сфери навчання дітей з особливими освітніми потребами багатоаспектна, є неперервна і тривала. Перш за все йдеться про професійну, особистісну та психологічну підготовку до розвитку безбар'єрної сфери в просторі освіти у контексті навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку.

На сьогоднішній день ця проблема стоїть досить гостро та потребує розробки науково та практично обґрунтованих шляхів її вирішення. Аналіз наукової літератури показує, що поняття «готовність» практично не зустрічається в самостійному значенні і частіше за все має значення в контексті певної професії, до якої воно належить [2].

Ставлення керівних і педагогічних кадрів до інноваційної діяльності, внутрішній настрій на її реалізацію; здатність аналізувати і оцінювати свої вміння та навички у процесі реалізації інноваційної діяльності дає можливість впроваджувати у розвиток безбар'єрної сфери закладу освіти власні творчі здобутки [3,4].

Має значення володіння системою різних методів і прийомів пізнання та творчого перетворення дійсності відповідно до її законів, оволодіння теоретичними основами дослідницької діяльності, формування власної педагогічної філософії. Володіння технологіями, методами та прийомами професійної діяльності, необхідними вміннями та навичками для реалізації інноваційної діяльності та ступінь володіння вміннями і навичками, необхідними для реалізації інноваційної діяльності.

Висновки: таким чином, механізми публічного управління розвитком безбар'єрної сфери у закладі освіти щодо формування готовності

керівних і педагогічних кадрів закладу освіти до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами має забезпечити його ґрунтовними знаннями з корекційної педагогіки, спеціальної психології, методик корекційної роботи, корекційним компонентом застосування методів спеціальної дидактики та виховання, способами проектування і реалізації корекційних завдань залежно від типу уроку, нозології, індивідуальних особливостей учнів з особливими потребами.

Література:

1. Злобіна О. Особистість сьогодні: адаптація до суспільної нестабільності / О. Злобіна, В. Тихонович. – К., 1996. – С. 9.10. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / за заг.ред. І. Д. Звереві. Київ–Сімферополь : Універсум, 20013. 536 с.

2. Олексієнко О.М. Адаптаціогенез як державний механізм упровадження здоров'язбережувального управління освітою / О.М. Олексієнко // Сучасні проблеми підготовки та професійного удосконалення працівників сфери освіти: тези VII Міжнародної науково-практичної конференції. – Чернівці, 2021. – с.67-68.

3. Семенець-Орлова І. Державне управління освітніми змінами в Україні : теоретичні засади : монографія / І. Семенець-Орлова. – К. : ЮСТОН, 2018. – 420 с.

4. Ярошук Н. Формування професійної готовності майбутніх вихователів до педагогічної діяльності в умовах інклюзивної освіти / Н.Ярошук, О.Мельничук // Освіта дітей з особливими потребами: від інституалізації до інклюзії // Зб. тез. доп. / Редкол.: В.В.Засенко, А.А. Колупаєва, Н.І.Лазаренко, З.П.Ленів. – Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. – С. 382-384.

СЕКЦІЯ 3. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

---

*Бондаренко Вікторія Вадимівна, Дідечкін Антон Васильович
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка» студенти, ННІ ФЕУП, група 101-П*

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ВАЛЮТНОГО ФОНДУ У ВІЙНІ В УКРАЇНІ

Нині Україна переживає не легкі часи. Знаходячись в стані воєнних дій, українські захисники, всіма силами намагаються захистити нашу країну від російської агресії.

Всі ми пам'ятаємо, ті жахливі події 24 лютого 2022 року, які змінили життя мільйона українців. Ця подія стала шоком не тільки для українського народу, а і всього цивілізованого світу, і тому такі країни як Польща, Велика Британія, Сполучені Штати Америки, та багато інших країн допомагають Україні на цей час. В стороні не могли залишатися і світові організації, які по цей день допомагають нам. Однією з таких організацій став Міжнародний валютний фонд (надалі буде застосовуватися абревіатура МВФ).

МВФ є спеціалізованою установою ООН із дуже широкою автономією. Фонд було засновано у 1945 році для сприяння монетарному співробітництву та торгівлі, забезпечення фінансового зростання та збільшення зайнятості населення. До Фонду входять 189 держав, які керують організацією через Раду Директорів.

Україна є членом МВФ із 1992 року. З моменту завершення Революції Гідності, з урахуванням трьох програм МВФ Stand-by 2014-2020 років, а також Механізм Розширеного Фінансування (EFF) – Україна отримала фінансову підтримку від МВФ загальним обсягом 16,61 млрд. дол. США [1].

Співпраця МВФ та України потрібна для того щоб відбулася стабілізація фінансової української системи, були проведені структурні реформи, а також створення підґрунтя для сталого економічного зростання. Роль фонду полягає в тому щоб допомогти Україні поновити свою фінансову спроможність, підказуючи, як найбільш ефективно впроваджувати програму реформ.

Через воєнні дії росії економічна перспектива України є дуже невизначеною. На відміну від стандартного сценарію програми МВФ, яка є вже заздалегідь продуманим планом, в Україні може розвинути кілька результатів подальших дій, саме через цю невизначеність, яка є результатом війни.

Нова програма влади, яку підтримує МВФ, має на меті забезпечити макроекономічну та фінансову стабільність, каталізувати зовнішнє фінансування та створити основу для структурної політики, яка закла-

дає основи для післявоєнного відновлення, реконструкції та остаточного вступу до Європейського Союзу. зокрема[2]:

- Фіскальна політика.
- Грошово-кредитна та курсова політика.
- Фінансовий сектор.
- Управління та зростання.
- Стратегія фінансування та стійкість боргу.

Для ефективної співпраці з МВФ нам потрібно продумати чіткий план для реалізації коштів, які надає нам ця організація, тому що якщо уважно вивчати всі програми які надавалися Україні МВФ, то можна побачити що у нас просто не має визначеного плану і єдиного погляду на системну реструктуризацію економіки. Також Україна повинна більш виважено та наполегливо відстоювати та захищати свої національні інтереси, які мають бути першим пріоритетом у процесі співпраці з МВФ [3].

12 квітня 2023 року президент України Володимир Зеленський узяв участь у третьому засіданні круглого столу міністрів під загальним керівництвом уряду України, Групи Світового банку і МВФ. На цьому засіданні він звернувся з потребою погодження програми підтримки для покриття першочергових проєктів швидкого відновлення. Загальний обсяг таких проєктів – 14,1 мільярда доларів США. А також висловився про те що треба працювати над конкретними механізмами спрямування заморожених російських актів на компенсацію завданих росією збитків[4].

Після перемоги України вона ще довгий період часу буде відновлювати свою економіку. Значна міра інвестицій повинна буде надходити з приватних джерел, переважно іноземних. Програма МВФ підтримуватиме владу у здійсненні важливих реформ для підтримки реконструкції та шляху до вступу до Європейського Союзу.

Література:

1. Про Міжнародний валютний фонд. Електронний ресурс. URL: <https://mof.gov.ua/uk/myvf> (дата звернення 15.04.2023)
2. Серед війни Україна зберігає макроекономічну стабільність і починає реформи. Електронний ресурс. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2023/04/05/cf-amid-war-ukraine-is-maintaining-macroeconomic-stability-and-embarking-on-reforms> (дата звернення 15.04.2023)
3. Міжнародний валютний фонд і його вплив на фінансову систему України. м. Київ, Україна. БІЗНЕСІНФОРМ 2021. с. 302. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2021-10_0-pages-298_304.pdf (дата звернення 25.04.2023)
4. Відео з виступом президента України до МВФ і Групи Світового банку. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=EdxtVbSUrnU> (дата звернення 15.04.2023)

Деркаченко Віталій Васильович
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», магістрант спеціальності 281
«Публічне управління та адміністрування»

ВЗАЄМОДІЯ ВЛАДИ ТА БІЗНЕСУ: МОДЕЛІ ТА ІНСТРУМЕНТИ

При створенні системи взаємодії влади та бізнесу необхідно визначити основні засади цієї взаємодії, які б враховували баланс інтересів. Причому такий баланс має влаштовувати як інтереси влади, так і інтереси бізнесу.

На сьогоднішній день у демократичних державах система взаємовідносин влади та бізнесу побудована на балансі інтересів та партнерстві. Україна також прагне розвивати цей напрямок, але в умовах війни ми не можемо сказати про те, що розвиток нашої країни повністю побудовано на принципах балансу інтересів у взаємодії влади та бізнесу. Основним напрямом розвитку взаємодії влади та бізнесу є тенденція посилення співпраці влади та бізнесу, як у розвинених, так і в країнах, що розвиваються. Переважно така співпраця проявляється у суспільно значущих галузях економіки: електроенергетика, транспорт, соціальна інфраструктура (охорона здоров'я та освіта), аграрний комплекс. Це пов'язано з тим, що підприємства цих галузей, як правило, мають стратегічне значення і не можуть бути повністю приватизовані, але, водночас, держава не завжди має достатні ресурси та управлінський досвід, необхідні для їх розвитку.

Серед принципів, якими варто керуватися державі у відносинах з бізнесом є розвиток державно-приватного партнерства, яке націлене на зниження інвестиційних ризиків, насамперед у розвитку транспортної, енергетичної та комунальної інфраструктури, а також підтримка ініціатив бізнесу за участю у розвитку соціальної сфери та інших.

Між владою і бізнесом завжди було, є і буде протиріччя і протистояння, і саме подолання цього протистояння і вирішення різноманітних протиріч і є рушійна сила прогресу суспільства.

Потужна державна структура, з одного боку, з особи своїх інститутів – міністерств, інших органів управління, силових структур та ін., протистоїть ризикованому бізнесу, з іншого боку. Тому бізнес зацікавлений у створенні різноманітних спілок, асоціацій, що ведуть діалог з органами влади.

Важливим принципом взаємодії влади з бізнесом, розвитку механізму державно-приватного партнерства є принцип балансу інтересів. Проблеми організації та вдосконалення взаємодії органів державної влади та бізнес-спільноти особливо актуальні у соціально-економічній ситуації, що складається в Україні.

Взаємодія влади та бізнесу сьогодні широко обговорюється у ділових колах та суспільстві загалом і, проте, у відносинах бізнесу та

органів державної влади є ще низка невирішених проблем. На думку експертів, не встановлено чітких та незмінних «правил гри», не створено умов для сприятливого інвестиційного клімату, а наявна правова база не гарантує недоторканність приватної власності [1, С. 5].

У рамках взаємодії влади та бізнесу кожна сторона ставить перед собою певні завдання від такої співпраці. Кожна зі сторін такої співпраці переслідує свої інтереси та робить все для того, щоб отримати максимальну вигоду. Так, наприклад, держава, здійснюючи свою діяльність, проводить цілу низку заходів для розвитку бізнес-середовища та залучення бізнесу до процесу соціально-економічного розвитку країни. При цьому влада розраховує на те, що після проведення таких заходів отримає свого роду feedback (зворотний зв'язок, віддача).

Представники бізнесу, у свою чергу, також у своїй діяльності розраховують на те, що їхня успішна взаємодія з державою принесе свої плоди.

Виділяють вісім видів взаємодії влади та бізнесу:

- фінансова взаємодія (влада та підприємницькі структури взаємодіють при розробці та реалізації фінансових програм та планів бізнесу взаємодіє з владою);

- матеріальна взаємодія (взаємодія у сфері постачання товарів та послуг для державних потреб);

- просторова взаємодія (операції із земельними ділянками та нерухомістю тощо);

- проектно-управлінська взаємодія (взаємодія органів влади та бізнесу в рамках розробки програм розвитку, певних стратегій, при цьому бізнес найчастіше розглядається як інвестор);

- «стратегічний аутсорсинг» (має на увазі передачу сторонньому підряднику деяких бізнес-функцій або частин бізнес-процесу компанії);

- створення спільних підприємств бізнесом та державою;

- конкурсні методи взаємодії бізнесу та влади (компанія виграє конкурс, організований за спеціальною розробленою схемою державою; виконання муніципального замовлення та муніципального гранту та ін.);

- взаємодія в рамках законотворчого процесу.

Взаємодія влади та бізнесу буде успішною лише тоді, коли кожен суб'єкт цієї взаємодії в процесі своєї діяльності враховуватиме інтереси іншого таким чином, щоб їхня співпраця призводила до досягнення єдиної мети – ефективного використання суспільних та економічних ресурсів та їх розвитку. Ця співпраця має бути прозорою та відкритою.

Література:

1. Запатріна І.В. Публічно-приватне партнерство в Україні: перспективи застосування для реалізації інфраструктурних проектів і надання публічних послуг / І.В. Запатріна // Економіка і прогнозування. 2022. № 4. С. 62–86.

Варанкін Кирило Сергійович
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», студент 3 курсу

КОНВЕРГЕНЦІЯ ДЕРЖАВ В ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ЇХ ДЕРЖАВНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ

У Декларації про принципи міжнародного права, прийнятій Генеральною Асамблеєю ООН 24.10.1970 р., зазначено, що кожна держава має невід'ємне право вибору політичної, економічної, соціальної й культурної системи без втручання з боку інших держав [1, с. 685].

Поняття економічного суверенітету вважається одним із найбільш суперечливих у науковій і публіцистичній літературі, що пояснюється тим, що феномен економічного суверенітету має не лише економічне, але й юридичне навантаження. З цього приводу І. Бліщенко та Ж. Дорія зазначають, що хоча цей термін часто вживається в теорії й практиці держав, однак залишається одним із найбільш суперечливих і не до кінця досліджених правових категорій [2, с. 201]. Економісти розглядають економічний суверенітет як категорію економічну. Однак, враховуючи той факт, що політична незалежність без економічної незалежності не забезпечує повного державного суверенітету, обґрунтованим є характеризувати економічний суверенітет і як правову категорію. Отже, поняття економічного суверенітету може вважатися економіко-правовим поняттям. Найбільш компактним і прийнятним можна вважати визначення економічного суверенітету як верховенства держави у внутрішніх економічних справах (внутрішній аспект) і економічної рівноправності держави на міжнародній арені (зовнішній аспект суверенітету).

Протягом багатьох десятиліть регіональна економічна інтеграція є невід'ємним феноменом міжнародного господарського життя, розширюються її масштаби й удосконалюються форми. Сьогодні в інтеграційні процеси залучені практично всі країни світу, деякі беруть участь в десятках угод, спрямованих на зближення із закордонними партнерами в торгово-економічній сфері. У рамках інтеграційних угруповань і угод у даний час реалізується близько 60 % міжнародної торгівлі [5, с. 1-2].

Для позначення процесу економічного зближення двох або кількох суб'єктів господарювання, регіонів або країн прийнято використовувати термін «економічна конвергенція» або «конвергенція в економічній сфері». Процес розвитку міжнародної економічної конвергенції та необхідність її правового регулювання актуалізує низку правових і практичних проблем щодо державного суверенітету, співвідношення держави та наднаціональних утворень в міжнародних економічних відносинах, приведення національного законодавства у відповідність

до інтеграційних угод, перевірку відповідності таких угод Конституції та ін.

В умовах конвергенції зростають загрози національному суверенітету, фінансовій та валютній безпеці держави. В Європейському Союзі, Угоду про асоціацію з яким Україною підписано у 2014 році, реалізується концепція «спільного» суверенітету, згідно з якою формальний суверенітет зберігається за державами-членами, а фактичний значною мірою реалізується національними урядами та інститутами ЄС спільно, що відповідає принципам лояльного співробітництва, субсидіарності і пропорційності, які характеризують сьгодні відносини між Євросоюзом і державами-членами [4, с. 115]. Проте, недостатня збалансованість зовнішньополітичного і зовнішньоекономічного курсу є чинником, що негативно впливає на міжнародну позицію держави, внаслідок чого вона може втратити міжнародно-політичні можливості реалізації свого суверенітету.

Досліджуючи проблеми досягнення реальної конвергенції в Європейській валютній системі, Буторіна О. В. виділяє основні умови введення єдиної валюти на спільній території, у тому числі, господарства країн-членів відкриті відносно один одного; фактори виробництва вільно переміщуються по території валютного союзу; заробітна плата і ціни рухливі в обох напрямках; країни-члени мають високодиверсифіковане виробництво; господарства країн-членів приблизно однаково реагують на один і той же зовнішній вплив [3].

Професор Гарвардського університету Джефрі Франкель, досліджуючи питання введення євро в країнах Центральної та Східної Європи, виділяє основні переваги та недоліки вступу цих до зони євро. До переваг учений відносить розвиток торгівлі і зростання; основним недоліком зазначає втрату можливості проводити незалежну валютну політику. Підтвердження справедливості його висновків знаходимо в негативному досвіді Греції в період світової фінансової кризи 2000-х і 2010-х років: неможливість проведення незалежної валютної політики призвело до того, що в умовах значних соціальних виплат та великого державного боргу Греція не мала можливості зробити додаткову емісію євро, яку мала при існуванні національної валютної одиниці. Більш того, Д.Франкель доводить, що після вступу в Європейський Союз країни не повинні одразу вступати в Євросоюз, аргументуючи це тим, що такі нові країни-члени все ще можуть страждати від асиметричних шоків.

Інтеграція України до світового фінансового простору відкриває не тільки нові можливості розвитку фінансового сектору, але й породжує потенційні загрози, найсуттєвішими серед яких є втрата контролю над фінансовою системою та можливості підтримки розвитку стратегічно важливих галузей національної економіки, а, отже, як наслідок, втрата економічного суверенітету країни.

Стійкість національної валюти, її конвертованість визнається неодмінним атрибутом фінансової безпеки будь-якої країни. Згідно стат-

ті 6 Закону України «Про економічну самостійність Української РСР», Україна на своїй території самостійно організує банківську справу і грошовий обіг; за допомогою Національного банку України нагромаджує валютні запаси для валютного забезпечення та повної зовнішньої конвертованості національної грошової одиниці [6]. Умовами досягнення дійсної стабільності та оборотності гривні є, перш за все, досконале валютне законодавство, обґрунтована валютна політика, чітка валютна система, нормально функціонуючий валютний ринок. Українське валютне законодавство ще очікує на своє удосконалення. Поняття валютної безпеки також залишається не до кінця визначеним на законодавчому рівні. На думку окремих учених, валютна безпека держави це ступінь забезпеченості її валютними коштами, достатній для додержання позитивного сальдо платіжного балансу, виконання міжнародних зобов'язань, накопичення необхідного обсягу валютних резервів, підтримання стабільності національної грошової одиниці [7, с. 13].

Література:

1. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. – К. : «Укр. енцикл.», 2003. — 736 с.
2. Блищенко І. Поняття економічного суверенітету країни / І. Блищенко, Ж. Дорія // – 2000. – № 1. – С. 200-217
3. Буторина О.В. Міжнародні валюти: інтеграція та конкуренція. – М.: Вид. Будинок «Ділова література», 2003. – 368 с.
4. Яковюк І. В. Правові основи європейської інтеграції та її вплив на державно-правовий розвиток України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01; 12.00.11/ Яковюк Іван Васильович. – Харків, 2013 – 474 с.
5. Дзьобань О. Національні інтереси як основа національної безпеки: світоглядно-методологічні аспекти / О. Дзьобань // Вісник академії правових наук України. – 2010. – № 3 (62). – С. 124—136.
6. Про економічну самостійність Української РСР: Закон України від 03.08.1990 р. № 142-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1990. – № 34. – Ст. 499.
7. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня д-ра екон. наук : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / О. І. Барановський ; Ін-т екон. прогнозування НАН України. Київ, 2000. 36 с.

*Дорошенко Віталій Олегович, Конійка Олександр Юрійович
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», студенти*

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН

Податки є складною та впливовою фінансовою категорією, яка має велике значення для всіх економічних явищ та процесів. З одного боку, вони є основою існування держави і мірою її можливостей у

світовому економічному просторі для розвитку науки, освіти, культури, забезпечення економічної безпеки та підвищення суспільного добробуту громадян. З іншого боку, податки є інструментом перерозподілу доходів між юридичними та фізичними особами в державі. Мобілізація та використання цих ресурсів зачіпає інтереси не лише окремих громадян та підприємців, але й цілих соціальних груп та верств населення.

Україна має податкову систему, яка схожа за складом та структурою на системи країн Європейського Союзу, і законодавство з питань оподаткування враховує європейські норми та міжнародні стандарти. Однак, відмінність полягає у тому, що українська податкова система не є інструментом для підвищення конкурентоспроможності держави та не стимулює економічну активність суб'єктів господарювання [2, с. 35]. Ця система формування державних доходів є переважно фіскальною та відображає недосконалість перехідної економіки. Незважаючи на спроби удосконалити податкову систему, шляхом прийняття окремих законів, вона має недоліки, такі як неузгодженість окремих норм та великий обсяг тіньових оборотів, що є характерними рисами стану економіки [1].

На жаль, у зусиллях наблизити податкову систему України до стандартів ЄС, наші податкові законодавці формально підійшли до цього виклику. Вони помилково вважали, що імплементація деяких податкових директив ЄС до Податкового кодексу України буде достатньо.

В результаті, ми маємо сформовану податкову систему, яка на перший погляд виглядає прийнятною, але насправді є складною системою окремих елементів, які не інтегровані в єдину систему і містять багато юридичних колізій та логічних суперечностей [2, с. 36]. А суть полягає у тому, що ми не можемо без врахування реалій нашого життя впроваджувати податкові директиви та європейські стандарти, зокрема через те, що окремі директиви на думку податкових експертів самого ЄС є застарілими і потребують актуалізації з урахуванням нових реалій часу.

Існуюча податкова система України характеризується наступними негативними рисами: податкова система України характеризується передусім фіскальною спрямованістю, що є лейтмотивом більшості змін, які вносяться до податкового законодавства; нормативно-правові акти з питань оподаткування є складними та нестабільними, окремі законодавчі норми – недостатньо узгоджені, інколи суперечливі. Питання оподаткування і досі регулюються не тільки законами, а і декретами Кабінету Міністрів України, указами Президента України. Через наявність у законодавчих актах норм непрямої дії значна кількість питань у сфері оподаткування регулюється підзаконними актами. У зв'язку з тим, що чимало податкових норм мають неоднозначне тлумачення при їх застосуванні, це негативно позначається на діяльності суб'єктів господарювання, знижує привабливість національної еконо-

міки для іноземних інвесторів; витрати на адміністрування окремих податків є більшими порівняно з доходами бюджету, що формуються за рахунок їх справляння; механізм митно-тарифного регулювання не дає можливості оперативно реагувати на зміни кон'юнктури світового ринку та структури економіки в Україні[1].

Ці недоліки призвели до проблем системного характеру, таких як податкова заборгованість платників перед бюджетом та широкомасштабне ухилення від оподаткування.

Зараз в умовах війни була запроваджена нова податкова модель, яка передбачає кардинальні зміни щодо єдиного податку, зменшення податку на додану вартість («ПДВ») та акцизу на пальне, податкові стимули для ведення бізнесу та благодійності на час війни та післявоєнного стану для розбудови країни. Основні зміни податкового законодавства на період дії воєнного стану: спрощена система оподаткування: великому бізнесу також дозволено застосовувати спрощену систему оподаткування – ліміт обсягу доходу для третьої групи збільшено до 10 млрд грн. протягом календарного року; ПДВ: на період дії воєнного стану застосовується ставка ПДВ у розмірі 7% для імпорту та постачання на територію України бензину, дизельного палива, скрапленого газу та нафти; податок на доходи фізичних осіб («ПДФО»): не оподатковується ПДФО благодійна допомога, надана учасникам бойових дій та особам, які живуть на території бойових дій та які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації;

Враховуючи все вищезазначене можна сказати, що для реформування податкової системи України необхідно визнати, що вона вже існує і, незважаючи на недоліки, не потребує радикального перетворення. Тому створення нової законодавчої бази повинно враховувати традиції існуючої системи та відповідати світовим тенденціям у сфері оподаткування.

Література:

1. Олена Ференс. (2021). Реформування податкової системи України. https://minjust.gov.ua/m/str_11350
2. М. Л. Швайко. Особливості податкової політики України в сучасних умовах. Харків. Університет імені В. Н. Каразіна. 2019. 35-36 с.

Жук Наталія Анатоліївна

к. ю. н., старший науковий співробітник НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України, доцент кафедри публічного управління, адміністрування та права Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

**ДЕРЖАВА ЕКОНОМІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ЯК
АЛЬТЕРНАТИВА КОНЦЕПТУ «ВІЛЬНОГО РИНКУ»:
ФАКТОРИ, АКТУАЛЬНІСТЬ, МЕЖІ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ**

В умовах системної кризи капіталістичної формації та нездатності у цих обставинах інституцій ліберально-глобалістської парадигми розвитку людства запропонувати ані оптимальні шляхи розв'язання сучасних викликів, що постали перед народами світу (зокрема, наслідків еволюції економічної та соціальної нерівності, тобто безпрецедентного збільшення прірви між найбагатшими і найбіднішими навіть у розвинутих суспільствах [2]), ані концепцію майбутнього, яка б відповідала справедливим очікуванням народів, увага дослідників закономірно має повертатися у площину аналізу питання щодо необхідності посилення державного регулювання сфери економіки та перегляд встановлених лібералізмом допустимих меж вторгнення держави в економічне життя суспільства. Це є тим більш затребуваним для суспільних систем в умовах наявних і зростаючих загроз військової агресії, участі у збройному протистоянні, чинного військового стану тощо, об'єктивні обставини чого самі сприяють становленню запланованої державою військової економіки.

Нагадаємо, що різкий розворот пострадянських країн від соціалізму у бік лібералізму ознаменувався такою ж різкою відмовою від більшості науково-практичних підходів, що використовувалися в радянський період, попри їх практичну недефективність, доведену активним використанням в капіталістичних країнах у різні часи та за різних обставин. Це стосується, у тому числі, парадигми економічного планування, тобто такій системі розподілу ресурсів усередині держави, при якому уряд держави приймає економічні рішення на основі економічного плану з метою забезпечення стабільного розвитку країни, підвищення конкурентоспроможності, задля сприяння структурним перетворенням, економічному зростанню в умовах ринкової економіки, або просто задля стабілізації ринку. Сполучені Штати Америки, взірць капіталізму, використовували планову економіку як під час Першої та Другої світових воєн, так і після них, здійснюючи централізований розподіл ресурсів та створюючи нові державні відомства задля керівництв ключовими галузями економіки. Та й сьогодні саме через уряд США розподіляється понад 50% усіх інвестицій та фінансування наукоємних розробок. Планова економіка функціонувала в Індії з часу

звільнення від колоніальної залежності від Великобританії у 1947 р. аж по 1990 рік. Великим державним сектором економіки та активним центральним державним плануванням відрізняються Франція та Саудівська Аравія. До речі, й Європейський Союз в його існуючому форматі є насамперед інституцією, яка покликана здійснювати регулюючий вплив на економічну сферу задля вирівнювання розвитку окремих країн-членів в контексті загального напрямку на гармонізацію їх взаємодії, з одного боку, у межах Союзу, а з іншого – між ЄС та іншими суб'єктами світової економіки.

Не будемо заперечувати, що добра довготривала справа завжди ретельно планується, а держава у своєму найвищому покликанні, безумовно, має бути саме «доброю справою». В умовах же підключення майже усіх держав світу до механізмів і інституцій світового господарства (насамперед, ВТО, МВФ та Всесвітнього банку), коли задеклароване співробітництво у виробничій та торговій сферах насправді представляє собою гостру конкуренцію між суб'єктами транснаціональних зв'язків з приводу джерел сировини та ринків збуту продукції (недаремно й марксистки, й сучасні економісти підкреслюють умовний характер конкуренції та розвінчують інші численні міфи концепції «вільного ринку» [наприклад, див: 3]), державне економічне планування стає обов'язковою передумовою та основою розвитку будь-якого суспільства. При цьому слід зважати, що, на відміну від соціалістичного планування, державне економічне планування розвитку не націлене на відмову від використання дієвих ринкових механізмів в інтересах захисту національного виробництва і не виключає використання грошей, про що слушно зазначено у рецензії на гостро актуальну книгу Іана Флетчера «Вільна торгівля не працює: Що замінить її і чому?» [3]: «Старі ярлики, які прив'язували «вільну торгівлю» до «протекціонізму», навряд чи здаються доречними в сучасному контексті...» [4].

З точки зору теорії економічне планування представляє собою процес координації діяльності народно-господарського комплексу, який ініціюється та здійснюється урядом з метою максимально повного задоволення внутрішнього попиту на засоби виробництва та предмети споживання при покращенні соціально-економічних умов розвитку суспільства в цілому та окремо узятих домогосподарств. Ключовою складовою такого розуміння державного економічного планування виступає феномен «народно-господарського комплексу», який безпосередньо і нерозривно пов'язаний з народом держави, що можливо уявити лише за умови реального ствердження суверенітету народу. Втім коли народ втрачає статус фактичного суверену та господарський комплекс певної держави сприймається як фрагментарна перемінна на дошці вільного «світового ринку», відбувається процес, протилежний державному економічному плануванню, яким, по суті, є тотальне роздержавлення економічної сфери з супутньою цьому майже необмеженою приватизацією усіх галузей колись народного господарства.

Загалом, будь-яка держава, приймаючи рішення про безумовну довіру механізмам «вільного ринку» або ідеям та механізмам економічного планування, має враховувати безліч факторів та обставин різного характеру. Одним із таких є фактор «асиметрії інформації», виділений нобелівським лауреатом в сфері економіки Джорджем Стігліцем, одним із засновників інформаційної економіки. На його переконання, саме «асиметрична інформація», тобто наявність інформованих і не дуже обізнаних сторін в економічній грі є причиною недосконалості механізмів «вільного ринку» в частині справедливого розподілу економічних благ [5]. І це особливо важливо розуміти урядам тих держав, які історично не стояли у витоків «вільного ринку», не були засновниками правил капіталістичної «економічної гри», однак бажають або змушені до нього/неї приєднатися. У цьому випадку для цих держав є серйозна загроза зазнати усі ризики та негативні наслідки дії фактору «асиметрії інформації», адже засновник будь-якої системи зажди володіє значно більшою інформацією стосовно усіх аспектів її функціонування, аніж її пересічний учасник [6]. Для підтвердження закономірності цього зважимо хоча б на найбільш очевидні та масштабні наслідки соціально-економічних реформ ліберального толку на теренах пострадянських країн: замість голосно декларованих планів щодо розквіту підприємницької ініціативи та широких перспектив для наших вітчизняних товарів на рівні міжнародної конкурентоспроможності – деградація промислового виробництва, знищення ряду його галузей, руйнація агропромислового комплексу, перехід від експортно- до імпоротно орієнтованого типу економіки, і, як наслідок, втрата самодостатності в багатьох сферах державного і суспільного життя. У світлі цього не можна не погодитися із відомим перуанським економістом Ернардо де Сото, який, досліджуючи феномен «вільного ринку» капіталізму, проводить паралелі між крахом капіталізму у країнах Варшавського договору та Латинської Америки: «Він несправедливий, недоступний для широких мас і перетворився на привілей своєкорисного клану підприємців і чиновників. Чому...? Відповідь – дискримінаційна система майнових прав і нездатність продукувати капітал...., наріжний камінь прогресу і єдина річ, яку бідні країни не можуть випродукувати для себе, хоч би як їхне населення залучалося до діяльності, притаманної капіталістичній економіці» [6].

Література:

1. Джордж Сорос. Відкрите суспільство. Реформування глобального капіталізму. Харків, видавництво «Фоліо», 2018. 364 с.
2. Тома Пікетті. Капітал у XXI столітті. Пер. з англійської Наталії Палій. К. : Наш Формат, 2016. – 696 с. / Текст/ Ел.ресурс/ https://shron1.chtyvo.org.ua/Piketty_Thomas/Kapital_u_XXI_stolitti.pdf
3. Ian Fletcher. Free Trade Doesn't Work: What Should Replace It and Why. Coalition for a Prosperous America, 2011. 346 p.
4. Dwight D. Murphey Article Preview: Free Trade Doesn't Work: What Should Replace It and Why by Ian Fletcher. The Journal of Social,

Political and Economic Studies, vol. 37, no. 2, summer 2012, pp. 249+. Gale Academic OneFile.

5. Історія економічних вчень [текст] : підручник / за ред. Тарасевича В.М., Петруні Ю.С. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – С. 205-206/

6. Ернандо де Сото – «Загадка капіталу. Чому капіталізм перемагає на Заході і ніде більше». Видавництво «Наш формат», 2017. 332 с. // <https://nashformat.ua/products/zagadka-kapitalu.-chomu-kapitalizm-peremagaє-na-zahodi-i-nide-bilshe-709029>

Лисенко Альона Миколаївна

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», магістрант спеціальності
281 «Публічне управління та адміністрування»*

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

В сучасних реаліях воєнного стану національні предмети наукової сфери зберігають провідні міжнародні позиції в галузі природничих наук – фізики, хімії, математики, географії та біології. Проте розвиток вітчизняної науки без використання її досягнень у макроекономічному середовищі країни так само неефективний, як і розвиток країни виключно на основі наукових досягнень провідних країн міжнародної економіки. Тому використання досягнень вітчизняної наукової сфери для інноваційного розвитку національної економіки потребує формування взаємоузгодженої системи, що забезпечує створення та впровадження інновацій.

Основні принципи забезпечення інноваційного розвитку національної економіки: максимальна прозорість і прозорість; дотримання принципів добросовісної конкуренції в інноваційній діяльності; масштабний мультиплікатор соціально-економічного ефекту від реалізації стратегічних пріоритетів інноваційного розвитку національної економіки; обмежена кількість стратегічних пріоритетів інноваційного розвитку національної економіки, які отримують відповідну інституційну підтримку; формування стратегічних пріоритетів інноваційного розвитку національної економіки на основі діагностики та оцінки тенденцій розвитку національної інноваційної сфери; застосування цифрових технологій Певні принципи мають лягти в основу взаємодії державних та регіональних інституцій, бізнес-структур та вітчизняної наукової спільноти у пошуку та створенні нових та модернізації існуючих ринків наукоємних товарів та послуг.

Концептуальна основа державної підтримки інноваційного розвитку національної економіки має враховувати такі інструменти стимулювання модернізації національної економіки в умовах впливу глобальних факторів: впровадження заходів щодо стимулювання

інноваційної діяльності в національному просторі; використання суб'єктів міжнародних економічних відносин для просування національного інноваційного продукту на міжнародних ринках; забезпечення чесної конкуренції на ринку інноваційного продукту; запровадження системи довгострокових замовлень на постачання інноваційної продукції (послуг) для державних потреб та потреб національних монополій; інституційне сприяння створенню та зміцненню вертикально або горизонтально вбудованих структур в інноваційній сфері; полегшення доступу до державної підтримки суб'єктів малого підприємництва, що займаються інноваційною діяльністю; розвиток малого інноваційного підприємництва; розробка ефективних моделей та механізмів закупівлі інноваційної продукції (послуг) для державних потреб на конкурентній та рівноправній основі; розширення механізмів співфінансування державних та регіональних установ з приватними підприємницькими структурами; створення системи критеріїв ефективності та ефективності інноваційної діяльності державних та регіональних установ, суб'єктів господарювання; стимулювання суб'єктів господарювання до сприйняття інновацій шляхом встановлення провідних стандартів інноваційної продукції; стимулювання інвестиційного процесу в модернізацію національної економіки; стимулювання процесів внутрішньогалузевих та міжгалузевих перетворень.

Розглядаючи концептуальні засади державної підтримки інноваційного розвитку національної економіки, слід наголосити не лише на підтримці інновацій державними інституціями, а й на підтримку на регіональному рівні. Державна підтримка інновацій на регіональному рівні має бути спрямована на підвищення інноваційної привабливості регіону (територіального співтовариства) для нового бізнесу. Також необхідно забезпечити інноваційну підтримку на регіональному рівні всіх суб'єктів, які беруть участь у створенні інновацій, що забезпечить формування цілісного ланцюжка розробки, впровадження та комерціалізації інноваційної продукції у конкретному регіоні.

Концептуальні основи державної підтримки інноваційного розвитку національної економіки, при всій різноманітності форм, моделей та механізмів модернізації та розвитку інноваційного сегменту в країні, дозволяють розглядати інноваційну політику як специфічний елемент національної економіки в умовах впливу ендогенних та екзогенних факторів. Характерною рисою інноваційної політики є широта охоплення національного макроекономічного середовища, пропозиція інноваційних ідей, попит на результати інноваційних процесів, залучення відповідного фінансування та багато іншого. Державні та регіональні інститути повинні забезпечувати сприятливе фінансове, економічне та соціально-політичне середовище для інноваційного розвитку національної економіки.

На нашу думку, стратегічна інноваційна політика повинна будуватися з урахуванням особливостей інноваційного процесу, регіонального аспекту, періодичності, імовірнісного характеру, відповідного

ступеня інноваційного ризику, глобальності тощо. Для міжнародної економіки характерна нерівність соціально-економічного розвитку між її учасниками, яка проявляється, зокрема, в інноваціях, тому необхідно зосередити національні пріоритети на тих сегментах науково-технічної діяльності, в яких національна економіка може досягти лідерства та соціальної значущості.

*Забережна Анастасія Сергіївна,
Педченко Галина Олександрівна*

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», студентки, ННІ ФУЕП, група 101-П*

РОЛЬ ТОВАРИСТВА ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА В РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ

Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця – це міжнародний гуманітарний рух, в якому беруть участь близько 97 мільйонів добровольців у всьому світі.

А саме в Україні Товариство Червоного Хреста України є неприбутковою добровільною гуманітарною всеукраїнською громадською організацією, яка визнана Міжнародним Комітетом Червоного Хреста та Міжнародною федерацією товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.

З початку повномасштабної війни Червоний Хрест України передав на області України понад 8 015 403 продуктових та гігієнічних наборів [1].

Визнання на основі відповідності критеріям Національного товариства є основним моментом для входження Товариства Червоного Хреста України в Міжнародну федерацію товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця та загалом приналежність до Міжнародного Руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, що дозволяє ТЧХУ залучати допомогу Національних товариств у всьому світі.

Правове регулювання Товариства Червоного Хреста України

На діяльність Національного товариства Червоного Хреста впливає два правові режими – міжнародний (у вигляді Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року та внутрішні права Міжнародного Руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця) та внутрішньодержавний, який також включає загальне та спеціальне законодавство та внутрішнє право Національного товариства. Внутрішньодержавний рівень регулювання діяльності Національного товариства Червоного Хреста надзвичайно важливий з наступних причин. Саме на цьому рівні забезпечується імплементація положень Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, і законодавство про Національні товариства та його діяльність прямо чи опосередковано впливають на цей процес. Національні товариства у своїй організації і діяльності мають відповідати основоположним принципам Міжнародного Руху Червоного Хреста , і

це покладає певні вимоги на законодавство. Мають бути враховані положення керівних принципів і правил Міжнародної Федерації товариств Червоного Хреста. Законодавство про Національне товариство має сприяти його ефективній діяльності. Ці вимоги відображені в Законі України «Про Товариство Червоного Хреста України», і певною мірою в Законі України «Про символіку Червоного Хреста, Червоного Півмісяця і Червоного Кристала в Україні». Закон України «Про Товариство Червоного Хреста України» був прийнятий у 2002 р. До цього регулювання діяльності національних товариств здійснювалося і здійснюється на підставі Указів і Постанов. У підготовці Закону величезну роль відіграла Київська делегація Міжнародного Комітету Червоного Хреста. Профільний Закон є спеціальним. Норми закону в багатьох випадках будуть мати пріоритет перед іншими нормативними актами України, і в цьому його основна цінність як закону.

Стаття 2 Женевська-конвенція

На додаток до положень, які набувають чинності в мирний час, ця Конвенція застосовується в усіх випадках оголошеної війни чи будь-якого іншого збройного конфлікту, що може виникнути між двома чи більше Високими Договірними Сторонами, навіть якщо одна з них не визнає стану війни.

Конвенція також застосовується в усіх випадках часткової або повної окупації території однієї з Високих Договірних Сторін, навіть якщо цій окупації не чиниться жодний збройний опір.

Хоча одна з держав, між якими існує конфлікт, може й не бути стороною цієї Конвенції, держави, які є сторонами цієї Конвенції, залишаються зобов'язаними нею в їхніх взаємовідносинах. Більше того, вони є зобов'язаними Конвенцією стосовно зазначеної держави, якщо остання визнає та застосовує її положення [2].

Одним із поміж багатьох міст, які зазнали руйнівної сили війни став Маріуполь.

МКЧХ оголосив 1 квітня, що відправив своїх співробітників в оточений російськими військами Маріуполь. Організація сподівається, що евакуація тисяч мирних жителів може розпочатися швидко, повідомив речник МКЧХ Юен Вотсон. «Ми маємо дозвіл на переїзд сьогодні, і ми прямуємо до Маріуполя. Ми сподіваємося, що це (евакуаційна операція – ред.) розпочнеться сьогодні», – сказав речник. Попри санкцію російських військових на проїзд до міста, співробітники Червоного Хреста не отримали дозволу на перевезення гуманітарної допомоги – медичних препаратів та інших необхідних людям речей. Команда Червоного Хреста складається із трьох автомобілів із дев'ятьма співробітниками. Вона планує вивезти за місто колону з близько 54 українських автобусів та велику кількість людей на приватних авто. У Міжнародному комітеті Червоного Хреста кажуть, що для «безпечного виходу цивільного населення» – а саме такою термінологією в організації користуються замість вже звичного нам «гуманітарного коридору» – вкрай важливо, щоб воюючі сторони чітко узгодили умови (ма-

ршрут, час початку коридору, його тривалість) та надали гарантії безпеки в цьому секторі. «Безпека – ключовий для нас момент», – зауважив речник делегації Міжнародного комітету Червоного Хреста в Україні Олександр Власенко. 26 лютого, тобто на третю добу повномасштабного військового вторгнення Росії, голова делегації МКЧХ в Україні Флоранс Жиллетт назвала війну «кризою в Україні». «З точки зору міжнародного гуманітарного права, на території України відбувається міжнародний збройний конфлікт, викликаний агресією Російської Федерації, зазначає Тимур Короткий. – Кваліфікація агресії не входить до компетенції МКЧХ. Щодо кваліфікації й використання поняття «міжнародний збройний конфлікт», заперечень бути не може – відповідно до статті другої Женевських конвенцій про захист жертв війни від 12 серпня 1949 року. Сторонами цього міжнародного збройного конфлікту є РФ і Україна».[3]

Література

1. Товариство Червоного Хреста в Україні: Головна <https://redcross.org.ua/>
2. Женевська-конвенція про Червоний Хрест <https://zakon.rada.gov.ua/>
3. Радіо Свобода. Суспільство. Війна Росії проти України <https://www.radiosvoboda.org/a/viyna-chervonyu-khrest-rosiya-ukrayina/31780779.html>

*Зубко Оксана Іванівна, Лобас Вікторія Геннадіївна
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», студентки*

ОКРЕМІ ФАКТОРИ ЗМІНИ РІВНЯ ІНФЛЯЦІЇ НА ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Поняття інфляції ненове. Воно фактично з'явилося відразу після введення в обіг паперових грошей.

Рівень інфляції – показник, який коливається в залежності від багатьох факторів, як зовнішніх, так і внутрішніх. До зовнішніх факторів можна віднести: незадовільний стан платіжного балансу (негативне сальдо товарних і капітальних потоків); зміцнення іноземної валюти і, відповідно, девальвація національної валюти; структурні зрушення на глобальному і регіональних ринках капіталу; циклічний розвиток світової економіки; світові і зональні економічні кризи (валютний, сировинної, енергетичний, товарний, фінансовий, боргова). Внутрішні причини інфляції такі: диспропорції між виробництвом, заощадженням і споживанням, попитом і пропозицією; збільшення дефіциту держбюджету, внутрішнього та зовнішнього державного боргу; збільшення податкового навантаження; монопольне становище великих виробників та встановлення ними монопольно високих цін на ринку; розширення тіньової економіки [1].

На даний момент основною причиною росту рівня інфляції є воєнний стан, який дуже сильно впливає на економіку країни в згубному плані. Такі висновки можна зробити проаналізувавши данні минулих років, які наведені в таблиці нижче.

Індекси інфляції за роками

2019	104,1 %
2020	105,0%
2021	110,0%
2022	126,6%

Табл. 1. Індекси інфляції за роками [2]

Відповідно до норми ст. 4 Закону України «Про індексацію грошових доходів населення» проводиться перерахунок виплат в разі подолання індексом інфляції порогу в розмірі 103 %. Проведення індексації грошових доходів населення здійснюється в межах фінансових ресурсів бюджетів усіх рівнів та бюджетів загальнообов'язкового державного соціального страхування на відповідний рік [3]. З рівнем інфляції мають зростати в розмірах й виплати.

Таким чином, можна стверджувати, що воєнні дії, які несуть за собою такі фактори, як складність логістичних процесів, девальвація вітчизняної валюти тощо, будуть і надалі погіршувати економічний стан, що може привести до дефолту, тобто країна не матиме можливості проводити виплати в повному розмірі (затримка або зменшення соціальних виплат, заробітних плат), також не буде змоги виконувати кредитні зобов'язання перед державами-кредиторами.

Література:

1. Салюк, С. В. Інфляція в Україні: причини та наслідки. 2019. URL: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6748/1/zbirnyk_tez_03_19_56.pdf (дата звернення: 25.04.2023).
2. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/2023/> (дата звернення: 25.04.2023).
3. Про індексацію грошових доходів населення: Закон України від 3 лип. 1991 року № 1282-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1282-12#Text> (дата звернення: 28.12.2022).

*Мирошніченко Анастасія Юрївна,
Зоріна Дар'я Вадимівна
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», студентки ННІ ФЕУП спеціальності
081 «Право», група 101-П*

ПЛАТФОРМА UNITED24 ЯК МЕХАНІЗМ ЗАЛУЧЕННЯ КОШТІВ ДЛЯ ПОТРЕБ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Від початку повномасштабного вторгнення президента Зеленського всі запитували: «Як ми можемо допомогти?» Саме тому була створена UNITED24 – офіційна платформа України. Ідея проста: об'єднати світ довкола допомоги Україні. Щоб захистити її, рятувати життя та відбудувувати. [1]

З метою консолідації міжнародних зусиль, спрямованих на надання підтримки Україні в захисті незалежності, територіальної цілісності та суверенітету, а також у її повоєнному відновленні, задля підвищення рівня обізнаності міжнародної спільноти про події в Україні президент постановляє:

1. Підтримати ініціативу щодо заснування національного бренду «UNITED 24» для об'єднання зусиль міжнародних партнерів, донорів, благодійників щодо підтримки України в захисті її незалежності, територіальної цілісності та суверенітету, а також у повоєнному відновленні.

2. Кабінету Міністрів України забезпечити:

1) розробку концепції національного бренду «UNITED 24»;

2) проведення інформаційної кампанії в Україні та за кордоном для просування мети, інструментів і концепції національного бренду «UNITED 24», а також поширення відповідної інформації під час міжнародних зустрічей та контактів. [2]

3 травня прем'єр-міністр України Денис Шмигаль заявив, що недовзі буде запущено платформу для збору коштів на підтримку України:

«Кожна людина у світі може зробити пожертву й допомогти Україні боротися за нашу свободу. Ми хочемо об'єднати світ навколо підтримки нашої держави. Простих людей, благодійні фонди, міжнародні компанії, лідерів думок в усьому світі. Створення платформи необхідне також, аби продемонструвати максимальну прозорість і відкритість щодо використання зібраних коштів: куди та кому вони спрямовуються.»

Платформа дозволяє за один клік зробити благодійний внесок на підтримку України з будь-якого куточка світу. Чому це важливо? Тому що Україна краще знає, що саме їй потрібно. Тому що Україна може напряму надати допомогу [3].

«Сьогодні до України прикута увага всього світу. Наша хоробра боротьба проти значно більшого за розміром загарбника, який вдерся на нашу землю, щоб знищити нас, наші європейські цінності, а натовість отримує рішучу відсіч, надихає людей у багатьох країнах. Уряди іноземних держав підтримують Україну в цій боротьбі, надаючи військову, гуманітарну й політичну допомогу. Прості громадяни допомагають нашим переселенцям, які втікають від війни, – відчиняють для українців двері своїх осель, діляться хлібом і одягом, навчають наших дітей. Громадяни різних країн по всій планеті виходять на площі своїх міст із синьо-жовтими прапорами, щоб висловити підтримку українцям, і постійно питають: як іще ми можемо допомогти?» – зазначив Глава Української держави.

Завдання платформи United24 – стати головним вікном для збору благодійних пожертв на підтримку нашої держави. Допомога розподілятиметься за трьома напрямками: оборона та розмінування, гуманітарна й медична допомога, відбудова України. Усі кошти спрямовуватимуться на рахунки Національного банку України, закріплені за профільними міністерствами. Звітність про збір коштів надаватиметься НБУ кожні 24 години. [4]

Ніхто не був готовий до повномасштабної війни в серці Європи. Жоден благодійний фонд, яким би системним він не був, не може задовольнити потреби такої великої країни, як Україна. Однак ми можемо зробити це разом.

UNITED24 створена для співпраці з благодійними фондами, партнерами, донорами та публічними особами по всьому світу. Кожен може зробити пожертву в один клік. Це можуть бути як окремі свідомі громадяни, підприємці, так і великі технологічні корпорації. Ми щодня б'ємося з ворогом, виборюючи цінності свободи та демократії, і платформа стане саме тим цифровим сервісом, який об'єднає весь цивілізований світ задля підтримки України. U24 має на меті об'єднати весь світ для підтримки України – від урядів держав до міжнародних фондів, від промислових гігантів до модних брендів, від зірок кіно та музики до громадянських і політичних діячів, а також громадян різних країн світу. [5]

Всього за три місяці роботи вдалося зібрати понад \$175 млн, які направили на такі важливі напрямки: підтримку ЗСУ, медичні й гуманітарні потреби цивільних, відновлення інфраструктури в регіонах.

Щоб привернути якомога більше уваги та допомоги, для кожного напрямку виділили амбасадора зі світовим ім'ям. Обличчям медичної допомоги став гурт Imagine Dragons, а креативний директор дому моди Balenciaga Демна Гвасалія просуватиме напрям відбудови країни. Щоб людям було зручніше, надсилати кошти у фонд UNITED 24 тепер можна на окрему потребу. Можна обрати, в який напрям ти хочеш спрямувати свої кошти [6].

Протягом п'ятого місяця роботи UNITED24 Міністерство охорони здоров'я придбало 22 апарати вакуумної терапії ран та 4852 апа-

рати зовнішньої фіксації. У різні області України доставлені ще 23 карети швидкої медичної допомоги, а також 300 апаратів зовнішньої фіксації, 68 наркозно-дихальних апаратів та 24 операційні столи, звітує платформа.

Найбільші внески здійснили: благодійний фонд Pfizer – 5 000 000 \$ на «Медичну допомогу»; Світовий Конгрес Українців – 600 000 \$ на «Армію дронів»; уряд штату Вікторія – 500 000 AUD на «Відбудову України». [7]

Література

1. Про United24. URL: <https://u24.gov.ua/uk/about>
2. Пункт 4 статті 2 Указу Президента України від 17 травня 2022 р. № 344 «Про невідкладні заходи щодо об'єднання зусиль для підтримки України». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3442022-42561>
3. Економічна правда (укр.). Архів оригіналу за 5 травня 2022. Прочитовано 5 травня 2022. URL: <https://web.archive.org/web/20220505102727/https://www.epravda.com.ua/news/2022/05/3/686587/>
4. ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ. ВОЛОДИМИР ЗЕЛЕНСЬКИЙ. Офіційне інтернет-представництво. Створено 5 травня 2022 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/prezident-ogolosiv-pro-zapusk-united24-globalnoyi-iniciativi-74789>
5. Про United24. URL: <https://u24.gov.ua/uk/about>
6. Вікна (укр.). Скажи їм дякую: 10 благодійних організацій, які наближають нас до перемоги. Прочитовано 31 серпня 2022. URL: <https://vikna.tv/styl-zhyttya/10-volonterskyh-organizacij-ukrayiny-yaki-praczuuyut-pid-chas-vijny/>
7. Українська правда (укр.). Архів оригіналу за 5 жовтня 2022 – Олексій Павлишко. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/10/5/692267/>

*Кузьменко Ганна Олександрівна,
Міжрегіональна Академія управління персоналом,
PhD в галузі публічного управління та адміністрування
Горбаченко Тетяна Вікторівна
Міжрегіональна Академія управління персоналом, магістр*

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСІВ ЗМІН У ПУБЛІЧНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Дослідження процесів змін у публічному секторі України є важливим для розуміння того, як державні інституції відповідають на зміни в економічному, соціальному та політичному середовищі. Це дозволяє визначити, які реформи та політики можуть бути успішними та як їхнє впровадження може бути покращено.

Процеси змін в публічному секторі можуть стосуватися різних аспектів, таких як організаційна структура, процеси управління, фінансові ресурси, кадровий потенціал та інші. Дослідження цих процесів можуть зосереджуватися на окремих галузях, таких як охорона здоров'я, освіта, соціальний захист, екологія, або на різних рівнях управління, таких як центральний, регіональний та місцевий.

Для дослідження процесів змін у публічному секторі України можна використовувати різноманітні методи, такі як аналіз даних, опитування, кейс-стаді, порівняльний аналіз та інші. Також можуть бути використані документальні джерела, такі як закони, регуляторні акти, звіти, статистичні дані та інші [1; 3].

Одним з важливих аспектів дослідження процесів змін у публічному секторі України є визначення причин та наслідків цих змін. Наприклад, зміни в економічному середовищі можуть вплинути на фінансову стійкість державних установ, а зміни в політичному середовищі можуть вплинути на процеси управління.

Дослідження процесів змін у публічному секторі України є важливим завданням, оскільки цей сектор є основою функціонування держави і забезпечує надання послуг населенню. Зміни у публічному секторі можуть відбуватися через реформи, які проводяться з метою підвищення ефективності та якості надання послуг, а також з метою забезпечення прозорості та відкритості в діяльності державних органів [4].

Основні напрями дослідження процесів змін у публічному секторі України можуть включати:

- аналіз реформ в публічному секторі: оцінка ефективності та результативності проведених реформ, ідентифікація проблем та перешкод у їх впровадженні;

- дослідження впровадження нових технологій в публічному секторі: аналіз електронних сервісів та їх впровадження, оцінка ефективності та результативності впровадження нових технологій;

- аналіз змін у системі управління публічним сектором: оцінка рівня деконцентрації та децентралізації управління, аналіз ролі та функцій державних службовців, дослідження процесів партнерства між державою та громадянським суспільством;

- аналіз культури в публічному секторі: оцінка рівня професіоналізму, мотивації та етики державних службовців, аналіз взаємодії між державними органами та громадськістю [2].

Дослідження процесів змін у публічному секторі може бути корисним для визначення проблем та розроблення рекомендацій щодо подальшого розвитку публічного сектору в Україні. Основні напрямки дослідження можуть включати:

- аналіз реформ публічного сектору в Україні, включаючи їхній вплив на ефективність управління та якість надання послуг громадянам;

– дослідження впливу зовнішніх та внутрішніх чинників на зміни в публічному секторі, таких як політична стабільність, економічна ситуація, регуляторна політика тощо;

– аналіз процесів децентралізації та реформування місцевого самоврядування, їх вплив на ефективність управління та забезпечення послуг на місцях;

– вивчення процесів цифровізації публічного сектору та їх вплив на якість надання послуг та ефективність управління;

– дослідження міжсекторальної співпраці та партнерства між публічним та приватним секторами, а також громадськими організаціями.

Отже, процеси змін у публічному секторі України мають велике значення для розвитку країни в цілому. Ці зміни можуть бути спрямовані на покращення ефективності управління, забезпечення більшої відкритості та прозорості у роботі владних структур, зменшення корупції, поліпшення якості послуг для громадян, а також на зміцнення ролі громадськості в управлінні країною. Для досягнення успіху у змінах публічного сектору необхідно залучати експертів з різних сфер, включаючи вчених, політиків, представників громадських організацій та бізнесу. Важливим є також забезпечення стійкої фінансової підтримки з боку держави та міжнародних партнерів.

Література:

1. Єрмоленко М.М. Процеси змін в системі державного управління України. Правова доктрина, (4), 2020, 57-61.

2. Петренко О.О. Реформування публічного сектору України: сучасний стан та перспективи розвитку. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Політичні науки», (8), 2021, 67-72.

3. Тихонова Н.Ю. (). Процеси змін у публічному секторі України: аналіз і перспективи. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Політологія, (3), 2019, 57-62.

4. Шевченко І.О. Реформування публічного сектору України: стан та перспективи. Економіка і управління підприємствами, (2), 2020, 112-119.

*Носков Олексій Миколайович
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка, аспірант*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ ДЛЯ УКРАЇНИ

Вивчення зарубіжного досвіду регулювання розвитку малого та середнього бізнесу (МСБ) з точки зору можливості його використання в Україні характерне для українських вчених та практиків. Зокрема, цій проблемі присвятили свої дослідження Варналій З.С., Думенко О.В., Г.В. Колеснікова, В.І. Ляшенко, В.В. Стрілець, Г.В. Толмачова,

Шевчук А.В та інші вчені, праці яких підтверджують «високу соціально-економічну значущість» МСБ та «надзвичайну багатогранність» практики державного регулювання підприємницького сектора [1, с. 157].

Як правило, відзначається специфіка регулювання МСБ в залежності від рівня економічного розвитку держави, стану економіки, регіону чи галузі. У розвинених країнах більше уваги звертається на підтримку МСБ. Н.Є Стрельбіцька відзначає також таку закономірність: чим менше населення країни, тим більший внесок у її ВВП здійснюють МСП [2, с.121]. Проте цей висновок потребує перевірки, зокрема, щодо України.

Ці зауваження важливі з точки зору нашого дослідження, враховуючи низький на даний час рівень розвитку економіки України, міграцію значної частини населення, наявність проблем у сфері розвитку МСБ та, особливо, негативні наслідки війни для економіки загалом, і МСБ, зокрема. Водночас, Україна має амбіційні плани відносно європейської інтеграції та неодноразово задекларовані сподівання на стрімкий економічний розвиток у процесі відбудови країни.

Крім того, по-різному проявляється розуміння рівня державного втручання в економіку (ліберальний, ринковий, соціально орієнтований, консервативний та інший підходи). В частині країн більше діють ринкові механізми і підтримка полягає в першу чергу в забезпеченні мобільності ресурсів, удосконаленні інформаційної політики, спрощенні адміністративних процедур. В інших країнах держава частіше змушена вдаватися до змін у сфері регулювання, що особливо помітно на етапі посткомуністичної трансформації та в період економічних криз.

В.О. Капітан вказує на наявність трьох стратегічних підходів: найбільш розвинені держави пріоритетним напрямом політики розвитку МСБ вважають інтеграцію малого і великого бізнесу шляхом впровадження субконтрактних угод, лізингових схем, франчайзингу, спільного виконання науково-технічних програм та розробок тощо; країни «другого ешелону» прагнуть максимально використати переваги МСБ; країни «наздоганяючого економічного розвитку» впроваджують стратегії форсованого розвитку підприємств МСБ [3, с. 116]

Аналіз праць українських вчених з цього питання свідчить про використання саме такого підходу, показує необхідність уваги як до позитивних прикладів, так і до проблем, що виникають в процесі вироблення та реалізації державної політики. Критерієм оцінювання, як правило, є успішність малого та середнього бізнесу. Проте, важливо мати на увазі, що для держави важливою є й роль МСБ у вирішенні соціальних питань та забезпечення політичної стабільності завдяки формуванню середнього класу.

Зважаючи на євроінтеграційні прагнення України, у першу чергу варто вивчати та використовувати європейський досвід регулювання МСБ. Крім того – важливо адаптувати відповідні законодавчі норми. У

рамках Євросоюзу проводиться політика постійної підтримки МСБ, основна мета якої – збалансування інтересів держави і бізнесу, забезпечення найкращих умов для підприємницької діяльності, збільшення конкурентоспроможності малого бізнесу. Макроекономічна політика в ЄС зорієнтована на підтримку розвитку МСБ. В.В. Стрілець [4, с. 95] та автори колективної монографії [5, с.81] відзначають, що ця політика здійснюється на двох рівнях: через діяльність країн та через програми ЄС. На нашу думку, важливо також звернути увагу на регіональний та місцевий рівні, діяльність яких значно активізується останнім часом і враховується в стратегії ЄС.

Зарубіжний досвід свідчить також про необхідність комплексного, системного підходу до створення якісного регуляторного середовища, врахування зміни економічної ситуації та періодичного перегляду існуючої нормативно-правової бази з урахуванням точки зору представників МСБ.

Література

1. Толмачова Г.Ф., Ляшенко В.І., Колеснікова Г. В. Регулювання розвитку малого і середнього підприємництва: досвід зарубіжних країн для України. Економічний вісник Донбасу № 1(47), 2017 с. 157- 185
2. Стрельбіцька Н.Є Малі та середнє підприємництво як фактор соціально-економічного зростання ЄС. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Вип.7.част 3. 2016. С. 118-122
3. Капітан В.О. Зарубіжний досвід формування державної стратегії розвитку малого бізнесу задля забезпечення зайнятості населення. Інвестиції: практика та досвід № 4/2017. С. 115-119
4. Стрілець В.В. Реалізація законодавчих ініціатив у сфері державного забезпечення розвитку малого бізнесу: досвід ЄС. Науковий вісник Ужгородського національного університету Випуск 24, частина 3 .2019С. 95-100
5. Модернізація механізмів розвитку малого та середнього бізнесу : монографія / А.І. Бутенко та ін. ; НАН України, Ін-т економіки пром-ті. Донецьк, 2011. 326 с

Поправка Артем

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», спеціальність 081 «Право»

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Для успішного функціонування пенсійної системи важливо забезпечувати контроль за дотриманням законодавства з питань пенсійного забезпечення. У цій науковій роботі розглянуто проблеми контролю за дотриманням законодавства в Україні та з'ясовано можливі шляхи їх вирішення. Крім того, було розглянуто сутність пенсійного забезпечення та встановлення ставок внесків до пенсійного фонду в Україні.

Пенсійний фонд України є державним органом, який забезпечує збір внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та виплату пенсій. Фінансування пенсійного фонду здійснюється за рахунок внесків, які сплачуються громадянами та юридичними особами.

Українське законодавство встановлює, що внесок на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування сплачується заробітною платою громадян або доходами юридичних осіб. Встановлені ставки внесків відрізняються для різних категорій громадян та різних видів доходів юридичних осіб. Згідно із Законом «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 № 1058-IV, внесок громадянина на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування складає 22% доходу (зарплати), а внески юридичних осіб встановлюються залежно від їх власних доходів.

2. Виплата пенсій

Виплата пенсій є важливою частиною діяльності пенсійного фонду. Згідно із законодавством України встановлено 6 видів пенсійного забезпечення: пенсії за віком, пенсії за інвалідністю, пенсії за втратою годувальника, соціальні пенсії, пенсії вкладникам банків-неплатоспроможних та пенсії по старості суддів.

Розмір пенсії залежить від кількох факторів. Основні з них – це стаж роботи і вислуга років. Громадянам, що мають право на пенсію, присвоюється пенсійний стаж. Це число визначається на основі даних про періоди роботи та наявність внесків на пенсійне страхування. За кожний рік страхування видається одна страхова частка. Для одержання пенсії необхідно набрати встановлену законодавством кількість страхових часток в залежності від віку та пенсійного забезпечення.

Окремої уваги заслуговує питання пенсійного забезпечення військовослужбовців та ветеранів. Українське законодавство передбачає різні види пенсійного забезпечення для військовослужбовців та ветеранів, наприклад, пенсії за вислугу років, пенсії за вислугу у зоні бойових дій, пенсії відшкодування пожертвувань і т.д.

Серед проблем у сфері виплат пенсій можна виділити такі, що виникають через недостатню платоспроможність пенсійного фонду. На жаль, зокрема у зв'язку з економічними проблемами останніх років в Україні, пенсійний фонд зазнав значних труднощів, через що зростає кількість заборгованості з виплат пенсій та можливість зменшення розміру пенсій в майбутньому.

З огляду на вищенаведене варто зазначити, що виплата пенсій є важливою складовою соціальної політики держави та є необхідністю для забезпечення гідного життя пенсіонерів.

3. Контроль за дотриманням законодавства

Контроль за дотриманням законодавства за питань пенсійного забезпечення та виплат пенсій здійснюється на державному рівні Комітетом з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення Верховної Ради України, а також іншими органами державного

управління. При цьому важливим є також правовий контроль з питань пенсійного забезпечення, який забезпечує судова влада.

З метою контролю за дотриманням законодавства Пенсійний фонд здійснює перевірки, проводить аналізи та моніторинг законодавчих змін, співпрацює з органами державного контролю. Крім того, Пенсійний фонд забезпечує надання громадянам необхідної інформації щодо пенсійного забезпечення та їх прав.

На практиці проблеми контролю за дотриманням законодавства з питань пенсійного забезпечення в Україні пов'язані з рядом факторів, серед яких:

1. Низький рівень соціальної обізнаності громадян щодо їхніх прав на пенсійне забезпечення та механізмів розрахунку та виплат пенсій. Це призводить до того, що громадяни можуть не звертати належної уваги на свої пенсійні права та не вимагати їх виконання з боку державних органів.

2. Недостатнє фінансування пенсійного фонду, оскільки на пенсійний фонд приходиться значна кількість соціальних виплат, що може призводити до того, що вислуга років пенсіонерів не враховується належним чином, а сума виплат не відповідає законодавству.

3. Недостатня кількість кадрів та знання з питань пенсійного забезпечення у державних органах, які забезпечують контроль за дотриманням законодавства. Це призводить до того, що роботу з пенсійних питань здійснюють особи, які не мають достатнього досвіду та знань з питань пенсійного забезпечення.

4. Корупційні схеми в системі пенсійного забезпечення, які можуть впливати на виплати пенсій та порушення прав пенсіонерів. Наприклад, в ряді випадків заробітна плата не повністю враховується при розрахунку пенсії, що призводить до зменшення розміру виплат.

Отже, для забезпечення ефективного контролю за дотриманням законодавства з питань пенсійного забезпечення в Україні, необхідно проводити комплексні заходи, спрямовані на подолання проблем, що заперечують ефективний контроль. Для цього потрібно здійснювати систему роз'яснювальної роботи серед громадян щодо їхніх пенсійних прав та механізмів їх реалізації, проводити перевірки пенсійних виплат та контролювати фінансове забезпечення пенсійного фонду. Крім того, необхідно забезпечити підвищення кваліфікації фахівців, які займаються питаннями пенсійного забезпечення, і забезпечити боротьбу з корупційними схемами та порушеннями законодавства у цій сфері. Тільки в цілісній системі заходів можливо досягти ефективного контролю за дотриманням законодавства та створити належні умови для пенсійного забезпечення населення в Україні.

Розглянувши особливості діяльності пенсійного фонду за українським законодавством можна зробити висновок, що пенсійний фонд відіграє важливу роль в системі соціального захисту населення.

Формування пенсійного фонду забезпечує збір внесків на пенсійне страхування від громадян та юридичних осіб, що дозволяє фінансувати виплати пенсій.

Виплата пенсій є однією з основних функцій пенсійного фонду. Виплата пенсій здійснюється на основі встановлених законодавством умов та з урахуванням платоспроможності пенсійного фонду.

Контроль за дотриманням законодавства забезпечує правильність розрахунку та виплати пенсій, а також захищає права пенсіонерів від порушень з боку роботодавців та інших осіб.

А застосування всіх цих підходів забезпечує стабільність пенсійної системи та пенсійного фонду в Україні, а також забезпечує соціальний захист населення.

Отже, можна стверджувати, що пенсійний фонд є невід'ємною частиною соціальної політики держави, і забезпечення стабільності й розвитку пенсійної системи є значимим завданням для України.

Література:

1. Закон «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 № 1058-IV.

2. Положення про Пенсійний фонд України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 № 506.

3. Мельник І. Г., Безжернюк О. М. Пенсійне забезпечення: теорія та практика // Матеріали науково-практичної конференції «Соціально-правові проблеми захисту прав людини в Україні в умовах сучасних реформ», 2019.

Пругло Віталій Олександрович

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», магістрант спеціальності
281 «Публічне управління та адміністрування»*

ПЛАНУВАННЯ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ПРОЄКТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Управління проектами передбачає не тільки констатацію факту наявності невизначеності й ризиків та аналіз збитку. Ризиками проекту можна й потрібно управляти. Управління ризиками – сукупність методів аналізу й нейтралізації факторів ризиків. Управління ризиками є підсистемою управління проектами.

Управління ризиками – це процеси, пов'язані з ідентифікацією, аналізом ризиків і прийняттям рішень, які включають максимізацію позитивних і мінімізацію негативних наслідків настання ризикових подій; включає в себе процеси, пов'язані з плануванням управління ризиками, їх ідентифікацією та аналізом, реагування на ризики, а також контролю та управління ризиками в рамках проекту.

План управління ризиками є складовою частиною плану управління проектом. План управління ризиками є елементом плану управ-

ління проектом і включає: методологію (ідентифікує і описує підходи, інструменти і джерела даних, які використовуються для роботи з ризиками); ролі і обов'язки (визначає, хто і яку роботу виконує в ході управління ризиками проекту); бюджет і строки (встановлює бюджет для управління ризиками, а також частоту процесів управління ризиками); інструменти (описує, які контрольні заходи якісного і кількісного аналізу ризиків треба застосувати); звітність і простеження (визначає формат плану реагування на ризики і звіту, способи документування результатів дій з управління ризиками, доведення інформації про них зацікавленим сторонам).

Для визначення ризиків використовують механізми, що мають відношення до інших областей управління проектами. Таким механізмом є структурна декомпозиція робіт (WBS) проекту. Формально вона відноситься до управління змістом та межами проекту, проте активно використовується в інших областях управління проектом і дозволяє найбільш логічним способом визначити всі можливі роботи проекту, що пов'язані з появою тих чи інших ризикових подій. На стадії закінчення планування проекту всі роботи проекту, що визначені за допомогою WBS, повинні на 95% описувати зміст і межі проекту. Це дає шанс з високою ймовірністю визначити всі потенційні точки прояву ризику.

Отже, основними результатами кількісного аналізу ризиків є:

1. Список кількісних ризиків за пріоритетом. Список включає ризики, які мають найвищу загрозу, або являє собою найвищу можливість для проекту разом з мірою їх впливу (наслідками).

2. Імовірний аналіз проекту. Це прогноз потенційного розкладу проекту і результатів за вартістю (перераховуються можливі дати завершення або тривалості проекту і витрати з асоційованими з ними рівнями довіри).

3. Імовірність досягнення завдань за вартістю і часом. Імовірність досягнення завдань проекту під керуванням поточного плану і з поточним знанням про ризики, може бути оцінено використання кількісного аналізу ризиків.

4. Тренди в результатах кількісного аналізу ризиків. Якщо аналіз буде повторюватися в ході проекту, то з'являється достатня кількість інформації, в якій присутня та чи інша загальна тенденція, її можна використовувати для прийняття агресивних або менш агресивних управлінських рішень.

Під час кількісного аналізування ризику встановлюється співвідношення між ступенем ризику і очікуваним економічним результатом. На ступінь допустимого ризику впливають параметри економічної системи (власний капітал, основні фонди, обігові кошти, фінансовий стан тощо), причому у момент обґрунтування рішення вони відомі, а також величина очікуваних збитків або прибутків. Оскільки очікуваний результат має випадковий характер, то його оцінюють за рівнем невизначеності. Очевидно, що чим адекватнішими є моделі, які опи-

сують ризикові ситуації, і досконалішими методи визначення кількісних оцінок ризиків, тим меншими стає значення чинника невизначеності.

Література:

1. Батенко Л. П. Управління проектами: Навч. посібник / Батенко Л.П., Загородніх О. А., Ліщинська В.В., Батенко Л. П., Загородніх О. А., Ліщинська В. В. К.: КНЕУ, 2003. 231 с.

Трегубенко Галина Петрівна,

старший викладач

Дронов Данило Олександрович,

Чистик Олексій Олександрович

Національний університет

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», студенти

ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ СУЧАСНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЛЯ СФЕРИ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Податкова політика займає одне з головних місць серед багатьох важливих механізмів державного втручання у соціально-економічні процеси. Це можна пояснити широким спектром завдань, які має виконувати держава, та потребою у відповідних фінансових ресурсах.

Піднесення важливості податкової політики відбиває вимоги до того, щоб уважно аналізувати та вивчати цю діяльність. Розуміння її впливу, який може бути як позитивним, так і негативним, на економічну ситуацію держави є критичним для її успішного розвитку.

Реалізуючи ефективні та результативні заходи, через здійснення стратегічної податкової політики, держава може створити сприятливі умови для стимулювання економіки країни. З іншого боку, неефективне використання заходів, які не посилюють розвиток економіки, можуть призвести до її гальмування чи незадовільного прогресу в цілому.

На сьогоднішнє питання розвитку податкової політики та вдосконалення податкового законодавства є надзвичайно актуальними в економічному та соціальному житті України [1]. Такий інтерес до цього питання є наслідком відкритої військової агресії та нових явищ, що виникають в нашій економіці, де фіскальні інструменти є одним з найефективніших методів державного регулювання економіки.

Система оподаткування в Україні пройшла ряд позитивних змін протягом останніх років, зокрема зниження кількості податків, поліпшення умов щодо їх стягнення, проведення реформ у органах, що відповідають за податкову політику, спрощення процедур звітування та сплати податків, електронізація послуг та створення більш сприятливого середовища для підприємницької діяльності [2].

Забезпечення ефективного розвитку української економіки неможливе без здійснення прогнозованої, обґрунтованої та дієвої податкової політики, оскільки досвід розвинених ринкових економік світового рівня показує, що збалансована фіскальна політика є одним з головних чинників, що впливають на зростання виробництва, інвестиційну активність та рівень зайнятості.

Ефективність податкової політики є важливим фактором, що визначає сприйняття держави на міжнародному рівні. Україна зробила вибір на користь інтеграції до Європейського Союзу та прийняла зобов'язання щодо гармонізації свого законодавства з нормами ЄС. Незважаючи на певний прогрес у вдосконаленні системи оподаткування, Україна поки що не досягає високих стандартів європейських держав, і вирішення проблем залежить від того, наскільки ефективні та результативні будуть подальші рішення щодо податкової політики для підвищення економічної ситуації в країні.

Отже, необхідно знайти відповідні системні підходи до формування та реалізації податкової політики з урахуванням інноваційних механізмів подолання наслідків військової агресії та можливих результатів щодо перспектив для країни.

Література:

1. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 25.04.2023).
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.minfin.gov.ua/> (дата звернення: 25.04.2023).

Ракочій Віталій Миколайович
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія
Кондратюка», магістрант спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»

ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ КОМУНАЛЬНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ МІСТА

Здійснення державного регулювання передбачає державний контроль за діяльністю суб'єктів природних монополій. Це регламентується ст. 4 Закону України «Про природні монополії», де сказано, що державний контроль за додержанням законодавства про захист економічної конкуренції у сферах природних монополій здійснюється Антимонопольним комітетом України відповідно до його компетенції. Також цим законом передбачено, що органи, які регулюють діяльність суб'єктів природних монополій, сприяють здійсненню об'єднаннями споживачів громадського контролю за їх діяльністю. Впровадження та здійснення громадського контролю за діяльністю суб'єктів природних монополій передбачає створення при регулюючих комісіях рад спожи-

вачів або включення в склад наглядових рад підприємств-монополістів представників місцевого самоврядування [2].

Разом з тим слід зазначити, що Законом України «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг» [1] передбачені завдання Національної комісії, що здійснює регулювання у сфері комунальних послуг, а саме здійснення державного регулювання діяльності суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання на суміжних ринках шляхом:

- збалансування інтересів суб'єктів господарювання, споживачів та держави;

- забезпечення прозорості та відкритості діяльності на ринках природних монополій та на суміжних ринках у сфері теплопостачання і централізованого водопостачання та водовідведення;

- захисту прав споживачів товарів і послуг у частині отримання товарів і послуг належної якості та в достатньому обсязі за економічно обґрунтованими цінами, а також стимулювання підвищення їх якості і задоволення попиту на них;

- формування і забезпечення прогнозованості цінової і тарифної політики на ринках, які перебувають у стані природної монополії, та суміжних ринках у сфері теплопостачання і централізованого водопостачання та водовідведення, перероблення та захоронення побутових відходів, сприяння впровадженню стимулюючих методів регулювання цін;

- забезпечення самоокупності діяльності суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання на суміжних ринках;

- забезпечення рівних можливостей для доступу споживачів до товарів (послуг) на ринках, які перебувають у стані природної монополії;

- обмеження впливу суб'єктів природних монополій на державну політику та сприяння конкуренції на суміжних ринках у сфері теплопостачання і централізованого водопостачання та водовідведення, перероблення та захоронення побутових відходів з метою забезпечення ефективного функціонування відповідних галузей.

Також в законі «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг» наведені:

- основні принципи діяльності Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг;

- засоби регуляторного впливу на діяльність суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання на суміжних ринках;

- повноваження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг;

- порядок формування та встановлення тарифів на комунальні послуги для суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання на суміжних ринках;

- державний нагляд (контроль) за ринком комунальних послуг.

Вивчення особливостей управління такою виробничою системою, як комунальна інфраструктура, призводить до висновку про те, що ефективне управління цією сферою повинно базуватися на урахуванні її виробничих завдань в галузевому і територіальному розрізах з обов'язковим забезпеченням їхньої єдності. Комунальна інфраструктура виступає ланкою національної економіки, елементом системи управління суспільним виробництвом, роль і значення якої зумовлюються виробничо-технічними, науковими, організаційно-економічними зв'язками, кількістю, розмірами та територіальним розміщенням підприємств, трудомісткістю послуг, рівнем концентрації, спеціалізації, механізації та автоматизації виробництва та управління. Галузевий принцип управління комунальною інфраструктурою послуг забезпечує технічне вдосконалення та розвиток виробництва, надання послуг, координацію зі структурними підрозділами. Однак вирішувати дані завдання можна лише при раціональному територіальному розміщенні її структурних підрозділів з урахуванням ефективності виробництва та соціальної інфраструктури.

Література:

1. Про державне регулювання у сфері комунальних послуг: закон України від 9 лип. 2010 р. № 2479-VI/ URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2479-17>

2. Про природні монополії: закон України від 20 квітня 2000 р. № 1682-I/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-14#Text>

Червона Анна Василівна

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», спеціальність 281 «Публічне
управління та адміністрування»*

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ МОДЕРНІЗАЦІЇ В ОРГАНАХ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Зі зміною реалій сьогодення виникає нагальна потреба у розгляді професійного розвитку державних службовців в органах Податкової служби України. Сучасний світ вимагає від державних службовців високого рівня професійної компетентності та навичок, що в свою чергу відображається на якості та ефективності роботи державних органів. Одним з найважливіших напрямків професійного розвитку державних службовців є модернізація роботи в органах Податкової служби України. Це означає впровадження новітніх технологій та методів управління, що дозволяє ефективніше виконувати функції органів податкової служби та забезпечує їх взаємодію з громадськістю. Найважливіший аспект модернізації є впровадження електронного документообігу та електронного сервісу для забезпечення доступу до інформації для всіх громадян. Система професійного навчання ство-

рюється для задоволення потреб державних органів на які поширюється дія Законів України «Про державну службу», у високопрофесійних фахівцях і забезпечення умов для підвищення рівня професійної компетентності учасників професійного навчання [2].

Важливими складовими елементами державної служби України є не лише прийняття та припинення державної служби, а й її проходження, яке включає в себе підвищення кваліфікації, стажування та самоосвіту державних службовців тощо. Професійний розвиток державних службовців може включати підвищення їхньої кваліфікації в галузі податкового права та бухгалтерського обліку, навчання роботі з сучасними інформаційними системами та програмним забезпеченням, а також розвиток навичок комунікації з платниками податків та іншими зацікавленими сторонами. Якщо ці процеси будуть проводитися системно та з урахуванням сучасних тенденцій та вимог, то це дозволить підвищити якість та ефективність роботи Податкової служби, забезпечити більш якісну та швидку обробку податкової звітності та запобігти корупції [3].

Професійний розвиток державних службовців податкової служби України ґрунтується на традиційній освіті та навчанні. Хоча ці методи, як і раніше, актуальні, змінний характер податкової системи та досягнення в галузі технологій зробили необхідним запровадження нових методів професійного розвитку. Для вирішення цієї проблеми податкова служба впроваджує сучасні методи, такі як онлайн навчання, коучинг, наставництво та співробітництво з міжнародними організаціями. З метою забезпечення реалізації процесу навчання державних службовців ДПС, служба управління персоналу щороку формує Тематичний план проведення внутрішніх навчань державних службовців у системі професійного навчання без відриву від роботи на наступний рік [4].

Модернізація підвищення кваліфікації у податковій службі України насамперед спрямована на підвищення рівня знань, навичок та компетенцій державних службовців. Ця модернізація досягається за рахунок різних ініціатив, включаючи створення централізованого навчального центру, розробку онлайн-платформи навчання та співробітництво з міжнародними організаціями. Впровадження сучасних методик зробило навчання більш доступним та актуальним, що призвело до підвищення якості обслуговування працівників податкової служби. Створення централізованого навчального центру та платформи онлайн-навчання також знизило вартість навчання та звело до мінімуму порушення робочого графіка [5].

Література:

1. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII: станом на 31 березня 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>

2. Про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій,

їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад : Постанова Каб. Міністрів України від 06.02.2019 р. № 106 : станом на 3 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2019-p#Text>

3. Про професійний розвиток працівників : Закон України від 12.01.2012 р. № 4312-VI : станом на 27 груд. 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4312-17#Text>

4. Процедура внутрішнього навчання державних службовців ДПС
URL:https://tax.gov.ua/data/material/000/540/652501/Protsedura_vnutr_shn_ogo_navchannya.pdf

5. Професійний розвиток державних службовців ДПС як запорука розвитку Державної податкової служби України. Департамент персоналу: видано 30 березня 2023 року. URL: <https://i1.poltava.to/uploads/2019/11/2019-11-01/transport-rules-poltava-2019-10.pdf>.

Чупайда Діана Вікторівна,

Потапова Наталія Євгенівна

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», студентки 1 курсу ННІ ФЕУП,
спеціальності 081 «Право», група 101-П*

ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ В РАМКАХ ЛЮБЛІНСЬКОГО ТРИКУТНИКУ

Боротьба України за власну незалежність і свободу, яку підтримали всі демократичні країни світу, по-новому висвітила місце України у світовій спільноті, довела щирість і справедливість цивілізаційного вибору країни на користь європейських цінностей, стала вагомим чинником геополітичних і гео економічних трансформацій сучасності.

Багатоміжове співіснування Польщі, Литви та України, яке має спільні історичні, національні, культурні, ментальні та багато у чому, релігійні коріння, цілком природньо втілюється у достатньо вагомий економічний потенціал співпраці в рамках «Люблінського трикутника». Про створення нового україно-польсько-литовського об'єднання 28 липня 2020 року було оголошено прем'єр-міністрами держав-учасниць : Дмитром Кулебою, Яцеком Чапутовичем та Лінасом Лінкявичюсом. [1, с.28]

У Люблінському трикутнику представлені відразу два сильних і важливих для української економіки «гравці». Польща і Литва – не тільки постійні союзники України в її євроінтеграційних прагненнях, а й важливі торговельні партнери та бенефіціари спільних інфраструктурних проектів у регіоні. [2, с. 280]

Для України досвід соціально-економічного розвитку Польщі та Литви цінним може бути також з погляду створення євро регіонів і

налагодження транскордонного співробітництва та відносно створення й регулювання діяльності вільних економічних зон.

«Люблінський трикутник» як платформа співпраці країн – його співзасновниць – має низку перспектив сталого успішного соціально-економічного розвитку. В умовах реального функціонування об'єднання, досвід Польщі та Литви щодо імплементації форм, механізмів діяльності та стандартів Європейського Союзу й забезпечення стабільного тривалого соціально-економічного розвитку може бути адаптовано Україною значно ефективніше. [3]

Однією із найбільш пріоритетних сфер взаємодії країн Люблінського трикутника є посилення власних оборонних спроможностей. Країни трійки визнають та засуджують агресивну політику Російської Федерації в регіоні, спільно з Україною протистоять гібридним загрозам Москви, зокрема в боротьбі з дезінформацією та пропагандою. [4]

Участь у Люблінському трикутнику – це можливість прояву для України своєї геополітичної, зовнішньополітичної та військово-політичної позиції в регіоні. Це один із способів реалізації України як суб'єкта регіональної політики.

Як відзначає Дмитро Кулеба: «Ми маємо не лише намагатися приєднатися до того, що вже створено кимось, а й самим створювати, самим ангажуватися більше в центральноевропейські справи». [5]

Такий підхід підвищить міжнародну довіру до Києва, а також змінить негативний образ «Україна – країна нереалізованих можливостей», на позитивний – «амбітний та дієвий партнер».

Література:

1. Відяньський С. Російсько-Українська війна : геополітичний контекст. Київ. 2022. 157 с.

2. Чеботарьов С. В., Чеботарьов В. А. Польща, Литва, Україна: національні ділові культури як детермінанта інтеграції на європейських і світових ринках. Галицький економічний вісник. 2020. Т. 63. № 2. 312 с.

3. Люблінський трикутник: що передбачає новий формат тристоронньої співпраці? Електронний ресурс. URL : <https://adastra.org.ua/blog/lyublinskij-trikutnik-sho-peredbachaye-novij-format-tristoronnoyi-spivpraci>

4. Міністри закордонних справ України, Польщі і Литви зустрінуться в Києві в рамках формату Люблінського трикутника. Електронний ресурс.

URL : <https://mfa.gov.ua/news/ministri-zakordonnih-sprav-ukrayini-polshchi-i-litvi-zustrinutsya-v-kiyevi-v-ramkah-formatu-lyublinskogo-trikutnika>

5. Коментар Дмитра Кулеби від 28.07.2020 про створення «Люблінського трикутника». Електронний ресурс. URL : <https://www.facebook.com/dmytro.kuleba/videos/10158430408948389/?extid=F55b0CjXNCmBS3LW&d=n>

Хоменко Вячеслав Олександрович
Управління Північно-східного офісу Держаудитслужби в
Полтавській області, головний державний аудитор відділу
контролю у галузі промисловості, енергетики, транспорту,
фінансових послуг, ЖКГ, інфраструктури та зв'язку

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА МІСТА

На сьогоднішній день одним з найбільш важливих завдань, що потребують вирішення на різних рівнях влади у нашій державі, є забезпечення потреб та створення гідних умов для громадян, які змінили місце проживання після подій 24 лютого 2022 року та місцевих мешканців, що проживають у так званих «тилових» містах, не залишаючи без уваги міста прифронтової зони. На даний час це є особливо актуальним, оскільки бюджет нашої країни отримав новий вектор, а саме «військово-оборонний», тому житлово-комунальне господарство (далі – ЖКГ) в розрізі комунальних підприємств кожного міста повинно в комплексі своїх дій, за умови мінімізації бюджетних асигнувань, отримати достойний результат.

Діяльність комунальних підприємств є однією із важливих галузей невиробничої діяльності, оскільки саме вони забезпечують якісні та комфортні умови життя населення. Реалії сьогодення нажаль показують нам тенденції до зниження рівня якості їх господарської діяльності, незважаючи на численні реформи цього сектору [1, с. 229].

До найважливіших системних проблем, що не просто гальмують розвиток житлово-комунального господарства міста, а взагалі ставлять під загрозу виконання комунальними підприємствами безпосередніх завдань із забезпечення добробуту громадян нашої держави, слід віднести:

- економічні проблеми (недостатнє фінансування на утримання та розвиток існуючих комунальних служб, зокрема, у сфері формування інфраструктури житлово-комунального господарства; невідповідність пріоритетних напрямів фінансування ЖКГ до викликів сьогодення; низький рівень матеріально-технічної бази та повільні темпи її оновлення);
- соціальні проблеми (погіршення демографічної ситуації; значна трудова міграція закордон в умовах військового стану та як наслідок недостатня кількість кваліфікованих працівників у комунальних службах);
- інституційні проблеми (слабка інституційна взаємодія держави, органів місцевого самоврядування з представниками малих та середніх підприємств для забезпечення програм із залучення додаткових ресурсів, наприклад за допомогою публічно-приватного партнерства);

– екологічні проблеми (погіршення екологічної ситуації у містах, через підвищений ризик забруднення повітря та води під час війни).

Тож, умови військового стану спричинили прискорення негативної тенденції розвитку житлово-комунальних господарств міст нашої держави, а саме ЖКГ довелося зустрітися з такими викликами, як: поганий, а в деяких випадках пошкоджений/знищений стан інфраструктури комунальних підприємств; постійна міграція населення, зокрема закордон; невідповідність між обсягом доходів бюджетів і реальними потребами у фінансуванні видатків сфери ЖКГ («військово-оборонний» вектор економіки держави); значний негативний вплив на стан екології через ведення бойових дій.

Відповідно, основними напрямками вирішення окреслених проблем в розрізі напрямів удосконалення житлово-комунального господарства міста можна виокремити наступні:

1) економічна складова: забезпечення належного планування фінансування сфери ЖКГ з використанням селективного підходу [2], тобто чіткого розподілення поточної наявності фінансових інструментів відповідно до нагальних потреб сьогодення; розробка та запровадження в житлово-комунальних підприємствах дієвої системи внутрішнього контролю;

2) соціальна складова: проведення інформаційних кампаній з метою пошуку висококваліфікованого персоналу у сфері ЖКГ, покращення соціального середовища проживання населення, зокрема через відновлення інфраструктури та зміни умов працевлаштування, особливі молоді;

3) інституційна складова: залучення додаткових ресурсів для ремонту та обслуговування будівель та інфраструктури, зокрема за допомогою публічно-приватного партнерства та іноземних донорів;

4) екологічна складова: впровадження системи моніторингу якості повітря та води, що дозволить вчасно виявляти та усувати екологічні проблеми.

Таким чином, в умовах військового стану в Україні з'явилися не тільки нові виклики для сфери ЖКГ, але й нові можливості для розвитку житлово-комунального господарства міст нашої держави в перспективі майбутнього «Плану Маршалла». Варто відзначити, що першочерговим кроком у формуванні сучасної державної політики розвитку сфери ЖКГ має стати розробка ґрунтовної та реальної програми розвитку короткострокових проєктів із залученням в майбутньому доступних фінансових інструментів.

Література:

1. Смолінська Н.В., Сокіл В.І. Напрями удосконалення діяльності житлово-комунальних підприємств. Вісник Хмельницького національного університету. № 3. 2021. 229 с.

2. Максименко О.С. Реформування житлово-комунального господарства України: орієнтація на енергозбереження. Економіка і регі-

он. 2015. № 1. 43–49 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2015_1_9.

Шумський Ігор Костянтинович
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», кандидат юридичних наук,
старший викладач

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ВАЛЮТНОГО ФОНДУ У ФІНАНСОВІЙ СТАБІЛЬНОСТІ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

На сучасному етапі розвитку світового господарства та міжнародних економічних відносин Міжнародний валютний фонд (далі МВФ) відіграє ключову роль у світовій фінансовій архітектурі шляхом надання фінансової, технічної та аналітичної допомоги країнам-членам, а також здійснює нагляд за міжнародною валютною системою. Нині однією з головних проблем соціально-економічного розвитку України є ефективне вдосконалення механізмів взаємовідносин з міжнародними фінансовими організаціями, зокрема МВФ. [1, с. 51].

Аналізуючи співпрацю МВФ та України, до початку запровадження воєнного стану, можна зазначити, що співпраця України з МВФ є позитивним явищем, адже вона була гарантією нових економічних реформ, міцності гривні щодо іноземної валюти, підвищення життєвого рівня громадян України. [2, с. 103]

З початку російської агресії 24-го лютого 2022 року для України одним з критичних стало питання забезпечення економічної стабільності під час запровадження воєнного стану та активних бойових дій.

Знищення об'єктів інфраструктури, порушення транспортних мереж, вимушене переміщення вилученої кількості людей, втрата робочих місць – лише декілька з факторів, які руйнують економічну систему України.

Критично важливою є співпраця Уряду України з міжнародними організаціями, однією яких є МВФ. Протягом усіх років співпраці з Україною міжнародний валютний фонд став надійним партнером нашої держави, який у скрутні для економіки часи для нашої держави завжди надавав фінансову допомогу, тим самим забезпечуючи стабільність національної грошової одиниці та фінансового стану в країні загалом. [2, с. 99].

Змінами у співпраці України та МВФ під час воєнного стану стало скасування угоди «Stand by» з метою подальшої розробки урядом нової угоди.

В перші тижні військових дій Виконавча рада МВФ схвалила рішення про надання Україні 1,4 мільярда доларів США через Інструмент прискороеного фінансування (Rapid Financing Instrument (RFI)),

щоб допомогти задовольнити нагальні потреби у фінансуванні та пом'якшити економічні наслідки війни. [3]

Такі кроки з боку МВФ стали поштовхом для початку надання суттєвої фінансової допомоги українському бюджету зі сторони інших міжнародних організацій, фондів, а також фінансових вливань з боку іноземних урядів. Крок МВФ став своєрідним каталізатором широко-масштабної мобілізації додаткового пільгового фінансування, потрібного для покриття дефіциту фінансування та пом'якшення економічних наслідків війни. [3]

Ситуація, що складається в економіці країни під час воєнного стану свідчить про те, що потреба у фінансових ресурсах буде зростати й очевидно, що МВФ буде й надалі відігравати вагомую роль у підтримці економічної стабільності України.

Очевидно, що в майбутньому міжнародні фінансові інституції будуть приймати концептуально нові рішення, які будуть покликані на відбудову та оновлення України та її економіки. Також потрібно зазначити про нещодавні рішення МВФ стосовно України, а саме, те, що група країн-кредиторів України, до якої входять Канада, Франція, Німеччина, Японія, Велика Британія і США, надала гарантії, що дають змогу Києву відтермінувати виплати за зовнішнім боргом до 2027 року. [4]. А також, що Виконавча рада Міжнародного валютного фонду у п'ятницю, 31 березня, затвердила чотирирічну програму фінансування України на 15,6 мільярдів доларів. [5].

Все це дає змогу говорити про те, що співпраця України та МВФ є критично важливою, а в майбутньому ця співпраця буде набувати інших форм, що являє собою по суті новий етап в відносинах між Україною та МВФ зокрема та між Україною та усім демокритичним світом з його фінансовими інституціями загалом.

Література:

1. Кульбіда М.В. Напрями вдосконалення співробітництва України з МВФ. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Випуск 22, частина 2. 2018. С. 51-54.

2. Ливдар М.В., Ярошевич Н.Б., Антошук І.А. Україна і міжнародний валютний фонд: особливості співпраці. Підприємництво та інновації. Випуск 13, 2020. С. 99-104.

3. Прес-реліз Міжнародного валютного фонду від 09.03.2022. URL: file:///Users/macbook/Downloads/pr2269-ukr-ukraine.pdf

4. Електронний ресурс. URL: <http://www.golos.com.ua/news/177456> (дата звернення 03.04.23)

5. Електронний ресурс. URL: <https://prm.ua/mvf-skhvalyv-nadannia-ukraini-kredytu-u-15-6-miliardiv-dolariv-zmi/> (дата звернення 03.04.23)

СЕКЦІЯ 4. РОЗВИТОК ПУБЛІЧНОГО ПРАВА: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

---

*Задорожний Володимир Петрович,
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», доктор наук з державного
управління, професор кафедри публічного управління,
адміністрування та права
Чайка Анастасія Сергіївна*

*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія
Кондратюка», студентка бакалаврату, група 101-ПУ,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»*

ВАЖЛИВІСТЬ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У сучасному світі персональні дані стали однією з найбільш цінних ресурсів, що містять конфіденційну інформацію про громадян, їхні звички, ставлення та інше. У публічному управлінні персональні дані використовуються для забезпечення ефективної роботи державних органів та покращення якості послуг, що надаються населенню. Однак, збір та обробка таких даних може стати загрозою для приватності та безпеки громадян, тому важливо забезпечити їхній захист.

Персональні дані – відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована. Володільці, розпорядники персональних даних і треті особи зобов'язані забезпечити захист цих даних від випадкових втрат або знищень, від незаконної обробки, у тому числі незаконного знищення чи доступу до персональних даних. Відповідне поняття міститься у Законі України «Про захист персональних даних», який набрав чинності у 2011 р.

В сучасному світі, захист персональних даних є однією з найбільш актуальних проблем у сфері публічного управління. Зростання цифрових технологій та інтернет-сервісів призвело до того, що персональні дані користувачів знаходяться в мережі, тому це створює певний ризик їхньої приватності. В органах державної влади та органах місцевого самоврядування, організаціях, установах і на підприємствах усіх форм власності визначається структурний підрозділ або відповідальна особа, яка організовує роботу, пов'язану із захистом персональних даних при їх обробці, – вони збирають і зберігають велику кількість персональних даних. Такі дані можуть надрукувати конфіденційну програму про громадянин, такі як фінансові й медичні дані, релігійні переконання та інше.

Неправильна обробка таких даних може призвести до порушення прав приватності. У мережі постійно з'являються нові сервіси, які можуть зберігати персональні дані, тому викликом забезпеченням захисту даних включають у себе саме розвиток технологій. Такі технології будуть ефективнішими у боротьбі зі зловмисниками.

Іншою проблемою є збільшення обсягів персональних даних, які збираються та обробляються в процесі публічного управління, що може створити ризик їх втрати або несанкціонованого доступу до них. Також важливим є забезпечення доступу персональних даних лише тим особам, які мають на це право. Для цього потрібно розробляти та впроваджувати ефективні системи контролю доступу до даних та механізм аутентифікації користувачів. Перспективами захисту персональних даних полягають у використанні новітніх технологій, які дозволяють забезпечити відповідний рівень безпеки персональних даних.

Варто зазначити, що сьогодні найбільш дієвим способом захисту своїх персональних даних є ретельна фільтрація, кому та з якою метою ці дані передаються. Також, для вирішення проблем з захистом персональних даних необхідно підвищити культуру їх захисту серед посадових осіб та громадян, забезпечити ефективну організацію та контроль над процесом збору інформації, а також розробити та впровадити механізм забезпечення прав громадянина на захист персональних, включаючи право на виправлення неточностей та видалення даних, які застаріли або більше не є необхідними. На жаль, забезпечити абсолютний захист персональних даних наразі не може жодна держава у світі, проте особа може обмежити обсяг тих відомостей, на обробку яких вона надає згоду.

Література:

1. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI : станом на 27 жовт. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>
2. Надія Гришанова. Персональні дані: використання, захист і відповідальність – що потрібно знати. ЮРЛІГА. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/201367_personaln-dan-vikoristannya-zakhist--vdpovdalnst---shcho-potrбно-znati
3. Фісун В. Проблеми захисту персональних даних: досвід України та інших країн. Юридична газета – онлайн версія. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/informaciyne-pravo-telekomunikaciyi/problemi-zahistu-personalnih-dan-vid-ukrayini-ta-inshih-krayin.html>

*Вова Вікторія Тарасівна,
Пащенко Альона Віталіївна
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія
Кондратюка», студентки ННІ ФЕУП, спеціальності
081«Право», група: 101-П*

ЕФЕКТИВНІСТЬ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН У РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ

Співпраця, допомога та посередництво міжнародних організацій у вирішенні військових конфліктів сьогодні є важливими для України. Організація Об'єднаних Націй (далі ООН) має пріоритет у врегулюванні збройного конфлікту в Україні. В ООН постійним органом, відповідальним за підтримання миру та безпеки у всьому світі, є Рада Безпеки.

Відповідно до 1 пункту 23 статті Розділу V «Рада Безпеки» статуту ООН: «Рада Безпеки складається з п'ятнадцяти Членів Організації. Китайська Республіка, Франція, Союз Радянських Соціалістичних Республік, Об'єднане Королівство Великобританії та Північної Ірландії, Сполучені Штати Америки є постійними членами Ради Безпеки.»[1]. В Міністерстві закордонних справ України відзначають, що в 23-й та інших статтях Статуту ООН згадані постійні члени Ради Безпеки, включно з СРСР(яка припинила існування у 1991 році), але при цьому – немає ніякої згадки про Російську Федерацію. Проте вона вважається постійним членом Ради Безпеки, як послідовниця Радянського Союзу, та може накладати вето на будь-яку резолюцію, що стосується конфлікту, якщо вона не відповідає її власним інтересам. Це і є основною причиною, яка обмежує можливості ООН на втручання у війну в Україні.

Ще більшою небезпекою для нас є те, що Росія нещодавно стала головою Ради Безпеки ООН. Це відбувається під час повномасштабної війни і, звісно, викликає протести багатьох українських дипломатів та правозахисників.

«Головування Росії в Радбезі ООН 1 квітня – злий жарт. Росія узурпувала своє місце; вона веде колоніальну війну; її лідер є військовим злочинцем, який розшукується Міжнародним кримінальним судом за викрадення дітей. Світ не може бути безпечним місцем з Росією в Радбезі ООН», – заявив міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба.[2]

Тому ще до початку російсько-української війни Рада Безпеки ООН мала серйозні недоліки у своїх миротворчих операціях. Зокрема, ООН не розробила механізми боротьби з відмовою від припинення вогню та порушенням укладених мирних угод сторонами конфлікту. У таких випадках миротворці були безсилі, а Організація Об'єднаних Націй була не в змозі запобігти або зупинити війну та геноцид тому вона не виконала свою головну функцію.

Пропозиції реформувати Раду Безпеку надходили ще 2017 році: «Сьогодні міжнародною спільнотою були висунуті такі пропозиції реформи: ухвалення рішень в Раді Безпеки ООН консенсусом усіх членів, пропозиція Франції щодо добровільної відмови постійних членів Ради Безпеки ООН від використання свого права «вето» у випадках вчинення масових злочинів, до яких сама Франція зараховує геноцид, злочини проти людства та масштабні військові злочини, дозвіл накладення «вето» у разі, якщо проти рішення одночасно проголосували два або більше постійних члени Ради Безпеки.»[3] З моменту даної пропозиції минуло 6 років, а Рада Безпеки ООН та к і не зазнали ніяких змін. У минулому році Сполучені Штати Америки виступили з пропозицією реформувати Раду Безпеки ООН, знову з приводу використання членами права вето. Але Росія може накласти вето і на спробу реформувати Раду безпеки ООН, що майже унеможливило відповідну ініціативу Сполучених Штатів.

Неефективність Ради Безпеки ООН в цілому полягає у недосконалості, забюрократизованості механізмів роботи, а також вагомою причиною її бездіяльності є членство Росії в ній. Ми підтримуємо ініціативу цих країн та думку українських дипломатів, які впевнені, що ООН має або ж бути реформованим, або ж цю організацію чекає доля Ліги Націй, яка припинила своє існування після Другої світової війни, оскільки не змогла запобігти цій війні, яка залишила половину Європи у руїнах.

Література:

1. The UN Charter: signed on June 26, 1945 at the final meeting of the United Nations Conference on the Establishment of the International Organization and entered into force on October 24, 1945. URL:<https://www.un.org/ru/about-us/un-charter>

2. Г.Ерман. Росія стає головою Ради безпеки ООН. Як це може нашкодити Україні і як можна виключити РФ з відти? Електронний ресурс: BBC Україна (31 березня 2023) // URL:<https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cv2440434zdo>

3. Бугасенко С. С. Питання реформування ради безпеки ООН: пропозиції, проблеми та перспективи С. С. Бугасенко Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». – 2017. – № 16(2). – С. 27.

Дорох Дар'я Андріївна

Міжрегіональна Академія управління персоналом, магістр

ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ ЄВРОАТЛАНТИЧНОГО ВЕКТОРУ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ

Роль євроатлантичного вектору у зовнішній політиці держави є однією з ключових тем для дослідження. Ця тема має важливе значення для України, яка веде активну зовнішньополітичну діяльність у напрямку євроінтеграції та співпраці з країнами НАТО.

Дослідження проводяться на різних рівнях – від національних до міжнародних. У національному контексті досліджуються особливості формування євроатлантичного вектору в зовнішній політиці України, а також визначається вплив цього вектору на політичну, економічну та безпекову ситуацію в державі. У міжнародному контексті досліджується роль України в системі євроатлантичної інтеграції, а також вплив євроатлантичного вектору на міжнародну безпеку та стабільність [3].

Роль євроатлантичного вектору у зовнішній політиці України є однією з ключових тем для дослідження. Україна прагне до європейської та євроатлантичної інтеграції, і це напрямок державної політики має вплив на відносини з країнами Європейського Союзу та НАТО.

Дослідження ролі євроатлантичного вектору у зовнішній політиці України може включати аналіз наступних аспектів:

- історія формування євроатлантичного вектору у зовнішній політиці України та його роль у розвитку державності та національної ідеї;
- роль євроатлантичного вектору у формуванні зовнішньої політики України та її позиції на міжнародній арені;
- вплив євроатлантичного вектору на економічний розвиток та інвестиційний клімат в Україні;
- роль євроатлантичного вектору у зміцненні національної безпеки та обороноздатності України;
- аналіз міжнародних відносин України з країнами Європейського Союзу та НАТО та їх взаємовідносин у рамках євроатлантичного співтовариства;
- оцінка позиції населення України стосовно євроатлантичного вектору та його впливу на соціально-політичну ситуацію в країні.

Для проведення дослідження ролі євроатлантичного вектору у зовнішній політиці України можна використовувати різноманітні джерела, серед яких можуть бути наступні:

- офіційні документи та заяви уряду та дипломатичних представників України, що стосуються євроатлантичного вектору, зокрема заяви про євроатлантичну інтеграцію та партнерство з країнами Європи та НАТО;
- документи та заяви офіційних представників Європейського Союзу та НАТО про співпрацю з Україною та її євроатлантичну інтеграцію;
- аналітичні доповіді та дослідження міжнародних організацій, що присвячені темі євроатлантичної інтеграції України, наприклад, доповіді Європейської Комісії, Європейської Ради, НАТО, Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) тощо;
- оцінки експертів та науковців, що досліджують питання євроатлантичної інтеграції та зовнішньої політики України;
- результати опитувань та досліджень громадської думки щодо підтримки євроатлантичної інтеграції та її впливу на зовнішню політику України;

– матеріали українських ЗМІ та інформаційні джерела, що висвітлюють питання євроатлантичної інтеграції та зовнішньої політики України [2].

Так, джерела можна використовувати як окремо, так і в комплексі для аналізу ролі євроатлантичного вектору у зовнішній політиці України. Наприклад, дослідження зовнішньої політики України з орієнтацією на євроатлантичний вектор можна провести на основі аналізу документів, що регулюють співпрацю з європейськими та атлантичними партнерами, таких як Угода про асоціацію з ЄС, План дій з НАТО, Рамкова угода про партнерство з НАТО тощо.

Також можна вивчити досвід інших країн, які пройшли шлях інтеграції до Європейського Союзу та НАТО, та проаналізувати їхні досягнення та труднощі. Крім того, можна використовувати експертні оцінки та інтерв'ю з фахівцями у галузі зовнішньої політики та дипломатії, щоб отримати детальнішу інформацію про те, які кроки потрібно зробити для зміцнення співпраці з євроатлантичними партнерами [1].

Також важливим є аналіз інформаційних ресурсів, зокрема засобів масової інформації, які детально висвітлюють питання, пов'язані з євроатлантичним вектором та зовнішньополітичними процесами в Україні.

Отже, для проведення дослідження ролі євроатлантичного вектору у зовнішній політиці України можна використовувати широкий спектр джерел, що дає можливість отримати більш повну та об'єктивну картину.

Література:

1. Закон України «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики» від 01.07.2010 № 2464-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#n6>
2. Національна стратегія європейської інтеграції на 2021-2027 роки. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-strategiyi-yevropeyskoyi-integraciyi-na-2021-2027-roki>
3. Стратегія партнерства з НАТО на 2021-2025 роки. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1012021-38153>

Зубченко Ілля Олександрович

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», студент ННІ ФЕУП, спеціальності
081«Право», група: 301-П*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

Україна, за весь час своєї незалежності намагалася збудувати власну модель правової самобутності, що зайняло понад 32 роки. За весь цей час наша держава багато разів перебувала у вирії швидких змін

стосовно публічного права, нехай-то «Революція Гідності» чи сучасне повномасштабне вторгнення росії до України.

На даному етапі розвитку ми продовжуємо розвиватися у сфері публічного права локалізуючи різні правові норми що до нашого часу актуальні у ЄС та державах Демократичного та розвинутого заходу, про те існують нюанси які у багатьох випадках можуть загальмувати коректну роботу правового механізму і якщо у минулому до таких нюансів можна було віднести просту легковажність суб'єктів публічного адміністрування котрі не слідкували над коректним дотриманням обов'язкових форм, порушенням законодавчих актів через велику кількість факторів, та інших видів порушень, то зараз напевно найбільшою проблемою є военні дії на території України у наслідок збройної агресії росії, проти України

Для коректного розуміння тенденції розділу потрібно зазначити що у зв'язку з вищевказаною подією (війною) велика кількість населених пунктів почала мати доволі великі проблеми, стосовно реалізації їхніх прав у сфері публічного управління через окупацію РФ певних територій нашої держави. У зв'язку з цим Представництво нашої країни зробило низку важливих кроків щодо забезпечення розвитку публічно-правових відносин для удосконалення прав громадян у сфері публічного адміністрування та зосереджує основні правові механізми права на забезпечення громадян можливостями комунікації з представниками публічної влади.

Метою даної тези є аналіз сучасних тенденцій розвитку публічного права а також вирішення проблем даної галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Слід наголосити, що публічне право належить до постійно-змінюваної матерії права що забезпечує постійний розвиток цієї гілки права, тому беззаперечно є велика кількість факторів що впливає на її розвиток.

На даному етапі, на якому знаходиться наша держава Україно активно намагається наблизити сфери права до моделей законодавства наших закордонних партнерів.

Одним з таких кроків стало підписання 21 жовтня 2022 року Президентом України Володимиром Зеленським, Закону України «Про приєднання України до Угоди про заснування та Статут Європейської організації публічного права», що був прийнятий Верховною Радою України 6 жовтня 2022 року № 2634-ІХ.

У наслідок цього наша держава стала повноправним членом Європейської організації публічного права.

Це сприяє:

– Майбутній співпраці та еволюції освіти та науки в Україні а також Європі

– Реалізації спільних проєктів та ініціатив

– Ефективній реалізації реформ в Україні, зокрема й підготовці висококваліфікованих фахівців у сфері права

Також важливо зазначити, що вступ до даної організації є дуже важливим кроком, адже вона активно допомагає вітчизняним законодавцям з наближенням Українського законодавства до Європейського, що є важливим аспектом стосовно затвердженого курсу України щодо вступу до Європейського Союзу.

Стосовно цього вітчизняні юристи обговорювали тенденцію що спричинив цей закон, адже такого роду оновлення є дуже хорошим знаком котра неодмінно повпливає на подальший розвиток вітчизняного публічного права, тому й сприймається вельми позитивно.

Також додаткового захвату додає те, що Європейські партнери активно йдуть на зустріч, якщо говорити про удосконалення публічного права в Україні, а також наглядають за дотриманням всіх норм що є обов'язковими для досягнення очікуваного ними результату.

Отже, Україна активно намагається удосконалити власне законодавство до західного законодавства держав-партнерів що безсумнівно має величезний вплив стосовно публічного права у нашій країні, адже велика увага наших друзів з-за кордону сильно охоплює сферу публічного адміністрування та є предметом частих досліджень наших науковців а також публічних діячів.

Але, це питання потребує подальших досліджень, адже завдяки впливу різних геополітичних чинників а також мінливості самого права в даний момент історії є велика вірогідність того, що деякі запропоновані нормативно-правові акти що стосуватимуться публічного права, працювати можливо не будуть. Це може стосуватися різної факторів що може спровокувати населення нашої держави до ігнорування деяких з законодавчих ініціатив, тому на мою думку законодавцям потрібно бути обережними з запровадженням такого роду ініціатив і уважно стежити за багатьма чинниками та процесами що відбуваються у суспільстві.

Література:

1. Загурська-Антонюк В. Ф. Сучасні тенденції децентралізації державної влади та їх реалізація в Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2019. № 2. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1391> (дата звернення: 10.03.2020 р.).

2. Закону України «Про приєднання України до Угоди про заснування та Статут Європейської організації публічного права» був прийнятий Верховною Радою України 6 жовтня 2022 року № 2634-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2634-20>

Коркішко Олександр Миколайович
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», магістрант спеціальності
281 «Публічне управління та адміністрування»

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ЦИВІЛЬНИМ ЗАХИСТОМ НАСЕЛЕННЯ

Стратегічною метою України є повномасштабна інтеграція у Європейські і Євроатлантичні структури і повноправна участь у системі загальноєвропейської безпеки.

Україна спрямовує свою діяльність на розвиток співробітництва з чинними на європейському континенті структурами безпеки – організацією Західно-Атлантичного договору /НАТО/, Європейською Спільною /ЄС/, Західноєвропейським союзом /ЗЄС/, Спільною Євроатлантичного партнерства /СЕАП/, Організацією по безпеці і співробітництву в Європі /ОБСЄ/ і Спільною Європи /СЄ/, на основі яких формується нова архітектура європейської безпеки XXI сторіччя. Участь України в діяльності ООН, її самостійна відмова від ядерної зброї, скорочення і перебудова Збройних сил істотно підвищило Міжнародний авторитет України як миролюбної незалежної держави і підсилило її державну і міжнародну безпеку.

Важливим пріоритетом державної політики цивільного захисту України є налагодження міжнародного співробітництва, а саме [1]:

– створення договірно-правової бази з питань спільного попередження і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій на двосторонній і багатосторонній основах;

– відпрацювання спільних планів і механізмів реалізації домовленості про дії у випадку природних та техногенних катастроф;

– налагодження механізмів взаємодії зі структурами інших держав і міжнародних організацій, що відповідають за попередження і ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій;

– налагодження обміну інформацією і досвідом з відповідних проблем;

– вирішення інших завдань, спрямованих на реалізацію зовнішньополітичного курсу у сфері компетенції МНС.

Серед ключових напрямів співробітництва можна назвати контакти і практичні програми взаємодії зі структурами Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи і Європейської Комісії, Центрально-Європейської Ініціативи, інших урядових і неурядових організацій, а також розвиток міжнародних зв'язків на двосторонній основі.

Особлива увага при цьому відводиться питанням європейської інтеграції України. Державна служба України з надзвичайних ситуацій здійснює співробітництво з ЄС за наступними напрямками: реалізація положень Адміністративної домовленості між Державною службою України з надзвичайних ситуацій та Генеральним Директоратом «Навколишнє середовище» Європейської Комісії щодо співпраці між Центром моніто-

рингу та інформації Механізму цивільного захисту співтовариства та Оперативно-черговою службою МНС України; у рамках інструменту ЄС «Східне Партнерство»; реалізація міжнародних проєктів із створення інфраструктури для повоєнної з радіоактивними відходами Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему; реалізація Порядку денного асоціації Україна-ЄС.

З огляду на визначений стратегічний загальнонаціональний орієнтир України у про європейському напрямі, на нашу думку, досить цікавим буде досвід цивільного захисту саме європейських держав. Підкреслимо, що захист населення і територій від надзвичайних ситуацій (НС) залишається важливим напрямом діяльності будь-якої європейської країни.

Література:

1. Труш О.О. Досвід побудови та діяльності систем цивільного захисту країн-членів Європейського Союзу Північної Європи та Норвегії [Електронний ресурс]/О.О.Труш. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2009-2/doc/5/02.pdf>;

*Кузьменко Ганна Олександрівна,
Міжрегіональна Академія управління персоналом PhD в галузі
публічного управління та адміністрування
Тимошук Анастасія Валентинівна
Міжрегіональна Академія управління персоналом, бакалавр*

ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ СТРУКТУР ТА ОРГАНІЗАЦІЙ НА ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Міжнародні структури та організації впливають на публічне управління в Україні через різноманітні механізми та програми, що спрямовані на підтримку розвитку демократії та реформ у державі. До таких міжнародних організацій можна віднести:

Європейський Союз (ЄС) – ЄС є одним з найбільших донорів України, що надає значну фінансову та технічну підтримку в галузі публічного управління. Крім того, ЄС є важливим партнером України в реалізації політичних, економічних та соціальних реформ.

Організація Об'єднаних Націй (ООН) – ООН співпрацює з Україною в галузі підтримки прав людини, впровадження сталого розвитку та управління водними ресурсами. ООН також допомагає Україні у вирішенні проблем, пов'язаних з біженцями та внутрішньо переміщеними особами.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) – МВФ надає Україні фінансову допомогу для підтримки реформ та стабілізації економіки. Умови, пов'язані з кредитами МВФ, зазвичай вимагають впровадження реформ в галузі публічного управління та боротьби з корупцією.

Рада Європи – Рада Європи сприяє розвитку демократії, прав людини та законності в Україні через проведення різноманітних програм та проєктів, підтримку місцевого самоврядування та виборчих процесів.

Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) є міжнародною фінансовою інституцією, заснованою в 1991 році. Основною метою ЄБРР є підтримка розвитку ринкових економік в країнах Європи та Центральної Азії. У своїй діяльності ЄБРР фінансує проєкти у різних галузях, включаючи енергетику, транспорт, фінанси, сільське господарство та інші.

ЄБРР активно співпрацює з Україною та здійснює інвестиції у різні галузі економіки країни. Крім того, ЄБРР здійснює консультативну допомогу у питаннях реформування економіки та підвищення конкурентоспроможності країни. Особливу увагу ЄБРР приділяє реформуванню сектора енергетики, банківській системі та іншим сферам, які є важливими для стабільного розвитку економіки країни [1; 3].

Також важливою міжнародною організацією, яка впливає на публічне управління в Україні, є Європейський Союз (ЄС). Україна має асоційований статус з ЄС, що дає можливість реалізовувати спільні проєкти та програми. ЄС здійснює підтримку України у питаннях реформування правової системи, боротьби з корупцією, підвищення енергоефективності та інших важливих сфер. Крім того, ЄС сприяє розвитку торговельних відносин з Україною та надає фінансову підтримку різних проєктів в Україні. Наприклад, в рамках Європейського інструменту сусідства (СІС) та Європейського фонду з регіонального розвитку (ЄФРР) фінансуються проєкти з розвитку інфраструктури, енергетики, охорони здоров'я, культури та інших галузей. Також Україна підписала Угоду про асоціацію з ЄС, яка передбачає глибоку інтеграцію з ЄС та сприяння розвитку демократії, правової держави та економічного зростання в Україні [4; 5].

Крім ЄС, на публічне управління в Україні впливають інші міжнародні структури та організації, такі як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк, Організація Об'єднаних Націй (ООН), Організація з безпеки і співпраці в Європі (ОБСЄ) та інші. Вони сприяють реформам в Україні та надають фінансову та технічну допомогу в різних сферах, таких як економіка, соціальна політика, охорона здоров'я, права людини та інші. Крім того, ці організації мають можливість спостерігати за виборами та дотриманням прав людини в Україні, що також впливає на публічне управління країни [2].

Отже, міжнародні структури та організації мають значний вплив на публічне управління в Україні, сприяючи реформам та надаючи фінансову та технічну допомогу в різних сферах.

Література:

1. ЄС надає підтримку реформам в Україні. URL: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/neighbourhood/countries/ukraine_en

2. Проект Європейського банку реконструкції та розвитку в Україні. URL: <https://www.ebrd.com/ukraine.html>

3. Підтримка міжнародних організацій України. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2414769-ukraina-otrimala-pidtrimku-vid-virovni-mizhnarodnih-organizacij.html>

4. Взаємодія України з міжнародними організаціями. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/vzayemodnya-ukrajini-z-mizhnarodnimi-organizacijami>

5. Допомога ЄС Україні в управлінні та реформах. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2019/641511/EPRS_ATA\(2019\)641511_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2019/641511/EPRS_ATA(2019)641511_EN.pdf)

Кульчій Інна Олексіївна,

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», кандидат наук з державного
управління, доцент*

Драчко Вячеслав Васильович

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», магістрант спеціальності 281
«Публічне управління та адміністрування»*

МЕХАНІЗМ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Актуальність теми пов'язана з сучасним етапом всеохоплюючого запровадження цифровізації процесів публічного управління через створення масштабних баз даних та широкого доступу органів влади до персональних даних. Побудова демократичної соціальної правової держави, найвищою цінністю в якій є людина, її честь і гідність, недоторканність і безпека, як і підтримання ефективного функціонування державних інститутів перебувають у нерозривному зв'язку із необхідністю вдосконалення захисту основних прав людини та громадянина. Надзвичайний темп прогресу інформаційних технологій та активність у формуванні баз персональних даних в системі публічного управління надзвичайно загострили проблему захисту різноманітних інформаційних прав і свобод людини. Без врахування досвіду досконалого дослідження міжнародних стандартів щодо захисту персональних даних суб'єктами публічної адміністрації, базових принципів їх захисту, вивчення особливостей національних регулятивних підходів окремих держав, які мають розвинене законодавство і багаторічний досвід з питань захисту прав і свобод людини, у тому числі права на захист персональних даних, украї ускладняється розуміння сучасних проблем національного правового регулювання відносин із захисту персональних даних в управлінських відносинах.

Сучасні технології, особливо в інформаційно-телекомунікаційній сфері, розвиваються настільки стрімко, що часто правове регулювання не встигає за цим розвитком, і це породжує безліч як реальних, так і потенційних загроз основним правам і свободам людини. Одна з актуальних проблем полягає в тому, що нові технології створюють безпрецедентні можливості для свідомого чи неусвідомленого порушення права недоторканності приватного життя.

З розвитком комп'ютерних технологій і кіберпростору (WorldWideWeb, соціальні мережі, онлайн-трансляції, передача геоданих та ін) найбільш вразливою для порушень категорією стала особиста інформація (персональні дані).

Поява нових загроз недоторканності приватного життя, що виникають у процесі збирання, обробки, зберігання та іншого використання персональних даних у різних контекстах, очевидно доводить необхідність розробки ефективних заходів з охорони фундаментального права людини на захист особистих даних. Події останнього десятиліття показали, наскільки небезпечною для збереження недоторканності приватного життя можливо неправомірна діяльність за відсутності належних інструментів правового регулювання захисту особистої інформації. Особливо схильні до ризику порушення прав користувачів персональних даних держави, потоки інформації між якими можуть передаватися без будь-яких бар'єрів, зокрема, в рамках міжнародних та регіональних організацій.

Особливої актуальності у цьому світі, зазначене питання набуло у контексті прийнятого 27 квітня 2016 р. Регламенту (Євросоюз) 2016/679 Європейського Парламенту та Ради від 27 квітня 2016 р. про захист фізичних осіб стосовно обробки персональних даних та про вільне переміщення таких даних. Положення цього Регламенту спрямовані на гармонізацію захисту основних прав і свобод фізичних осіб, щодо діяльності з переробки і на забезпечення вільного потоку персональних даних між державами-членами ЄС. Відповідно виникла необхідність в подальшій фрагментації і уніфікації законодавства про захист персональних даних у всіх державах Євросоюзу [1].

Правове регулювання у сфері захисту персональних даних у ЄС спрямоване на захист прав, свобод та законних інтересів усіх без винятку фізичних осіб, які перебувають на території ЄС, персональні дані яких піддаються обробці. Права та обов'язки базуються на концепції законної, прозорої та контрольованої обробки даних, закладеної у спеціальних принципах та яка відповідає правомірним інтересам фізичних осіб, які надають свої персональні дані (суб'єктів персональних даних). Порівняно з нормативними актами, що діяли в ЄС, у сучасних правових актах, прийятих у 2016 р. і пізніше, істотно розширено комплекс суб'єктивних прав фізичних осіб [2]. Деякі з цих прав є новелами не лише на європейському рівні, а й у світовому масштабі.

Ключовий напрям у 2023 році прийняття всіма державами-членами нових (або внесення змін до чинних) національних законів, які уточнюють певні положення регламентів та імплементують у законодавство

директиви. Держави-члени імплементують положення правових актів ЄС у свої закони із затримками та іншими численними порушеннями. У зв'язку з цим Комісія ЄС винесла зауваження деяким державам, і за невиконання її вимог має намір ініціювати позови в Суді ЄС.

Інша проблема полягає в тому, що при імплементатії не вдалося уникнути колізій, оскільки кожна держава може інтерпретувати ті самі положення правових актів ЄС по-різному. У цих умовах особливе значення матиме судова практика Суду ЄС, яка продовжує відігравати важливу роль у правозастосуванні та правотворчості, сприяючи подальшому розвитку та вдосконаленню права на захист персональних даних у ЄС.

Література:

1. Регламент (Євросоюз) 2016/679 Європейського Парламенту та Ради від 27 квітня 2016 р. про захист фізичних осіб стосовно обробки персональних даних та про вільне переміщення таких даних. URL[^] https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text

2. European Data Protection. Eduardo Ustaran, CIPP/E, Executive Editor Official textbook for the CIPP/E program URL: <https://iapp.org/store/books/a191P000003Rf4QQAS/>

Логвиненко Ліліана Сергіївна,

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», студентка групи 101-ЕМІт*

Кузьменко Олександр Васильович

*Національний технічний університет «ХПИ», доцент кафедри
права, кандидат педагогічних наук, доцент*

ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Неспровокована повномасштабна збройна агресія РФ проти суверенної України спричиняє масові порушення прав людини – на життя, охорону здоров'я, приватну власність, працю, пересування тощо. Тому проблематика захисту прав і свобод людини в умовах війни є вельми актуальною. Додамо, що запровадження воєнного стану в Україні спричинило необхідність вимушеного обмеження прав і свобод громадян. Наприклад, обмежується право на збори та демонстрації, адже це може становити небезпеку для великої кількості людей. Обмежується також право на пересування – шляхом введення комендантської години, особливого режиму в'їзду в нашу країну та виїзду з неї. Під час воєнного стану громадяни, приміром, можуть бути примусово позбавлені права приватної власності з мотивів суспільної необхідності. Йдеться насамперед про реквізицію їхнього майна на потреби Збройних Сил України – за умови подальшої повної компенсації.

У сучасному світі діють чимало міжнародних договорів, спрямованих на захист прав людини під час збройних конфліктів. Розв'язанню згаданої проблеми сприяє міжнародне гуманітарне право

як інститут міжнародного публічного права (далі – МГП). Йдеться про сукупність правових норм, які, відбиваючи загальнолюдські моральні цінності, застосовуються під час збройних конфліктів [1]. Важливими положеннями МГП, зокрема, є те, що: «цивільні об'єкти та цивільні особи не повинні бути об'єктами нападу»; «атаки, які ймовірно можуть спричинити випадкові втрати серед цивільного населення або шкоду цивільним об'єктам, не повинні бути надмірними по відношенню до очікуваної конкретної та безпосередньої воєнної переваги» [1, с. 10]. У серпні 2022 р., радник Голови Офісу Президента України М. Подоляк заявив, що 22 тисячі ворожих ударів припало на цивільні об'єкти, і лише 300 – на військові [2]. Актуальнішою статистики наразі немає, проте й ці цифри свідчать про багаторазове порушення російським агресором норм МГП. Обстріл українських ТЕЦ та, як наслідок, позбавлення цивільних осіб в Україні світла, тепла та води є яскравим порушенням норми МГП про «заборону знищувати, виводити або доводити до непридатності об'єкти, необхідні для виживання цивільного населення» [1, с. 10]. Регулярні грабежі по відношенню до цивільного населення на окупованих територіях – пряме порушення норми, яка стверджує, що «заборонено грабувати майно цивільного населення» [1, с. 10]. І таких прикладів, на жаль, безліч. Тож, на нашу думку, конче необхідною є документальна фіксація усіх воєнних злочинів російського агресора та подальший їх розгляд на міжнародному рівні, з винесенням справедливого покарання. У цьому контексті слід привітати ордер Міжнародного кримінального суду, який вимагає арештувати очільника держави-агресора за обвинуваченням у масовому викраденні українських дітей. Під час війни основне право людини – право на життя – щодня порушується. Під час війни діти є незахищеними, їх можуть розлучити з батьками або відмовити в доступі до медичної допомоги тощо. Станом на 20 лютого 2023 р. більше ніж 1387 дітей постраждали в Україні внаслідок повномасштабної збройної агресії. За офіційною інформацією 461 дитина загинула та понад 926 отримали поранення різного ступеню тяжкості. У цьому контексті точної статистики, на жаль, немає [3].

Серед найбільш поширених сучасних порушень прав і свобод людини та громадянина в Україні, зокрема, є порушення: права на свободу зібрань та демонстрацій (на окупованих територіях заборонено будь-які мирні демонстрації, що не мають дозволу окупаційної влади); права на свободу пересування (громадяни України, що перебувають на окупованих територіях, мають мінімальні можливості виїхати, не постраждавши, на підконтрольну Україні територію); права на життя та права на безпеку (у зоні бойових дій сталося безліч випадків порушення цих прав). Ми вважаємо, що сьогодні важливість права на життя людини та його захист є очевидними як ніколи. Адже життя є передумовою реалізації всіх інших прав і свобод людини та громадянина. Основною загрозою для цього права є саме військові дії. Одним із важливих шляхів боротьби з порушенням прав людини в умовах війни є

привернення максимальної уваги до цієї проблеми міжнародних організацій. До того ж, вкрай важливо надавати допомогу постраждалим на державному рівні. Це може включати медичну допомогу, забезпечення житлом, їжею, водою, а також психологічну підтримку. Права людини в умовах воєнного стану є особливо вразливими, а їхній захист – дуже складним. На державу покладається необхідність встановлення доцільної рівноваги між обмеженнями прав людини та ефективним опором українського народу російському агресору та окупанту.

Література:

1. Міжнародне гуманітарне право. Посібник для юриста / за ред. Короткого Т. Р. Київ-Одеса : Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2016. 145 с.

2. Росія обстріляла українських цивільних об'єктів у 73 рази більше, ніж військових. URL: https://lb.ua/society/2022/08/15/526349_rosiya_obstrilyala_ukrainskih.html (дата звернення: 05.04.2023).

3. Кількість постраждалих дітей унаслідок війни Росії в Україні. URL: <https://espresso.tv/kilkist-postrazhdalikh-ditey-unaslidok-viyni-rosii-v-ukraini-zbilshilasya-do-1387> (дата звернення: 04.04.2023).

4. Сенаторова О. Права людини і збройні конфлікти. Київ : ФОП Големб О.О., 2018. 208 с.

5. Конституційні права і свободи людини та громадянина в умовах воєнного стану: матеріали наукового семінару (23 червня 2022 р.) / упор. М.В. Ковалів, М.Т. Гаврильців, Н.Я. Лепіш. Львів: ЛьвДУВС, 2022. 315 с.

6. Які права можуть порушуватись під час війни і як їх захистити? URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/700/yaki-prava-mozut-porusuvatis-pid-cas-viini-i-yak-ix-zaxistiti> (дата звернення: 09.04.2023).

*Матвейчук Людмила Олександрівна
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова*

доктор наук з державного управління, доцент

Кондратюк Олександр Олександрович

*Хмельницький університет управління та права імені Леоніда
Юзькова, аспірант кафедри публічного управління та
адміністрування*

ЗАХИСТ МЕДИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Сучасні інформаційні технології відіграють найважливішу роль у медичній галузі, але однією з найбільш серйозних проблем, що перешкоджають їх активному впровадженню, є забезпечення захисту інфор-

мації, у тому числі захисту персональних даних громадян та відомостей, що становлять медичну таємницю, – персональних медичних даних. Актуальність проблеми захисту персональних медичних даних сьогодні не викликає сумнівів. Кібертероризм, доступ фізичних осіб до баз персональних даних посилюють ризик вторгнення у сферу приватного життя та порушення права на її недоторканність [1, с.65]. Захист медичних даних є однією з найбільш гострих проблем в інформатизації організацій медичної сфери.

Медична інформація, у широкому значенні, – це будь-яка інформація, що стосується медицини. У вузькому, – це інформація, що відноситься безпосередньо до людини як пацієнта, тобто інформація про його здоров'я, особливості організму, перенесені захворювання та ін. Виділяють такі види медичної інформації [2]:

1. Алфавітно-цифрова інформація, яка становить велику змістову частину медичної інформації (друковані та рукописні документи).

2. Візуальна інформація, яка поділяється на: статичну (різні зображення (рентгенограми, ехокардіограми та ін.) та динамічну (хода та міміка пацієнта, сухожилльні рефлекси, реакція зіниці на світло, що генерується діагностичним обладнанням, динамічне зображення тощо).

3. Звукова інформація, зокрема: вербальна (коментарі лікаря, мова пацієнта з неврологічною або психічною патологією та ін.); звукові сигнали, що генеруються медичним обладнанням (доплерівські сигнали кровотоку при ЕхоКГ, флоуметричні сигнали та ін.); природні звуки організму людини, посилені електронним способом.

4. Комбіновані види інформації – це будь-які поєднання алфавітно-цифрової, візуальної чи звукової інформації.

Особливості медичної інформації обумовлюють складність розв'язування задач захисту інформації в медичних інформаційних системах (МІС), що характеризується такими факторами: перехід на безпаперову технологію вимагає забезпечення юридичної значущості електронних документів; використання ресурсів медичних інформаційних системи потребує забезпечення безпеки інформації на рівні розмежування доступу; низка електронних документів мають забезпечувати безпеку на рівні приховування змістового змісту, а деяких випадках і недопущення несанкціонованого розмноження; робота в територіально-розподіленій мережі висуває високі вимоги до автентичності інформації та джерел даних; висуваються високі вимоги до цілісності програмного забезпечення (системного та прикладного), систем управління базами даних та цілого ряду електронних документів [3, с.56].

Значна концентрація масивів медичної інформації, відсутність елементарного контролю над її збереженням і низький рівень надійності технічних засобів викликають серйозне занепокоєння у забезпеченні збереження та попередження несанкціонованого поширення інформації. У процесі експлуатації МІС, накопичувана та оброблена інформація є досить вразливою, схильною до несанкціонованого вико-

ристання. А велика кількість різних компонентів, операцій, ресурсів і об'єктів МІС створює привабливе середовище для різноманітних вторгнень та несанкціонованих дій [4, с.32].

В свою чергу, під системою захисту інформації розуміється сукупність органів та або виконавців, що використовують техніки захисту інформації, а також об'єктів захисту інформації, що організована та функціонує за правилами і нормами, встановленими відповідними документами в сфері збереження даних [5]. При цьому в загальному сенсі під об'єктом захисту слід розуміти сукупність інформації, носіїв що її містять, а також персоналу та засобів обчислювальної техніки, що забезпечують або здійснюють її обробку.

Слід відмітити, що забезпечення інформаційної безпеки та захист інформації є по суті близькими поняттями, що мають на увазі особливу діяльність, спрямовану на запобігання витоку інформації, що захищається, від несанкціонованих і ненавмисних впливів, а також діяльність спрямовану на усунення (нейтралізацію, попередження) внутрішніх та зовнішніх загроз інформаційній системі та мінімізацію збитків від можливої реалізації таких загроз. Таким чином, особлива увага повинна приділятися забезпеченню захисту інформації в закладі охорони здоров'я, ступінь ефективності якого буде залежати від організації системи внутрішнього контролю за збереженням медичної інформації в закладі охорони здоров'я.

Література:

1. Дзьобань О. П. Від "інформаційного суспільства" до "інформаційної безпеки": до проблеми концептуалізації сутності понять. *Інформація і право*. 2019. № 2(29). С. 60-73.

2. Медична інформація лікарська таємниця. URL: <https://advokaty.dp.ua/wp-content/uploads/2019/11/Stopina-YU.-O.-Medychna-informatsiya-ta-likarska-tayemnytsya.pdf>

3. Посібник з європейського права у сфері захисту персональних даних. К.: К.І.С., 2015. 216 с.

4. Довгань О.Д. Інформаційна безпека: стан, проблеми, тенденції. Інформаційні ресурси, інтелектуальна власність, комунікації в освітньо-науковій та інноваційній сферах: матеріали круглого столу Філософсько-правові та прикладні аспекти, м. Вінниця 12 травня 2017 р., Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського / упоряд.: О.Д. Довгань, М.В. Беланюк, С.А. Лапшин, О.Г. Радзівська, О.І. Яременко [та ін.]. Київ: Видавничий дім "АрТек", 2017. С. 31-39.

5. Аналіз законодавства про захист персональних даних України. URL: https://ecpl.com.ua/wp-content/uploads/2020/09/UKR_09142020_CEP_Finalnyy-zvit.pdf

Неборак Анна Віталіївна
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», магістрантка спеціальності
281 «Публічне управління та адміністрування»

**ПИСЬМОВЕ ПОЯСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ, ЩО
ПРИТЯГАЄТЬСЯ ДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ, ЯК ГАРАНТІЯ ДОТРИМАННЯ ЙОГО
ПРАВ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ДИСЦИПЛІНАРНОГО
ПРОВАДЖЕННЯ, З УРАХУВАННЯМ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ**

Неухильне дотримання державним службовцем встановленого порядку проходження державної служби, службової дисципліни, Присяги державного службовця, а також сумлінне виконання ним службових обов'язків у суворій відповідності до норм чинного законодавства – запорука створення позитивного іміджу державної служби в суспільстві.

В свою чергу, факт вчинення державним службовцем дисциплінарного проступку вимагає від держави (в особі уповноважених органів) забезпечення дієвого, оперативного, законного та прозорого механізму притягнення винної особи до дисциплінарної відповідальності.

Здійснення дисциплінарного провадження має відбуватися на засадах рівності та змагальності, а отже, за умов забезпечення низки гарантій державних службовців, щодо яких здійснюється таке провадження [2, с. 592].

Однією з гарантій прав державного службовця під час притягнення до дисциплінарної відповідальності, передбачених Законом України «Про державну службу», є обов'язок суб'єкта призначення перед накладенням дисциплінарного стягнення отримати від державного службовця, який притягається до дисциплінарної відповідальності, письмове пояснення [1].

Метою зазначеного обов'язку є дотримання права державного службовця щодо висловлення власної позиції щодо фактів, обставин вчиненого ним порушення, причин та умов, що зумовили таке вчинення, що в подальшому сприяє прийняттю рішення, з урахуванням з'ясованих обставин та запобігання ситуаціям безпідставного застосування дисциплінарного стягнення.

Правова оцінка дисциплінарного проступку проводиться на підставі з'ясування усіх обставин його вчинення, у тому числі з урахуванням письмового пояснення державного службовця [3].

Аналіз Порядку здійснення дисциплінарного провадження, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 № 1039, свідчить, що дисциплінарна справа обов'язково має містити письмові пояснення державного службовця та/або відмову останнього надати письмові пояснення, оформлену відповідним актом.

Факт відсутності у дисциплінарній справі пояснень або відповідного акта, який би зафіксував відмову державного службовця надати письмові пояснення, є порушенням статті 75 Закону України «Про державну службу», а також процедури притягнення державного службовця до дисциплінарної відповідальності та має наслідком скасування рішення про притягнення до відповідальності [4].

Крім того, у випадку наявності у дисциплінарній справі пояснень державного службовця, який притягається до адміністративної відповідальності, останні повинні містити відомості щодо обставин вчиненого проступку. Так, частина друга статті 75 Закону України «Про державну службу» встановлює, що пояснення державного службовця мають відображати час, місце, обставини та причини вчинення ним дисциплінарного проступку, його усвідомлення чи заперечення провини, а також інші питання, які мають значення у справі [1].

В свою чергу, суди, встановивши під час розгляду справи, що пояснення державного службовця не стосувались обставин вчиненого ним проступку, зокрема його вини, визнають оскаржуване рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності необґрунтованим, тобто таким, що прийнятий без урахування усіх обставин, що мають значення для прийняття рішення [5,6].

Відтак, не з'ясування ставлення позивача до обставин, що стали підставою для порушення дисциплінарного провадження, свідчить про неповне з'ясування суб'єктом призначення всіх обставин, що мають бути встановлені в ході дисциплінарного провадження та прийняті до уваги під час вирішення питання про притягнення державного службовця до дисциплінарної відповідальності, що є підставою для скасування рішення [7].

Враховуючи зазначене, дотримання обов'язку суб'єкта призначення щодо отримання письмового пояснення від державного службовця стосовно обставин вчиненого дисциплінарного проступку створить умови, за яких дисциплінарне провадження буде здійснюватися об'єктивно, неупереджено, справедливо та з дотримання прав та інтересів винної особи.

Література:

1. Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
2. Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну службу» / Ред. кол.: К.О. Ващенко, І.Б. Коліушко, В.П. Тимошук, В.А. Дерезь (відп. ред.). К.: ФОП Москаленко О.М., 2017. 796 с.
3. Постанова Верховного Суду від 29.01.2019 у справі № 805/4496/16 а URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79503764>
4. Постанова Верховного Суду від 04.09.2020 у справі № 826/6165/17 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91337591>
5. Постанова Третього апеляційного адміністративного суду від 16.06.2022 у справі № 160/19669/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104817677>

6. Постанова Верховного Суду від 08.02.2023 у справі № 160/19669/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108857678>

7. Постанова Першого апеляційного адміністративного суду від 28.10.2020 у справі № 360/553/20 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92480768>

Орленко Валентина Іванівна

*Навчально-науковий інститут права ім. В. Великого,
аспірантка,*

Міжрегіональна Академія управління персоналом

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Внутрішньо переміщені особи є однією з найбільш вразливих груп населення, які потребують захисту та допомоги в умовах конфлікту, війни, природних катастроф або інших кризових ситуацій. Україна, як країна з високим рівнем конфліктності та військових дій, що відбуваються на її території, також стикається з проблемами внутрішнього переміщення осіб. Забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб в Україні є важливим завданням для держави, яке потребує негайного та ефективного розв'язання.

Варто наголосити, що для забезпечення прав та свобод внутрішньо переміщених осіб в Україні необхідно розробити та впровадити в дію комплексну державну стратегію, яка б забезпечувала повне виконання їх прав та свобод. До таких прав та свобод відносяться: право на житло, право на здоров'я та медичну допомогу, право на працю та соціальний захист, право на освіту та інформацію, право на захист від насильства та дискримінації. Відповідно до Конституції України та міжнародних договорів, які ратифіковані Україною, ці права та свободи мають бути забезпечені на високому рівні та без будь-якої дискримінації [2, с.78].

Доречно зауважити, що для забезпечення прав та свобод внутрішньо переміщених осіб необхідно вживати заходів щодо покращення умов їхнього перебування в тимчасових місцях перебування. Це включає в себе забезпечення необхідного рівня гігієни, медичної допомоги, доступу до питної води та інших ресурсів, необхідних для забезпечення їхнього життя та здоров'я. Також важливо забезпечити достатній рівень безпеки та захисту внутрішньо переміщених осіб від насильства, зокрема, створити умови для їхнього захисту від сексуальних та гендерних форм насильства.

Слід додати, що необхідно вживати заходів, щодо покращення умов проживання внутрішньо переміщених осіб у постійних місцях проживання. Це включає в себе забезпечення доступу до житла, в тому числі соціального житла, та інфраструктури, яка б забезпечувала їхню

інтеграцію в нове середовище. Важливо забезпечити їм можливість доступу до праці та освіти, які допоможуть їм забезпечити своє життя та добробут у майбутньому [1, с.69].

Варто наголосити, що забезпечення прав та свобод внутрішньо переміщених осіб в Україні є важливим завданням для держави, яке потребує комплексного підходу та співпраці між державними органами, громадськими організаціями та міжнародними партнерами. Необхідно приділити достатню увагу цій проблемі та вживати ефективних заходів щодо покращення умов життя внутрішньо переміщених осіб, забезпечення їхніх прав та свобод та забезпечення їхньої інтеграції в нове середовище.

Також важливо зазначити, що забезпечення прав та свобод внутрішньо переміщених осіб не повинно бути обмежене лише наявністю базових потреб для життя. Вони повинні мати можливість вільно висловлювати свої думки та переконання, участь у громадських заходах та процесах прийняття рішень, які стосуються їхнього життя. Для цього потрібно забезпечувати доступ до інформації та залучати їх до різних процесів громадського життя.

Слід додати, що забезпечувати захист внутрішньо переміщених осіб від будь-якої дискримінації та стереотипів, які можуть стати перешкодою для їхньої інтеграції в нове середовище. Наприклад, важливо запобігати дискримінації на підставі етнічної приналежності, релігії, статі, віку та інших характеристик. Необхідно вживати заходів щодо підвищення культурної та етнічної толерантності серед населення, що допоможе покращити інтеграцію внутрішньо переміщених осіб у новому середовищі [3, с.56].

Можна додати, забезпечення прав та свобод внутрішньо переміщених осіб є важливим завданням для України, яке потребує системного підходу та координації зусиль на різних рівнях влади та громадськості. Тільки шляхом спільних зусиль можна забезпечити необхідний рівень захисту та підтримки для внутрішньо переміщених осіб, які перебувають у вразливому стані та потребують особливої уваги та підтримки для того, щоб можливо було забезпечити їхню повноцінну інтеграцію в нове середовище та відновити їхні права та свободи. Для досягнення цього необхідно розробити та впроваджувати комплексні програми та проекти, які забезпечать внутрішньо переміщеним особам не тільки базові потреби, а й можливості для розвитку та самореалізації.

Доцільно зауважити, що однією з ключових складових успішної інтеграції внутрішньо переміщених осіб є забезпечення доступу до освіти та можливості професійного розвитку. Для цього необхідно створювати спеціальні програми, які дозволять внутрішньо переміщеним особам отримувати як базову, так і професійну освіту, а також підтримувати їх у пошуку та знаходженні роботи. Також важливо забезпечувати доступ до культурних та розважальних заходів, що допо-

може зняти соціальний стрес та сприятиме більш ефективній інтеграції внутрішньо переміщених осіб у новому середовищі.

Крім того, для забезпечення прав та свобод внутрішньо переміщених осіб необхідно забезпечувати дотримання законодавства та створювати ефективні механізми захисту їхніх прав. Для цього необхідно зміцнювати правову культуру серед населення, зокрема, проводити інформаційну роботу та навчання щодо прав та обов'язків громадян, які мають внутрішньо переміститися. Необхідно забезпечити доступ до правової допомоги та підтримки для внутрішньо переміщених осіб, які можуть стати жертвами порушень їхніх прав. Для цього необхідно створити спеціальні центри, які будуть займатися наданням правової допомоги внутрішньо переміщеним особам, а також розробити механізми швидкого реагування на порушення їхніх прав. Необхідно також забезпечити внутрішньо переміщеним особам доступ до медичної допомоги, в тому числі до психологічної допомоги та реабілітації після пережитих стресів та травм [4, с. 45].

Окрім цього, необхідно забезпечувати внутрішньо переміщеним особам доступ до житла та інфраструктури. Для цього необхідно створювати програми державної підтримки для будівництва житла, а також для забезпечення доступу до водопостачання, каналізації та електроенергії. Важливо також забезпечувати внутрішньо переміщеним особам доступ до транспорту, який дозволить їм переміщуватися та знаходитися в різних точках країни.

Таким чином, для забезпечення прав та свобод внутрішньо переміщених осіб необхідно забезпечувати ефективну співпрацю між урядовими органами, міжнародними та міжурядовими організаціями, громадськими організаціями та самими внутрішньо переміщеними особами. Важливо залучати внутрішньо переміщених осіб до процесу прийняття рішень, що стосуються їхнього майбутнього та забезпечення їхніх прав.

Література

1. Глібовець О., Білоножка І., Сліпушко Є. Правовий захист внутрішньо переміщених осіб в Україні: міжнародний та національний досвід. Київ 2019 р. С. 67-78
2. Павловська А., Рак І., Приймак О. Права внутрішньо переміщених осіб на сході України: виклики та перспективи. Київ 2017 р. С. 78
3. Попадинець А., Білоконь О., Бондаренко В. Внутрішньо переміщені особи в Україні: соціальні наслідки конфлікту на Сході країни. Київ 2019 р. С. 56
4. Рибачук О., Краснова М., Кузик В. Права внутрішньо переміщених осіб в Україні: законодавство, практика захисту. Київ 2018 р. С. 45

Скрильник Андрій Сергійович
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», доцент, кандидат економічних наук

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Україна має законодавчу базу, яка забезпечує захист прав осіб з інвалідністю та забезпечує їх інтеграцію в суспільство. Найголовнішими нормативно-правовими актами, які формують та забезпечують державну політику у сфері захисту прав осіб з інвалідністю є:

– Конституція України – визначає права людини та їх захист, забезпечення рівних можливостей для всіх громадян без дискримінації, включаючи осіб з інвалідністю.

– Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» – регулює соціальні та економічні права та гарантії інвалідів, зокрема, право на медичну допомогу, соціальні послуги, пільги та інші форми державної підтримки.

– Закон України «Про освіту» – визначає право на освіту для всіх громадян України, включаючи осіб з інвалідністю.

– Кодекс законів про працю України – забезпечує право на працю та захист працівників, включаючи інвалідів, від дискримінації на робочому місці та інші форми незаконного поводження з працівниками.

Для реалізації вище вказаних законодавчих актів було розроблено Національний план дій з реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю на період до 2025 року. На його виконання громади на місцях розробили Програми виконання Національного плану дій з реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю на період до 2025 року.

З ініціативи першої леді України Олени Зеленської «Без бар'єрів» прийнята Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні до 2030, яка затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 366-р «Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року»

Зокрема потребують уваги такі аспекти, як підвищення кваліфікації працівників у сфері роботи з особами з інвалідністю, покращення технічної бази для надання соціальних послуг та підтримки підприємництва, що забезпечує працевлаштування осіб з інвалідністю.

Не менш важливим документом з досліджуваного питання є Національна стратегія розвитку інклюзивної освіти на 2020-2030 роки яка має на меті забезпечити можливість навчання та розвитку для дітей з інвалідністю в загальноосвітніх та вищих навчальних закладах, а також забезпечення рівних можливостей для отримання вищої освіти. Фінансування Національної стратегії розвитку інклюзивної освіти здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, коштів міжнародної технічної допомоги та інших міжнародних доно-

рів, коштів інших джерел, не заборонених законодавством. Наявність відповідного фінансового забезпечення є однією з головних умов для успішного виконання завдань, передбачених вище вказаних Національних стратегій.

Зазначені закони, програми та ініціативи демонструють зобов'язання України забезпечити повну реалізацію прав осіб з інвалідністю, покращити їх соціальну адаптацію і сприяти їх інтеграції в суспільство.

Як бачимо, Національний план дій з реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю на період до 2025 року є однією з основних стратегічних ініціатив у сфері захисту прав людей з інвалідністю в Україні. Проте, як і більшість програм і законодавчих актів, вона стикається з рядом проблем під час реалізації.

Щоб забезпечити ефективну реалізацію Національних стратегій та державних програм, направлених на реалізацію прав осіб з інвалідністю, необхідно звернути увагу на такі питання:

1. Фінансування: Важливо забезпечити достатнє фінансування на реалізацію програм. Для цього можуть бути залучені як державні кошти, так і приватні інвестиції.

2. Увага до потреб різних груп осіб з інвалідністю: Для успішної реалізації програм необхідно враховувати потреби різних груп інвалідів, зокрема, тих, які потребують специфічної підтримки, таких як інваліди зі складними медичними потребами або з психічними розладами.

3. Спрощення адміністративних процедур: Для полегшення реалізації стратегій та програми необхідно спростити адміністративні процедури, пов'язані зі здійсненням певних заходів, зокрема, процедури оцінки здатності осіб з інвалідністю до працевлаштування.

4. Взаємодія з іншими секторами: Для ефективної реалізації державної політики України у сфері захисту прав осіб з інвалідністю необхідно залучати відповідних експертів та представників інших секторів, зокрема, медичних працівників, соціальних працівників та роботодавців.

5. Моніторинг та оцінка: Для визначення ефективності програм необхідно здійснювати моніторинг та оцінку реалізації її заходів. Це дозволить вчасно вносити корективи та покращувати якість наданих послуг.

Незважаючи на ці виклики, Національний план дій з реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю на період до 2025 року є важливим кроком у напрямку реалізації державної політики з захисту прав осіб з інвалідністю в Україні.

Література:

1. Уряд ухвалив План заходів на 2023-2024 роки зі створення в Україні безбар'єрного простору. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/22782.html>

2. Про затвердження Національного плану дій з реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю на період до 2025 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-2021-%D1%80#Text>

Число Андрій Володимирович

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», магістрант спеціальності
281 «Публічне управління та адміністрування»*

АДАПТАЦІЯ ДОСВІДУ КРАЇН ЄС ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Аналізуючи досвід країн ЄС із системи забезпечення інформаційної безпеки, варто зауважити, що пошук певного балансу між повним державним контролем і ринковими законами, тобто поєднанням влади та ринкових сил, є головною ознакою інформаційної політики не лише в Північній Європі, а й в інших країнах Європейського Союзу. У той же час ЄС продовжує приділяти пильну увагу сьогодні приватизації та лібералізації ринку інформаційно-комунікаційних технологій.

Система інформаційної безпеки Франції є складовою національної безпеки, відповідно її основні принципи закріплені в Білій книзі з оборони та національної безпеки.

Стратегії національної безпеки, викладені у Білій книзі, становлять основу законів про військове планування. Сьогодні діє закон Франції «Про військове планування на 2019-2025 роки та інші оборонні положення» №2018-607 від 13.07.2018. Для Франції так званий «кіберджихадизм» залишається серйозною загрозою її інформаційному простору, який складається з використання інтернет-технологій та послуг, особливо соціальних мереж, для пропагування джихадистського насильства. Це робиться шляхом злому урядових веб-сайтів, корпоративних веб-сайтів або організацій, захисту інтересів та найму. Заходи протидії: блокування сайтів та облікових записів, створення сайтів контрпропаганди тощо.

Система інформаційної безпеки у Франції складається з таких спеціальних структур «Національного агентства з безпеки інформаційних систем (ANSSI)», «Аудіовізуальної служби (Audiovisual), Міжвідомчого управління інформаційних систем та комунікацій (DISIC)», «Управління розвитку ЗМІ») та інші деякі.

«Інформаційна безпека у Німеччині забезпечується Федеральними збройними силами Німеччини (Бундесвер), зокрема, Відділом комп'ютерних мереж та інформаційних операцій Командування стратегічної розвідки. Командування стратегічної розвідки також керує системою розпізнавання супутників SAR-Lupe, яка була запущена у грудні 2008 року».

Завдяки п'яти супутникам SAR-Lupe, які вважаються одними з найпередовіших систем у своєму роді, може передаватися зображення

з роздільною здатністю менше одного метра, незалежно від денного світла та погоди. Таким чином, можна прояснити практично будь-яку точку Землі. Система збирає та оцінює інформацію про військово-політичну ситуацію в окремих країнах та альянсах потенційного чи поточного супротивника та його збройних сил.

Отже, проаналізувавши досвід Країни ЄС щодо системи інформаційної безпеки варто відмітити, що на сьогодні немає універсального підходу чи єдиної моделі управління інформаційної безпекою. У кожного регіону світу та країни є свої внутрішні особливості, які надалі визначають специфіку цього процесу. Системи інформаційної безпеки у Франції та Німеччині засновані на усвідомленні ризиків та загроз, пов'язаних із швидким розвитком інформаційних та комунікаційних технологій. Наприклад, одним з основних гравців у системі інформаційної безпеки у Франції є Національне агентство безпеки інформаційних систем (ANSSI), а в Німеччині – Управління інформаційних та комп'ютерних мереж Бундесверу.

Шульга Валерія Олегівна

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», асистент кафедри публічного
управління, адміністрування та права*

Чайка Валерія Сергіївна

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», студентка бакалаврату,
група 101-ПУ, спеціальність «Публічне управління та
адміністрування»*

РОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ГРОМАДЯН: ОГЛЯД ЗАКОНОДАВСТВА ТА ПРАКТИКА

Захист персональних даних громадян є важливою задачею для держави. З метою забезпечення приватності індивідуальних осіб та запобігання можливому зловживанню даними, в багатьох країнах законодавчо регулюється збір, зберігання та використання персональної інформації. Державні органи виконують важливу роль у забезпеченні захисту персональних даних громадян, зокрема на основі прийнятих законів, регулювання діяльності суб'єктів з обробки персональних даних та контролю за їх утриманням, тощо.

Україна також має законодавство, що регулює захист персональних даних громадян. Головним законом є Закон України «Про захист персональних даних», який був прийнятий у 2010 році та визначає правила збору, зберігання, використання та захисту персональної інформації.

Відповідно до цього закону, основними засобами збору та обробки персональних даних є дотримання законності, відповідності методу обробки даних, необхідності та достатності обробки даних, а також забезпечення захисту персональних даних від несанкціонованого доступу, їх випадкової втрати або знищення.

Крім цього, законодавець передбачає, що органи державної влади та місцевого самоврядування мають право на збір персональних даних громадян лише у разі виконання законних своїх повноважень та лише в порядку, передбаченому законом. Крім того, органи державної влади та місцевого самоврядування зобов'язані забезпечити захист персональних даних під час їх збору, обробки та зберігання.

Також існує комісія з питань захисту персональних даних, яка діє при Верховній Раді України та забезпечує виконання законодавства про захист персональних даних.

Законодавством України визначено правила збору, зберігання, використання та передачі персональних даних, а також встановлює відповідальність за порушення цих правил. Державні органи мають право здійснювати контроль та нагляд за дотриманням цих правил у всіх сферах, включаючи діяльність приватних компаній та організацій.

У практиці державних органів розроблені інші механізми захисту персональних даних громадян, у тому числі проведення аудитів та інспекцій, видача рекомендацій щодо дотримання правил, розгляд скарг і звернень громадян, та подання відповідальності за правила щодо суб'єктів, які їх порушено. Практика показує, що державні органи не завжди підтримують законодавство про захист персональних даних і можуть порушувати права громадян. Однак, наявні механізми правового захисту, які можуть звернутися до відповідних інстанцій, якщо права були порушені.

Загалом, роль державних органів у забезпеченні захисту персональних даних громадян є дуже важливою для забезпечення конфіденційності та безпеки особистої інформації громадян.

Література:

1. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI : станом на 27 жовт. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>

2. Пазюк А. Захист прав громадян у зв'язку з обробкою персональних даних у правоохоронній діяльності: європейські стандарти і Україна. Київ : МГО «Прайвесі Юкрейн», 2001. 35 с. URL: http://cyberpeace.org.ua/files/zahist_prav_gromadan_uzvazku_z_obrobkou_personalnih_danih_u_pravoooh_dialnosti.pdf

Чупайда Діана Вікторівна
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», студентка 1 курсу ННІ ФЕУП,
спеціальність 081 «Право», група 101-П

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ЇХ ФУНКЦІОНУВАННЯ В УКРАЇНІ

Об'єм правових засобів захисту в сучасний період значно розширено завдяки підключенню до національних, внутрішньодержавних механізмів механізму захисту прав та свобод людини міжнародної юрисдикції.

Конституція України як внутрішньодержавний акт, безпосередньо пов'язана із міжнародним правом, враховує його найбільш важливі положення, визнає на конституційному рівні юридичну чинність міжнародних правових актів.[1, с. 150] Про це свідчить і положення статті 9 Конституції України, де зазначено, що українська національна система права припускає безпосередню дію ратифікованих норм міжнародних договорів поряд з національним законодавством, але пріоритет останнього полягає у тому, що саме воно забезпечує засоби реалізації, охорони та захисту прав людини.

Міжнародний механізм захисту прав людини за своїм змістом є наднаціональним, який виражає надії простої людини, права якої порушено.

Важливу роль у процесі захисту прав і свобод людини відіграє «Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод», й відповідно, Європейський Суд з прав людини, що функціонує у правовому полі Конвенції та інших міжнародних угод у сфері прав людини. [2] Формування механізму захисту прав людини у контексті Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод вимагає запровадження таких складників діяльності органів влади: внесення змін до законодавства та практики застосування рішень Європейського Суду з прав людини; внесення змін до адміністративної практики; забезпечення юридичної експертизи законопроектів; забезпечення професійної підготовки з питань вивчення Конвенції та практики ЄСПЛ тих категорій працівників, професійна діяльність яких пов'язана із правозастосуванням та з триманням людей в умовах позбавлення волі. [3, с. 32]

Європейський суд з прав людини є незалежним міжнародним органом, встановленим згідно з Європейською конвенцією про права людини.

Конвенція є угодою, за якою держави-учасниці Ради Європи – організації, діяльність якої присвячено захисту принципів демократії, верховенства права і поваги до прав людини, – повинні забезпечувати певні загально визнані права людини.

В Україні правам людини присвячено розділ II Конституції України «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина», в якому перелік прав людини виходить за рамки гарантованих Конвенцією. Однак це не може стати перешкодою застосуванню Конвенції, стаття 53 якої передбачає, що «ніщо в цій Конвенції не може тлумачитись як таке, що обмежує або порушує будь-які права й основні свободи людини, які можуть гарантуватися законами будь-якої Високої Договірної Сторони чи будь-якою іншою угодою, в якій вона бере участь». [4]

Варто зазначити, що дійсний статус міжнародного права в національній правовій системі визначається не лише конституційними нормами. Він передусім визначається бажанням українських національних судів застосовувати норми міжнародного права у своїх рішеннях. Саме так працюють суди більшості європейських держав, прямо застосовуючи положення Конвенції.

Важливо розуміти, що для створення реально функціонуючого механізму захисту прав і свобод людини аж ніяк не достатньо декларувати, що текст Конвенції є частиною національного права. Істинною метою Конвенції повинно стати зведення стандартів захисту прав людини в державах-учасниках до спільного мінімального стандарту.

У сучасному світі усі демократичні держави, якою є і Україна, повинні прагнути до загальноєвропейського конституційного порядку захисту прав людини, при якому громадяни знаходили б захист своїх прав та свобод у рамках національної правової системи.

Література :

1. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького: журнал. Серія Право. Івано-Франківськ : 2023. Вип. 15 (27). Т. 1. 290 с.

2. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів N 2, 4, 7 та 11 до Конвенції : Закон України від 13.03.2006 р. №475/97-ВР. Електронний ресурс. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-%D0%B2%D1%80#Text>

3. Баштанник А. Г. Механізм захисту прав і свобод людини у контексті реалізації положень конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. Випуск 1, 2023. С. 29-34.

4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Європейська конвенція прав людини): Закон України від 17 липня 1997 року №475. Електронний ресурс. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text/

Шумський Ігор Костянтинович
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», к.ю.н., старший викладач

СИСТЕМА ВЕСТФАЛЬСЬКОГО МИРУ 1648 Р. У ФОРМУВАННІ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Дослідження історії Тридцятирічної війни і договорів, які її завершили, є надзвичайно важливим, оскільки укладення Вестфальського миру (назва, під якою найчастіше розуміють положення Мюнстерського та Оснабрюцького договорів) призвело не тільки до вирішення тогочасних наболілих питань територіального поділу і врегулювання багатьох політичних і релігійних проблем. Основні принципи, сформовані тоді, лягли в основу подальшого розуміння архітектури міжнародних відносин, фактично ставши її базисом і відправною точкою. Тому залишається актуальним усебічне розкриття значення основних принципів Вестфальського трактату для формування системи міжнародних відносин Нового Часу і у подальші періоди розвитку міжнародного права.

Розкриття теми потребує кількох попередніх зауважень.

По-перше, варто зазначити, що поняття «Вестфальський мир», «Вестфальський трактат», «Вестфальський договір» використовуються у двох значеннях: в історичному і політичному розумінні як явище світової історії та у суто правовому значенні. Окрім того, цей понятійний апарат використовують і в політологічних, культурологічних та інших дослідженнях гуманітарного циклу. Друге значення є за своєю суттю номінальним і полягає у термінології і співвідношенні термінів «Вестфальський трактат», «Вестфальський мир», «Вестфальський договір». Під цими поняттями здебільшого розуміють низку договорів, укладених у Вестфалії, які поклали кінець Тридцятилітній війні. Це насамперед договір, укладений між Іспанією і Нідерландами у Мюнстері (Мюнстерський мир). Як зазначає А. Купріянов, Мюнстерський мир між Іспанією і Нідерландами формально не входить до складу двоєдиної системи Вестфальського договору, проте дослідники-політологи зазвичай відносять його до загальної системи Вестфальських мирних договорів [1, с. 40].

Переходячи до висвітлення питання про значення Вестфальського миру, насамперед варто вказати на його суто доктринальне значення для теорії міжнародних відносин. Саме 1648 рік (рік укладання Мюнстерського та Оснабрюцького договорів) наділив теорію міжнародних відносин як дисципліну власною спрямованістю, тематичною єдністю та історичною легітимністю [2, с. 23].

Наступним і, напевно, найважливішим є значення Вестфальського миру з погляду на встановлення принципів міжнародних відносин.

Прообраз правових принципів системи міжнародних відносин намітився саме унаслідок його укладення. Ці принципи розвивались упродовж наступних двохсот років. Особливо слід відзначити принципи суверенітету і легітимності верховної влади, втілені у внутрішній політиці, передусім у праві вирішення питань про війну і мир [3, с. 24–25]. Серед найважливіших принципів також варто вказати на принцип мирного вирішення спорів, що підтверджують § 5 статті XVII Оснабрюцького договору і відповідний йому § 115 Мюнстерського договору. Принцип заборони застосування сили зафіксований у § 7. Як справедливо зазначає С. Задорожна, можна стверджувати, що сучасні принципи міжнародного права беруть свої нормативні витоки в європейському правопорядку, встановленому Вестфальським миром [4, с. 244].

Окремо варто наголосити ту роль, яку відіграв Вестфальський мир у встановленні релігійної толерантності на теренах Європи. Це також знайшло своє вираження у нормах статей Вестфальського миру: наприклад, відповідно до § 51 статті V Оснабрюцького договору «на черговому засіданні рейхстагу кількість депутатів від станів обох віросповідань має бути однаковою, але питання про осіб і про залучених імперських чинів має бути вирішеним на наступному засіданні рейхстагу». У цьому випадку маємо приклад зрівняння у політичних правах представників обох конфесій (католиків і протестантів) під час засідань імперського парламенту, а відтак, і гарантування представництва різних за релігійною ознакою верств населення під час прийняття рішень.

У договорі також містилися норми захисту прав громадян незалежно від їхнього віросповідання, зокрема на території Сілезії та Австрії. У § 39 статті V Оснабрюцького договору підкреслювалося, що всі піддані, які проживають у зазначених сілезьких князівствах, не повинні через своє віросповідання примушуватися до відмови від місця проживання або до еміграції.

За слушним твердженням О. Сіваш, міжнародно-правова концепція суверенітету вперше отримала договірно-правову основу саме у Вестфальському мирі 1648 р. [5, с. 375]. Дійсно, Вестфальський мир став поштовхом для розвитку понять «національна держава» і «державний суверенітет». Останнє поняття як політико-правову категорію розкрито у працях видатних представників доби Відродження і Нового часу: варто згадати бодай твори Н. Макіавеллі, Т. Гоббса, Б. Спінози, Г. Гроція та інших. Окремо варто згадати праці Ж. Бодена та Ф. Отмана, які зробили вагомий внесок у розроблення поняття суверенітету. Як зазначає Г. Баязітова, поняття «суверенітет» входить до політичного лексикону інтелектуалів XVI століття [6, с. 65].

Говорячи про концепт «держава-нація» у контексті періоду після Тридцятилітньої війни, варто робити суттєві уточнення стосовно того, що саме ми будемо тут розуміти під «нацією».

Нація у загальноприйнятому нині сенсі має свої витоки лише у XIX столітті. Вестфальська система створила сотню нових державних утворень у межах Священної Римської Імперії, і навряд чи ми можемо говорити про формування такої ж кількості націй. Можливо, слід лише говорити про націю у вузькому політичному розумінні: про націю як панівну верству суспільства (аристократію, буржуазію, представників церкви, міську верхівку), які почали сприймати себе як єдиного політичного актора, відокремленого від владних кіл інших держав, не пов'язаного династично-матримоніальними зв'язками монархів та об'єднаного навколо певної території, яка має свою політичну організацію і власні міжнародні інтереси. Тут можна говорити про «політичну націю», як то шляхетство в Речі Посполитій чи козацтво доби національно-визвольної війни під проводом Б. Хмельницького.

Вестфальський мир 1648 року був унікальним явищем для свого часу і нині залишається унікальним як подія, що започаткувала формування фундаменту сучасної системи міжнародних відносин і міжнародного права, сформулювала основні його принципи. Саме під час укладення Вестфальських договорів були відпрацьовані принципи міждержавного діалогу, використання інститутів постійної дипломатії, елементів та основ норм дипломатичного протоколу, етикету і церемоніалу, які лягли в основу дипломатичної практики в усьому світі [7, с. 98];

Унікальність Вестфальського миру полягає у його міжнародно-конституційній природі. Норми Вестфальських договорів є одночасно і нормами міжнародного права, які регулюють відносини між державами, вирішують питання кордонів, визнання інших держав, а також містять норми суто конституційного характеру щодо Священної Римської Імперії та органічно стають частиною її «конституційного права».

Також Вестфальський мир став першим прикладом, по суті, міжнародної конференції, яка мала вирішити нагальне коло найважливіших міжнародних питань та укласти відповідні угоди. Саме Вестфальським миром історія дипломатії починає історію європейських дипломатичних конгресів [8, с. 210].

Література:

1. Задорожна С. М. Загальні принципи у класичному міжнародному праві: Вестфальський мир. Право і суспільство. 2018. No 6. С. 241–245.

2. Сіваш О. М. Еволюція змісту суверенітету: причини і фактори. Форум права. 2013. № 4. С. 374–380. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2013_4_64

3. Баязитова Г. И. О понятии «République» у Франсуа Отмана и Жана Бодена. Философия. Журнал Высшей школы экономики. 2017. Т. 1. № 1. С. 57–71.

4. Ціватий В. Г. Дипломатія і зовнішня політика європейських держав у добу раннього Нового часу: метаморфози та інституціональні традиції Вестфальської системи міжнародних відносин. Die wichtigsten Vektoren für die Entwicklung der Wissenschaft im Jahr 2020: der Sammlung wissenschaftlicher Arbeiten «ΛΟΓΟΣ» zu den Materialien der internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz (B. 2). 2020. Luxembourg, Grand Duchy of Luxembourg. P. 95–99.

Електронне видання

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
В УКРАЇНІ**

**Матеріали X Міжнародної
науково-практичної Інтернет-конференції**

Комп'ютерна верстка – А. О. Голобородова

